

ÅRSREDO VISNING 2009

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarsmaktens

ÅRSREDOVISNING

2009

Resultatredovisning, resultaträkning, balansräkning, anslagsredovisning, finansieringsanalys och noter

Omslagsfoton: FBB

Grafisk form, omslag och tryck: APSA FMLOG Grafiska ateljén Stockholm februari 2010

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ÖVERBEFÄLHAVARENS KOMMENTAR	3
OM REDOVISNINGEN	5
OPERATIV FÖRMÅGA M.M. VID UTGÅNGEN AV 2009	6
UTGÅNGSPUNKTER FÖR REDOVISNINGEN.....	6
FÖRSVARSMAKTENS OPERATIVA FÖRMÅGA	6
INSATSORGANISATIONENS UTFORMNING OCH BEREDSKAP.....	9
VERKSAMHETSGRENNEN 1 INSATSER	11
VERKSAMHETSGRENNEN 2 UPPBYGGNAD AV INSATSORGANISATIONEN OCH BEREDSKAP 14	
ARMÉFÖRBAND.....	14
MARINFÖRBAND	16
FLYGVAPENFÖRBAND	20
LEDNINGS- OCH UNDERRÄTTELSEFÖRBAND.....	24
LOGISTIKFÖRBAND	28
HEMVÄRNEN MED DE NATIONELLA SKYDDSSTYRKORNA.....	30
VERKSAMHETSGRENNEN 3 UTVECKLING	33
VERKSAMHETSGRENNEN 4 ÖVRIG VERKSAMHET	37
VERKSAMHETSGRENNEN 5 FREDSFÄRMJANDE INSATSER	39
VERKSAMHETSGRENNEN 6 STÖD TILL SAMHÄLLET	41
EKONOMISKT RESULTAT OCH ANALYS	42
PERSONALFÖRSÖRJNING	43
PRODUKTGRUPPERNAS KOSTNADER OCH INTÄKTER.....	45
PRODUKTGRUPPERNAS ANSLAGSFÖRBRUKNING	47
ANSLAGSFÖRBRUKNING SAMTLIGA ANSLAG 2009	48
SÄRSKILT OM FORSKNINGS- OCH TEKNIKUTVECKLINGSANSLAGET	50
ANSLAGENS FÖRDELNING PÅ VERKSAMHETER	51
SÄRSKILT OM INVESTERINGARNA I KRIGSMATERIEL	51
AVGIFTSFINANSIERAD VERKSAMHET	52
OM RESULTATINDIKATORERNA.....	53
ORGANISATIONSSTYRNING	53
NYCKELTAL	54
VISSA VOLYMMÅTT.....	57
VOLYMER VÄRNPLIKT.....	58
INFÖRANDE AV SYSTEM PRIO.....	62
BEDÖMNING AV INTERN STYRNING OCH KONTROLL	63
EKONOMISK ÖVERSIKT.....	64
LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE I FÖRSVARSMAKTEN 2009	65
ÖVRIG ÅTERRAPPORTERING	65
FINANSIELLA DOKUMENT	66
RESULTATRÄKNING	66
BALANSRÄKNING	67
BALANSRÄKNING (FORTS).....	68
NOTER OCH KOMMENTARER	69

ANSLAGSREDOVISNING.....	81
REDOVISADE ANSLAG	81
NOTER TILL ANSLAGSREDOVISNINGEN.....	82
REDOVISNING MOT INKOMSTTITEL.....	82
ÅTERREDOVISNING AV FINANSIELLA VILLKOR I REGLERINGSBREVET FÖR 2009	82
REDOVISNING AV UTNYTTJADE BEMYNDIGANDEN	83
REDOVISNING AV UTFALL MOT VILLKOR I REGLERINGSBREVET FÖR 2009	83
FINANSIERINGSANALYS	85
BILAGOR.....	87
BILAGA 1 (KVALIFICERAT HEMLIG) VÄRDERING AV FÖRSVARSMAKTENS OPERATIVA FÖRMÅGA M.M.	87
BILAGA 2 (ÖPPEN) PERSONALBERÄTTELSE	87
BILAGA 3 (ÖPPEN) INTERNATIONELL VERKSAMHET	87
BILAGA 4 (ÖPPEN) SÄRSKILDA REDOVISNINGAR	87
BILAGA 5 (ÖPPEN) SÖKREGISTER ÅTERRAPPORTERINGSKRAV	87

Överbefälhavarens kommentar

Försvarsmaktens verksamhet har genomförts med goda resultat. Försvarsmakten har uppfyllt krav och målsättningar för utbildningsverksamheten, vilket inneburit att utbildningen bedrivits på en nivå så att rekryteringsgrunden till internationella insatser samt till officers- och specialistofficersutbildningen har kunnat säkerställas. De begränsningar som funnits i produktionen har främst berott på försenade leveranser av materiel.

Värderingen av insatsorganisationens operativa förmåga visar att Försvarsmakten över tiden kan möta de krav regeringen ställer i nuvarande omvärldsläge. Förmågan att lösa uppgifterna i ett försämrat omvärldsläge bedöms fortsatt innehålla brister som begränsar handlingsfriheten med vissa förband. Förutsättningar att kunna utveckla förmåga att möta ställda krav efter en allvarlig och varaktig försämrad omvärldsutveckling bedöms med vissa begränsningar kunna innehållas över tiden, förutsatt att politiska beslut fattas i god tid.

Under året har Försvarsmakten deltagit i internationella insatser, i enlighet med riksdagens och regeringens beslut, med hög kvalitet och med en stor bredd av utnyttjade förmågor. För första gången har Försvarsmakten haft enheter ur samtliga stridskrafter insatta samtidigt, såväl mark-, sjö- som luftstridskrafter, i internationella insatser i Afghanistan, Kosovo och Adenviken. Försvarsmaktens förmåga att med kort varsel förstärka pågående insatser har fortsatt prövats och utvecklats. De internationella insatserna bedöms ha gett en god operativ effekt och har sammantaget bidragit till att utveckla Försvarsmaktens förmåga att förebygga och hantera kriser i vår omvärld.

Det svenska styrkebidraget i Tchad har utvecklats. I Kosovo har skyttekompaniet och införandet av samverkansbefattningar samt befattningar med rådgivande och stödjande funktion utgjort ett värdefullt tillskott till KFOR:s uppbyggnad av en lokal säkerhetsstruktur. I Afghanistan har den svenska kontingenten fortsatt upprätthållit ledningsansvaret för Provincial Reconstruction Team Mazar-e-Sharif (PRT MeS). Den svenska transportflygenheten till stöd för ISAF har även bidragit till en väl genomförd insats. Det försämrade säkerhetsläget i insatsområdet har ställt stora krav på Försvarsmaktens förmåga att tillföra funktioner och resurser samt att genomföra taktikanpassning. Gemensamma stabiliseringsoperationer i Afghanistan tillsammans med landets egna säkerhetsstyrkor har påtagligt bidragit till den multinationella styrkans förmåga att hantera säkerhetsläget i insatsområdet. Det svenska bidraget till Europeiska unionens operation Atalanta har skyddat sjötransporter av förnödenheter och hjälpsändningar samt framgångsrikt bidragit till ett förbättrat säkerhetsläge för sjöfarten i Adenviken. Förberedelserna för en ny marin insats har påbörjats. Organisation, utrustning och bemanning har i huvudsak svarat mot kraven för insatserna.

Försvarsmakten har fortsatt arbetat med att utveckla den ekonomiska styrningen samt att stärka den interna styrningen och kontrollen. Övergången till det nya resurs- och ekonomiledningssystemet PRIO har fortsatt under året.

Det finansiella utfallet är i huvudsak enligt Försvarmaktens planering för året. Inom området internationella insatser har flera missioner haft lägre utfall än tilldelad ram. Det beror på att reserver inte behövt utnyttjas och att vissa resurser har blivit billigare än budgeterat, till exempel transport- och drivmedelskostnader samt löner, sammantaget cirka 300 miljoner kronor (mnkr). Av tillgängliga medel för internationella insatser har regeringen inte tilldelat Försvarmakten cirka 500 mnkr. Inom förbandsverksamheten var planering för 2009 att överföra ett ackumulerat anslagssparande om 800 mnkr till 2010 och 2011. Anslagssparandet för förbandsverksamheten blev dock 400 mnkr större, vilket till hälften beror på inför året okända förhållanden och till andra hälften beror på lägre utgifter för verksamheten. Materielanslagen har under 2009 haft ett totalt utgiftstak som innebar att 360 mnkr inte fick utnyttjas. Ovanstående innebär att Försvarmakten hade ett anslagssparande om 700 mnkr utöver plan.

Den enskilt viktigaste och svåraste uppgiften för Försvarmakten de närmaste åren är att genomföra den personalförsörjningsreform som regeringen har initierat. Reformen var under 2009 och kommer de närmaste åren att vara den stora utmaningen för Försvarmakten. Reformen kräver aktivt stöd från regeringen, riksdag och samhället i övrigt.

Sambandet mellan Försvarmaktens attraktionskraft som arbetsgivare och insatsorganisationens tillgänglighet och användbarhet är centralt för reformen. För att det ska vara möjligt att tillgodose de krav som regeringen ställer på insatsorganisationen räcker det inte med att unga människor kontinuerligt söker sig till de yrken som Försvarmakten erbjuder.

Det ligger i soldatyrkets natur att soldater och sjömän finner sin arbetstillfredsställelse längst ut i den verksamhet som insatsorganisationen genomför inom och utom vårt lands gränser. Den första linjens chefer, till exempel plutoncheferna, kommer således att ha en avgörande betydelse för en lyckad personalförsörjningsreform. De måste ges nödvändiga förutsättningar för att kunna leda, utbilda, entusiasmera och ta ett arbetsgivaransvar för upp emot ett 40-tal anställda. Försvarmakten står stark inför förändringen eftersom många officerare och specialistofficerare redan utövar det ledarskap som kommer att behövas. Utvecklingen stöds av den HR-transformation som inletts och förändrar de krav som ställs på det militära utbildningssystemet och på Försvarmaktens chefer på alla nivåer.

Försvarmaktens arbete med värdegrunden har fortsatt under 2009. Förutom konkreta förbättringsåtgärder vid förband, skolor och centra har arbetet skapat ökad kunskap om hur värdegrund, arbetsmiljö och verksamhetssäkerhet påverkar varandra.

Sammanfattningsvis så har Försvarmakten 2009 genomfört verksamhet enligt riksdagens och regeringens uppdrag och därmed lagt en god grund för den fortsatta utvecklingen.

Sverker Göranson
Överbefälhavare

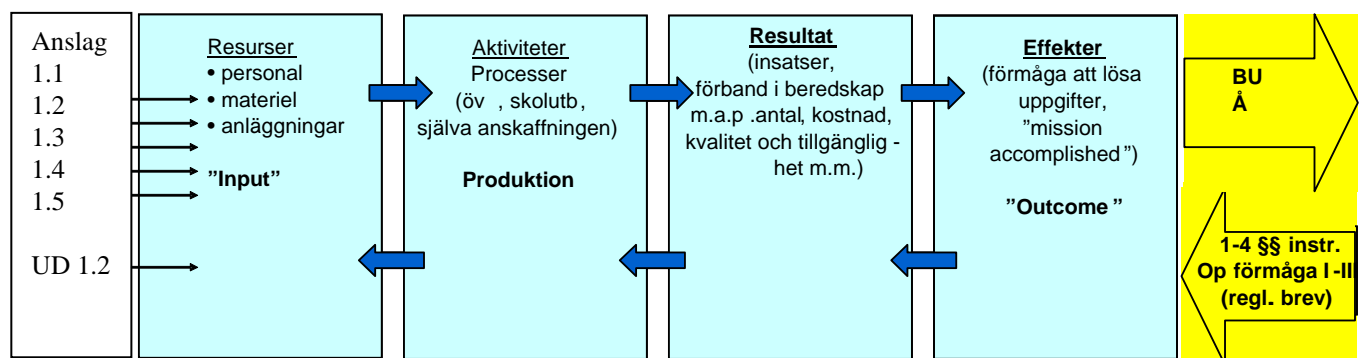

Om redovisningen

Regeringen styr Försvarsmakten genom att i regleringsbrevet ange vilken operativ förmåga samt vilken insatsorganisation Försvarsmakten ska ha. Därefter ställer regeringen krav på vilka produkter Försvarsmakten ska leverera inom ett antal verksamheter. 2008 var sista året som Försvarsmakten styrdes i termer av verksamhetsgrenar. Försvarsmakten behåller dock styrningen enligt den tidigare verksamhetsgrensindelningen. Avslutningsvis ställer regeringen ett antal krav på resursanvändningen samt tilldelar myndigheten dispositionsrätt över de ekonomiska resurserna som krävs för att genomföra verksamheten (produktionen).

Styrningen fokuseras främst på de resultat Försvarsmakten ska åstadkomma i form av produkter, främst insatser och insatsförband, snarare än hur produktionen ska genomföras för att uppnå dessa resultat. Perspektivet i regeringens styrning är därmed till huvudsak resultatorienterad.

Den interna styrningen av planeringen och uppföljningen av verksamheten har naturligen sin utgångspunkt i regeringens styrning, som den kommer till uttryck i regleringsbrevet. Den interna styrningen regleras i Försvarsmaktens ekonomimodell (FEM) som utgår från regeringens styrning i instruktionen och regleringsbrevet. Modellen framgår i grafisk form av figur 1 nedan.

Figur 1 Försvarsmaktens ekonomistyrningsmodell (FEM)

Försvarsmakten har under 2009 fortsatt att implementera ekonomimodellen och vidtagit ett omfattande arbete för att driftsätta de första delarna av det integrerade resursledningssystemet PRIO. Åtgärderna innebär att förutsättningarna successivt förbättras för att fullt ut kunna tillämpa ekonomimodellen. Såvitt avser den ekonomiska redovisningen i de finansiella dokumenten har principerna för denna inte förändrats. De ekonomiska redovisningsprinciperna framgår av avsnittet finansiella dokument.

Operativ förmåga m.m. vid utgången av 2009

Utgångspunkter för redovisningen

Allmänt

De krav på operativ förmåga mot vilka redovisningen sker är fastställda i regleringsbrev för Försvarmakten. De operativa förmågorna innehåller även angivna krav på operativ delförmåga i olika avseenden. Återrapporteringen redovisar sammanfattat de samlade bedömningarna för respektive operativ förmåga. Den samlade bedömningen utgörs av en sammanvägd måluppfyllnad för respektive operativ förmåga utifrån de värderingar som gjorts av i respektive förmåga ingående delförmågor.

Omvärldsläget och grunden för kraven på Försvarmakten

Liksom under föregående år har en utgångspunkt för värderingen varit att militära incidenter inte kan uteslutas men att ett militärt angrepp mot Sverige inte är sannolikt under överskådlig tid. Försvarmaktens uppgifter nationellt ställer krav på förband med hög förmåga och varierande grad av beredskap. Därutöver ställer deltagande i internationella insatser krav på förband med hög beredskap för insatser med begränsad varaktighet, liksom också förmåga att kontinuerligt kunna bidra till långvariga insatser. Om omvärldsläget försämras ska Försvarmakten kunna genomföra krishantering nationellt och samtidigt kunna förstärka förmågan internationellt.

Försvarmaktens operativa förmåga¹

Försvarmaktens samlade operativa förmåga

Den värdering som har gjorts för 2009 visar att Försvarmakten har förmåga att över tiden möta de krav regeringen ställer i nuvarande omvärldsläge. Förmågan att lösa uppgifterna i ett försämrat omvärldsläge bedöms även fortsatt innehålla brister som begränsar handlingsfriheten med vissa förband. Förutsättningar bedöms, med vissa begränsningar, innehållas över tiden för att kunna utveckla förmåga vid en allvarlig och varaktigt försämrad omvärldsutveckling förutsatt att politiska beslut fattas i god tid.

---

¹ Återrapporteringskrav RB 09 p. 1, se även den kvalificerat hemliga bilagan 1.

Förmåga att hävda Sveriges territoriella integritet och bidra till att förebygga och hantera kriser i vår omvärld genom att medverka i fredsfrämjande insatser.

I nuvarande omvärldsläge har Försvarsmakten förmåga att hävda vår territoriella integritet och medverka i fredsfrämjande insatser. De delförmågor som ingår i denna förmåga är bland annat att upptäcka hot mot Sverige, avvisa kränkningar, hantera incidenter, medverka i internationella, fredsfrämjande insatser över hela skalan av uppgifter och att med resurserna bidra till samhällets samlade förmåga att hantera svåra påfrestningar i fred.

Försvarsmakten bedöms i huvudsak möta de krav som ställs avseende de delförmågor som på olika sätt rör förmågan att upptäcka hot mot Sverige samt att hävda och värna den territoriella integriteten. Fortfarande kan genomförandet påverkas av en eller flera brister, men dessa hindrar som regel inte att uppgifterna kan lösas.

Försvarsmakten bedöms i stort möta ställda krav på att medverka i fredsfrämjande insatser. Bedömningen baseras på den verksamhet som har genomförts och fortsatt genomförs inom ramen för dessa insatser, men också på den förmåga som finns hos förband som är upptagna i internationella styrkeregister. Värderingen av förmågan är i stort likvärdig jämfört med föregående år. Försvarsmaktens förmåga att bidra till samhällets samlade förmåga att hantera svåra påfrestningar på samhället i fred bedöms vara godtagbar. Resurserna motsvarar i stort behovet.

Förmåga att vid ett försämrat omvärldsläge kunna hantera händelseutvecklingar och hot som kan drabba Sverige samt kunna öka förmågan till internationella insatser.

Försvarsmaktens förmåga att vid ett försämrat omvärldsläge kunna hantera händelseutvecklingar och hot som kan drabba Sverige samt att kunna öka förmågan till internationella insatser kan upprätthållas över tiden, om än med i vissa delar begränsad förmåga. Främst rör bristerna det materiella och personella läget vid vissa förband och inom vissa funktioner, men också bristande planläggning och bristande tillgänglighet samt prestanda i vissa materielsystem.

Värderingen har för denna förmåga i huvudsak utgått från att ett försämrat omvärldsläge kan inträffa mer eller mindre omedelbart. Tidiga beslut och därmed längre förberedelsestid skulle ge Försvarsmakten ökade möjligheter att vidta beredskapshöjande åtgärder för att bättre uppfylla ställda krav.

Förmåga att efter allvarlig och varaktigt försämrad omvärldsutveckling och successiva beslut av regering och riksdag kunna utveckla förmåga att möta olika former av mer omfattande militära operationer som hotar Sveriges fred och självständighet.

Den genomförda värderingen visar att vissa begränsningar finns i förutsättningarna för Försvarsmakten att över tiden upprätthålla förmåga, att efter allvarlig och varaktigt försämrad omvärldsutveckling, och successiva beslut av regering och riksdag, kunna utveckla förmåga att möta olika former av mer omfattande militära operationer som hotar Sveriges fred och

självtändighet. Förmågan kan upprätthållas över tiden, dock med en begränsad förmåga i vissa fall.

De delförmågor som är aktuella inom ramen för denna övergripande förmåga handlar till exempel om att upprätthålla personalens kompetens, att identifiera behov av ny förmåga och ny kompetens samt att bland annat genom studier och försök utveckla förband och operativ förmåga. Handlingsfriheten har under året ytterligare begränsats av att vissa kompetensområden minskats vid främst Totalförsvarets forskningsinstitut och Försvarets materielverk.

Slutsatser

Den genomförda värderingen visar att Försvarsmaktens samlade operativa förmåga 2009 i stort kvarstår på en likvärdig nivå som vid utgången av år 2008. Försvarsmakten möter huvudsakligen kraven på operativ delförmåga även om det på förbandsnivå finns förband som endast till del uppfyller ställda krav.

De förband som utgör Försvarsmaktens insatsorganisation delas i praktiken i stor utsträckning upp i mindre delar med olika beredskap och de styrkebidrag som används i internationella insatser sätts oftast samman särskilt för den aktuella insatsen. Detta sätt att arbeta är för närvarande ändamålsenligt för Försvarsmakten mot bakgrund av de krav regeringen ställer, trots de utmaningar detta medför, inte minst inom logistikområdet. En utveckling pågår för att göra förbanden mer anpassade för att kunna användas både i nationella och internationella insatser.

En detaljerad redovisning av Försvarsmaktens operativa förmåga, liksom läget i insatsorganisationen och hur denna har värderats framgår av *kvalificerat hemlig bilaga 1*.²

---

² I den kvalificerat hemliga bilagan 1 redovisas regeringens återrapporteringskrav RB 09 p. 1, 2, 4 och 6.

Insatsorganisationens utformning och beredskap

Tabellen redovisar Försvarsmaktens insatsorganisation den 31 december 2009. Detaljerat underlag rörande tillståndet i insatsorganisationen samt beredskap m.m. framgår av bilaga 1 med underbilagor.³

Fu = Fortsatt utveckling av krigsförband (arvförband nyttjas), U = Utveckling mot krigsförband (nytt förband skapas), V = Vidmakthålls (omsätts fortlöpande), Av = Avveckling påbörjas

Förband	2009	Förband	2009
Mekaniserad bataljon	V/6	HKV med stabsförband	V/1
Lätt mekaniserad bataljon	V/2	(F)HQ med stabsförband	V/1
Luftburen bataljon	V/1	IT-försvarsförband	V/1
Artilleribataljon	V/2	CERT ⁴	V/1
Luftvärnsbataljon	V/2	Specialförband	V/2
Jägarbataljon	V/1	Taktisk sambandsbataljon	V/1
Underrättelsebataljon	V/1	Telekrigbataljon	V/1
Säkerhetsbataljon	V/1	Operativ ledningsteknisk bataljon ⁵	V/1
Ingenjörbataljon	V/2	FMTM (Försvarsmaktens telenät- och markteleförband)	V/1
Militärpoliskompani	V/2	PSYOPS-tropp	U/1
CBRN-kompani ⁶	V/1	Stridsgruppstaber med stridsgruppsstabskompani	V/3
Sjöstridsflottiljledning	V/2	MOVCON ledning	V/1
Korvettdivision	V/2	MOVCON pluton	V/3
Minröjningsdivision	V/2	Teknisk bataljon	V/1
Ubåtsflottilj med ledning	V/1	Logistikbataljon	V/2
Signalspaningsfartyg	V/1	Tungt transportkompani	V/2
Amfibiebataljon	V/1	Sjukhuskompani	Fu/3
Amfibiebevakningsbåtkompani	V/1	Sjukvårdsförstärkningskompani	Fu/3
Sjöinformationsbataljon	V/1	Hemvärnsbataljon	V/60
Marin basbataljon	V/1		
Stridsflygdivision	V/4		
Helikopterbataljon	Fu/1		
Strilbataljon	V/1		
Ledningsflyggrupp	V/1		
Flygbasbataljon	V/2		
Transportflygdivision Tp 84	V/1		
Central transportflygdivision	V/1		
Signalspaningsflygdivision S 102B	V/1		

Tabell . Försvarsmaktens insatsorganisation 2009

³ Återrapporteringskrav RB 09 p. 2, se även underbilagor till den kvalificerat hemliga bilagan 1.

⁴ Computer Emergency Response Team.

⁵ Förbandet svarar bl.a. för den tekniska driften av IT-infrastrukturen.

⁶ Chemical Biological Radiological Nuclear

Redovisning av gångtid och flygtidsuttag framgår av redovisning av nyckeltal.

Inga insatsförmågor har utgått under 2009.

Antal individer i beredskap i förband med olika beredskapstider⁷

Bakgrund

Redovisningen visar läget 2009-12-31 för förband med nationell beredskap, uppdelat på olika beredskapstider.

För att kunna redovisas i öppen handling är siffrorna i tabellen avrundade och avser antalet befattningar i gällande insatsorganisation. Aktuell personell uppfyllnad framgår av kvalificerat hemlig bilaga till årsredovisningen.

I redovisningen har inte medtagits högkvartersförband och förband med särskild sekretess.

Redovisning

Beredskap	Antal befattningar	Varav Hemvärnsförband	Summa utan Hemvärnsförband
R 10	40 600	38 000	2 600
R 30	200	0	200
R 90	3 600	0	3 600
R 360	13 100	0	13 100
R III	14 200	0	14 200
Totalt	71 700	38 000	33 700

Beredskapsbeteckning R 10, 30, 90, 360 avser antal dagar efter order då förbandet skall vara insatsberett. R III avser att förbandet skall kunna organiseras och göras insatsberett inom tre år. Siffrorna är avrundade till närmaste hundratal.

⁷ Återrapporteringskrav RB 09 p. 2.

Verksamhetsgrenen 1 Insatser

Verksamhetsgrenens produkter

Verksamhetsgrenens produkter är insatser internationellt och nationellt.⁸

Internationella insatser

Under året har uppgifterna lösts väl och mycket positiva omdömen om de svenska insatserna har avgetts från de chefer i insatsområdena vilka förbanden varit underställda. Dessutom har många nyttiga erfarenheter kommit Försvarmakten till del.

Sveriges styrkebidrag till ISAF (Afghanistan) utökades under fyra månader med en transportflygenhet. Denna har under insatstiden utgjort en substantiell del av flygtransportresurserna i området. Detta har varit mycket uppskattat av ISAF. Tre förstärkningsinsatser inom ISAF har genomförts under året. Detta har bidragit till att höja effekten i insatsområdet och samtidigt utvecklat förmågan till att genomföra förstärkningsinsatser.

I Afghanistan har den svenska kontingenten fortsatt upprätthållit ledningsansvaret för Provincial Reconstruction Team Mazar-e-Sharif (PRT MeS). Det försämrade säkerhetsläget i insatsområdet ställer stora krav på Försvarmaktens förmåga att tillföra funktioner och resurser samt att genomföra taktikanpassning. Den svenska kontingenten inom ISAF bedöms ge god effekt. Genomförda gemensamma stabiliseringsoperationer tillsammans med Afghan National Security Forces (ANSF) har även under 2009 påtagligt bidragit till den multinationella styrkans förmåga att hantera säkerhetsläget i insatsområdet.

I Kosovo (KFOR) har ett fortsatt vidmakthållande av truppbidraget omfattande cirka 250 befattningar genomförts. Bidraget till den multinationella stridsgruppen Multinational Task Force Centre (MNTF C) i form av ett skyttekompani har fortsatt gett ett värdefullt tillskott till KFOR genom att garantera militär säkerhet och en god uppfattning om läget i området. Införandet av samverkansbefattningar och befattningar med rådgivande och stödjande funktion inom uppbyggnad av lokal säkerhetsstruktur har börjat ge effekt och efterfrågas även framgent. Genom viss samordning och rationalisering har effekten av truppbidraget vidmakthållits samtidigt som kostnadsdrivande faktorer minskat.

En ny marin insats, ME 01 i Adenviken, har framgångsrikt genomförts och planering för ME 02 har påbörjats. Inom ramen för ME 02 har Sverige för första gången planerat för att under fyra månader avdela Force Commander med FHQ till en internationell sjöstyrka.

---

⁸ De förband och andra resurser som genomför insatserna är produkter som före insats redovisas som produkter inom verksamhetsgrenen 2 Uppbyggnad av insatsorganisationen och beredskap. När väl sådana förband och resurser avdelas för insatser är det alltså själva insatsen som är produkten, inte förbandet eller resursen.

Det svenska bidraget till EU operationen ATALANTA (ME-01) har till största delen genomfört patrullering av havsområde (baseline operations) i Adenviken i syfte att avvärja piratangrepp. Vidare har förbandet eskorterat WFP livsmedelstranporter till Somalia samt genomfört riktade insatser (focused operations) för att bland annat skapa förtroende för insatsen hos aktörerna i området och därmed bidragit till att reducera piratangreppen. Samtliga uppgifter har lösts på ett bra sätt och den svenska insatsen har bidragit till att det internationella anseendet avseende svensk sjöoperativ förmåga sannolikt stärkts.

Sammanfattningsvis görs bedömningen att insatta förband i utlandsstyrkan svarat upp mot de krav som ställts vad gäller organisation, utrustning och bemanning. Det försämrade säkerhetsläget i norra Afghanistan har inneburit att förstärkningsåtgärder vidtagits i olika steg för att förbättra skyddsnivån för insatsförbandet. Positiva erfarenheter har också tillförts Forsvarsmakten efter genomförandet av den marina operationen i Adenviken. Den svenska flygenheten SAE- C-130 har även bidragit till viktiga och positiva erfarenheter efter väl genomförd insats i Afghanistan.

Nationella insatser

Beredskap har upprätthållits med grundorganisationens resurser i enlighet med författningar och regeringens särskilda beslut för hävdande av den territoriella integriteten. På land har beredskapsstyrkor ständigt funnits avdelade. Sjöterritoriet har övervakats och sjöbevakningsfartyg har funnits tillgängliga för identifiering och ingripande mot överträdelser av tillträdesbestämmelserna. Frivilliga flygkåren (FFK) har även utnyttjats som stöd för identifiering.

Luftrummet har övervakats med fasta sensorer kompletterade med flygburen radarspaning. Flygplan (rote) med incidentuppgifter har funnits tillgänglig med hög startberedskap valda tider under årets alla dagar. Antalet flygföretag inom ramen för incidentinsats och spaning har ökat jämfört med föregående år beroende på ökad övningsaktivitet i vårt närområde. Även transportflyg har funnits tillgängligt med hög startberedskap. På land och till sjöss har enheter m.m. för förstärkning av beredskapen funnits avdelade med 24 timmars materielberedskap. Vidare har helikopterberedskap för räddningstjänst upprätthållits inom ramen för egen militär flygräddning och enligt avtal med Sjöfartsverket.

Ledningsberedskap för tidig insats med grundorganisationens resurser har kontinuerligt upprätthållits. Samverkan med polisen och andra myndigheter samt intern utbildning av viss personal har genomförts med anledning av lagen (2006:343) om stöd vid terrorismbekämpning.

Antalet kränkningar av svenskt territorialhav och luftterritorium har varit på samma nivå som under föregående år.

Verksamhetsgrenens bidrag till den operativa förmågan

De nationella insatserna som genomförts under året har sammantaget bidragit till att vidmakthålla Forsvarsmaktens förmåga att hävda Sveriges territoriella integritet. Förmågan att upptäcka kränkningar i luften och till sjöss har vidmakthållits i och med de insatser som genom-

förts för att identifiera och avvisa kränkningar. Inom ramen för de nationella insatserna har Försvarsmaktens förmåga att samverka med andra myndigheter och organisationer vidmakt-hållits.

Försvarsmakten har under 2009 för första gången haft enheter ur samtliga stridskrafter, såväl mark-, sjö- som luftstridskrafter, insatta i internationella insatser. Ett flertal enskilda förband i insatsorganisationen har bidragit med delar till Försvarsmaktens internationella insatser. Insatserna i Afghanistan, Kosovo och operation Atalanta samt så kallade enskilda missioner har ytterligare utvecklat förmågan att kunna planera för, delta i och nationellt leda internationella insatser. Tillförsel av egen förmåga att evakuera sårade och skadade soldater med helikopter (MEDEVAC) till insatsen i Afghanistan har senarelagts, åtgärder har vidtagits för att under tiden få stöd från andra nationer med denna förmåga. Försvarsmaktens förmåga att med kort varsel förstärka pågående insatser har fortsatt prövats och utvecklats. De internationella insatserna har sammantaget bidragit till att utveckla Försvarsmaktens förmåga att förebygga och hantera kriser i vår omvärld.

Insatserna i Afghanistan, Kosovo och operation Atalanta samt så kallade enskilda missioner, har ytterligare utvecklat förmågan att kunna leda insatser. Flera av Försvarsmaktens stridskrafter och funktioner har genomfört, eller planerats för, internationell insats under 2009. Detta har ytterligare utvecklat förmågan att utöva nationell ledning av internationella insatser. Förmågan att med kort varsel förstärka pågående insatser har fortsatt prövats och utvecklats. De internationella insatserna har sammantaget bidragit till att utveckla Försvarsmaktens förmåga att förebygga och hantera kriser i vår omvärld.

Markstridskrafterna har under året nationellt upprätthållit beordrad insatsberedskap och har internationellt varit insatta i främst Afghanistan och Kosovo samt i ett större antal enskilda missioner. Insatsen i Afghanistan (ISAF) har bidragit till ökad säkerhet och stabilitet i regionen samt att därigenom även möjliggöra civilt och humanitärt stöd. Insatsen i Kosovo (KFOR) har bidragit till att skapa förutsättningar för utveckling av området genom att verka för säkerhet och stabilitet. Båda insatserna har gett värdefulla erfarenheter och har utvecklat markstridskrafternas och Försvarsmaktens operativa förmåga att genomföra insatser i konflikter med inslag av asymmetrisk krigföring.

Marinens insatser både internationellt och nationellt har visat på förmågan att flexibelt sätta samman förband för att lösa tilldelade uppgifter. Marinen har inom ramen för Europeiska unionens operation Atalanta skyddat sjötransporter av förnödenheter och hjälpsändningar samt framgångsrikt bidragit till ett förbättrat säkerhetsläge för sjöfarten i Adenviken. Förbandet har bidragit till utvecklingen av Försvarsmaktens förmåga att genomföra kortvariga insatser samt möta en okvalificerad aktör och därvid verka stabiliserande.

Flygstridskrafterna har under året upprätthållit incident- och insatsberedskap nationellt. Internationellt har flygstridskrafterna med gott resultat varit insatta med transportflyg i Afghanistan. Under insatsen i ISAF har ett stort antal flygningar genomförts. Även övriga delar av transportflyget har bidragit till Försvarsmaktens insatser genom ett stort antal flygningar till stöd för insatta förband.

Verksamhetsgrenen 2 Uppbyggnad av insatsorganisationen och beredskap

Verksamhetsgrenens produkter

Verksamhetsgrenens produkter är krigsförband i varierande grad av beredskap. Av insatsorganisationens krigsförband har krigsförband i nedanstående tabeller delvis omsatts genom grundutbildning under redovisad period.

Försvarmaktens målsättningar för utbildningsverksamheten uttrycks i en femgradig skala från PersQ 1 till 5. Ett normalt år är målsättningarna PersQ 4.

Uppbyggnad av insatsorganisationen

Arméförband

Verksamheten har genomförts enligt plan och målen för 2009 har uppnåtts. Två förband till insatsen i Afghanistan och två förband till insatsen i Kosovo har producerats med ett gott resultat. Likaså har två strategiska reserver i kompanistorlek producerats (varav en pluton ur marinförband). Dessa har även varit insatta i Afghanistan.

Insatsrelaterad verksamhet har kontinuerligt genomförts, både i form av utbildningsstöd och i form av att insatsorganisationen avdelar personal, resurser (materiel) och enheter till utlandsstyrkan samt genom upprätthållande av beredskap. Likaså har planering genomförts för insättande av ytterligare enheter i Afghanistan. Svenska arméförband och arméofficerare har också deltagit i internationell övningsverksamhet, bl.a. CJSE09 (Combined Joint Staff Exercise, internationell ledningsövning/Sverige), BRILLIANT SKY (Storbritannien), LOYAL ARROW (Nato-övning i Sverige), JOINT WARRIOR (Storbritannien) och COLD RESPONSE (Norge). Nationellt har arméförband deltagit i DAGNY II (beredskapsövning).

Försvarmaktens marksäkerhetsföreträdare har under 2009 påbörjat ett arbete med att ta fram en marksäkerhetsmanual.

Ålderklassen 2009/2010 har vid huvuddelen av arméns förband genomfört försvarsmaktsgemensam utbildning för soldater och sjömän (FSS) samt påbörjat sin befattningsutbildning med målsättningen PersQ4 kompani/PersQ3 bataljon med NBG 11 som styrande för arméproduktionen. Utöver denna förbandsproduktion har beredskap och insatsverksamhet i främst Afghanistan och Kosovo, med beslut om en förstärkning av den svenska kontingenten i Afghanistan sista kvartalet, påverkat verksamhetsgrenen.

Verksamheten har under våren 2009 främst bestått av kompetensutveckling och befälsutbildning, materieltjänst, planering samt krigsplaceringsarbete. Förbandsproduktion på kompaninivå har under första halvåret 2009 genomförts vid LG och K 3. Vid skolor och centra har (förutom utbildning) studie- och utvecklingsarbete bedrivits samt planering inför övningsserien 2010. Likaså har 117 personer utexaminerats från yrkesofficersprogrammet (YOP) och OF 2 (tidigare officersutbildning till nivå 5, kapten).

Vissa materielbrister och personalvakanser har varit märkbara för arméförbanden under 2009. Prioriteringen mot NBG 11 är uttalad i organisationen vilket är ett stöd i avvägningar och fördelning av resurser. Beredskap och insatser i kombination med en komplicerad och förse- nad materieförsörjning, etablering av NBG 11 och förestående omstrukturering har givit upphov till osäkerheter och stundtals svåra avvägningar både materiellt och personellt. Detta har kunnat hanteras under 2009.

Vad avser personalsituationen är läget acceptabelt ur ett helhetsperspektiv även om vissa för- band lider av besvärande vakanser och ett högt uttag av nyckelpersonal för att bl.a. täcka ut- landsstyrkans behov. Personalsituationen är än så länge inte gränssättande för att lösa anbe- fallda uppgifter men handlingsfriheten att lösa uppkomna uppgifter är begränsad.

Den samlade bedömningen är i nuläget att målsättningarna för utbildningsåret 2009/2010 har förutsättningar att nås.

Under 2009 har Försvarmakten mottagit följande större materielleveranser inom PG01 arméförband:

Till ISAF har levererats modifierade stridsfordon 9040 C (7 st), bärgningsbandvagn 90 C (1 st) samt patrullterrängbil 6 (50 st). Leveranserna har inneburit att skydds-nivån vid ISAF har höjts avsevärt. Till arméns insatsorganisation har 100 st personterrängbilar TLC105 (Toyota Land Cruiser) försedda med liner samt 22 st personterrängbilar TLC105 SPS (Toyota Land Cruiser) försedda med splitterskydd levererats. Systemen är även avsedda att nyttjas vid in- ternationella insatser. Vidare har 6 000 st AK5 C levererats vilket medför att tidigare model- ler kan omsättas.

En betydande mängd ammunition har levererats t.ex. 40 milj. patroner till eldhandvapen, 35 000 st patroner till granatspruta samt 30 000 st kravallpatroner 12/70 till IDV (icke dödliga vapen).

Beställning av splitterskyddade fordon (AWV) har efter länsrättens dom flyttats fram till 2010. Vidare har, på grund av omförhandling, anskaffning, renovering och modifiering av haubits 77B (ARCHER) flyttas till 2010. Under 2010 kommer Robot 57 (NLOW) att slutleve- reras till Försvarmakten.

Redovisning per produkt (PG01)

Krigsförband/Produkt	Ort	Delar som har utbildats under år 2009	Resultat
11. lätta mekaniserade bataljonen	Kungsängen	Ett mekaniserat skyttekompani	Målsättningen uppnådd
14. militärpolis-kompaniet	Kungsängen	Militärpolis-kompani	Målsättningen uppnådd (PersQ4 komp).
15. militärpolis-kompaniet	Kungsängen	Militärpolis-kompani	Målsättningen uppnådd*
192. mekaniserade bataljonen	Boden	Lednings- och understödskompani, två mekaniserade skyttekompanier, strids- vagnskompani och mekaniserat tross- kompani (samtliga komp reducerade)	Målsättningen uppnådd*

Krigsförband/Produkt	Ort	Delar som har utbildats under år 2009	Resultat
193. jägarbataljonen	Arvidsjaur	En jägarskvadron och en jägarförstärkningskvadron	Målsättningen uppnådd*
213. ingenjörkomp	Boden	Ingenjörkompani (reducerat)	Målsättningen i huvudsak uppnådd*
31. luftburna bataljonen	Karlsborg	Två (en reducerad) luftburna skvadroner	313. lb skv Målsättningen uppnådd (PersQ5). Målsättningen uppnådd* (övriga delar)*
32. underrättelsebataljonen	Karlsborg	En underrättelseskvadron och en fallskärmsjägarskvadron (båda reducerade)	Målsättningen uppnådd*
41. mekaniserade bataljonen	Skövde	Lednings- och understödskompani, två mekaniserade skyttekompanier, stridsvagnskompani och mekaniserat trosskompani (samtliga komp reducerade)	Målsättningen uppnådd*
71. mekaniserade bataljonen	Revingehed	Lednings- och understödskompani, ett mekaniserat skyttekompani, stridsvagnskompani och mekaniserat trosskompani (samtliga komp reducerade)	Målsättningen uppnådd*
92. haubitsbataljonen	Boden	Stabs- och trosskompani, pjäskompani och sensorkompani (båda reducerade)	Målsättningen uppnådd*
61. luftvärnsbataljonen	Halmstad	Lednings- och sambandskompani, robot 97 kompani, robot 70 kompani och logistikkompani (samtliga komp reducerade)	Målsättningen uppnådd*
21. ingenjörbataljonen	Eksjö	Lednings- och trosskompani (reducerade), två ingenjörkompanier (ett reducerat)	Målsättningen uppnådd*
1. FM CBRN-komp	Umeå	Indikeringskompani	Målsättningen uppnådd*

* Slutmålet skall uppnås 2010.

Marinförband

Verksamheten har genomförts enligt plan och målen för 2009 har uppnåtts.

Under året har Försvarmaktens redarfunktion etablerats. Fem avvikelser har inträffat som föranlett undersökningar. Rapporterna har lett till korrigerande åtgärder med omedelbara eller mer långsiktiga effekter. Uppföljning av sjösäkerheten har gjorts i form av såväl förbandsbesök som genomgångar av tidigare inträffade händelser. En sjösäkerhetsmanual har utarbetats.

3.sjöstriflj uppdrag att avdela insatsstyrka ME01 av divisions storlek till EU insatsen ATALANTA i Adenviken utanför Somalia har genomförts. 17. bevakningsbåtskompaniet har ingått i insatsstyrkan ME01 med bordningspluton och marina basbataljonen med underhållsenhet. Uppsättande av ME01 bedöms inte ha påverkat måluppfyllnaden för förbandsverksamheten i sin helhet. Bidragande till detta var att besättningarna på korvetterna Stockholm och

Malmö utgjordes av anställd personal fr.o.m. 2009. Erfarenheterna från den första insatsen ME01 i EU NAVFOR bidrog till att underlätta uppsättandet av ME 02.

4.sjöstriflj har genomfört rotation med en IEDD-grupp (Improvised Explosive Device Disposal) i FS 16 och har roterat ytterligare en grupp till FS 17 i Afghanistan. Insatskraven på förbandets personal bedöms som omfattande. En översyn för att uppnå en långsiktig uthållighet har påbörjats.

Vidare har en amfibieskyttepluton ur 2.amfibiebataljonen upprätthållit beredskap som strategisk reserv under andra halvåret 2009.

Verksamheten med anställda sjömän under året har gett värdefulla erfarenheter inför kommande personalförsörjningssystem. Detta gäller även de sedan tidigare anställda gruppbefälen och soldaterna vid Amf 1.

Deltagandet i internationell insatsverksamhet, ATALANTA (Adenviken) och minröjningsoperationerna OPEN SPIRIT/BOSB (Baltic Ordonance Safety Board) i Östersjön samt internationella övningar har ytterligare höjt förmågan hos de marina stridskrafterna att upprätthålla beredskap samt delta i internationella insatser.

1.ubflj har genomfört en nationell ubåtsräddningsövning MEDEX samt den bilaterala övningen CROWN EAGLE (Östersjön) med ubåtsräddningsfartyget HMS Belos. Vidare har Belos och en ubåt deltagit i den internationella övningen NORTHERN SUN (Norge). Exportåtgången gentemot Singapore har genomförts i projekt NOLI (NORTHERN LIGHTS). Projektet har syftat till att utbilda Singaporienska ubåtsbesättningar.

4.sjöstriflj har med 43.underhållsdivisionen och röjdykarförband deltagit i den marina EOD- och IEDD-övningen EODEX 09 (Norge). Vidare har Marinbasen stått som värd för BALTOPS 09 (Östersjön) där även 3.sjöstriflj med stöd av 4.sjöstriflj deltagit. Nationellt har förbanden deltagit i DAGNY II (beredskapsövning)

Ubåtsjaktförmågan har övats genom samövning mellan 1.ubflj, 3.sjöstriflj och 4.sjöstriflj.

Vid Amf 1 har särskild vikt lagts vid verksamhetssäkerhetshöjande åtgärder genom omfattande befälsträning under det första halvåret då förbandet bedrivit begränsad grundutbildning av värnpliktiga.

Under andra halvåret har 2.amfibiebataljonen genomfört SVE-FIN AMPHEX 09 (Finland) med finska Nylands Brigad. 2.amfibiebataljonen och 17.bevakningsbåtskompaniet har påbörjat utbildningsomgång 09-10.

Under 2009 har Försvarmakten mottagit följande större materielleveranser inom PG02 Marinförband:

Två Visbykorvetter version 4 har levererats till 3.sjöstridsflottiljen. Korvetterna har, relativt gällande materielmålsättning, begränsningar avseende vapensystem.

Ett minröjningsfartyg typ Koster har genomfört halvtidsmodernisering och tilldelats till 4.sjöstridsflottiljen. Fartyget är fullt operativt. Ytterligare två fartyg skulle ha levererats under 2009 men har försenats till första halvåret 2010. Detta orsakat av tekniska problem avseende ett av sonarsystemen till fartygstypen.

Stödfartyget HMS Trossö och korvettsystemet Stockholm har moderniserats för internationell insats främst avseende ledningssystem, närskydd och system för kyla. Fartygen har använts i samband med insats utanför Somalia.

Fyra stycken containerenheter för hantering av undervattensvapensystem, främst vid internationell insats, har levererats till Marina basbataljonen. Systemet är därmed slutlevererat.

2.amfibiebataljonen har erhållit tre svävare. Svävarsystemet är därmed slutlevererat. Till 2.amfbat har också levererats fyra stridsbåtar i sjukvårdsversion. Två uppgraderade ledningsbåtar typ 45X har även tilldelats, vilket gör att förbandet kan ingå helt i den marina ledningsinfrastrukturen.

Sjöinformationssystemet med tillhörande sambandslösning har uppgraderats till ny version vilket medgivit början till koncentreringen av fem sjöinformationscentraler ner till två stycken. Systemet tillhör sjöinformationsbataljonen.

Fyra skolbåtar har levererats till sjöstridsskolan vilket ger goda möjligheter till nautisk utbildning och utbildning i sjömanskap för såväl officerare som anställda sjömän. Ett fartyg är försenat på grund av kommersiella skäl, dock kommer det att levereras under 2010. Därmed är systemet slutlevererat och full utbildningseffekt kan uppnås.

Redovisning per produkt (PG02)

Krigsförband/Produkt	Ort	Delar som har utbildats under år 2009	Resultat
1.ubåtsfljledning	Karlskrona	Planerat, genomfört samt redovisat verksamheten vid förbandet	Målen uppnådda
Ubåt 1-4	Karlskrona	Ledning, underhållsgrupp, tre ubåtsbesättningar (anställda och värnpliktiga), sjötransportenhet.	Målen uppnådda
Orion	Karlskrona	Signalspaningsfartyg	Målen uppnådda
Belos	Karlskrona	Ubåtsräddningsfartyg	Målen uppnådda
3.sjöstridsfljledningen	Karlskrona	Planerat, genomfört samt redovisat verksamheten vid förbandet	Målen uppnådda
31.korvettdivisionen	Karlskrona	2kv STO med anställda sjömän genomfört insats ME01. Genomfört återhämtning efter insats. Vedettbåtar genomfört insats enl. plan	Målen uppnådda

Krigsförband/Produkt	Ort	Delar som har utbildats under år 2009	Resultat
33.minröjningsdivisionen	Karlskrona	Genomfört amröjningsinsats på Öland samt sjöminröjning vid Gotland	Målen uppnådda
34.underhållsdivisionen	Karlskrona	Underhållsfartyg genomfört insats ME 01 Genomfört återhämtning efter insats.	Målen uppnådda
4.sjöstridsflj- ledningen med MWDC	Stockholm / Berga	Flottiljledning har planerat, genomfört samt redovisat verksamheten vid förbandet. MWDC har bland annat deltagit med personal som operativt stöd till nio nationella samt tre internationella operationer/övningar.	Målen uppnådda
41.korvett- divisionen	Stockholm / Berga	Vedettbåtar genomfört insats enl. plan Genomfört OCC/EF återvalidering med 1 kv. 2 kv besättningar utbildade.	Målen uppnådda
42.minröjningsdivisionen	Stockholm / Berga	1mröjftg typ LDO med anställda sjömän, 1mröjftg med vpl utbildade. Genomfört BOSB insats i Estland Genomfört OCC/EF återvalidering	Målen uppnådda
43.underhållsdivisionen	Stockholm / Berga	Mottagit vpl från 3.sjöstriflj, utbildat en underhållsftgbesättning. Genomfört BOSB insats i Estland Genomfört RikshV insatsövn på Gotland	Målen uppnådda efter förändrad PersQ (2 → 4)
44.röjdykdiv / 2 EOD-grupp sjö och en undervattens sökgrupp	Skredsvik	Varit insatta med IEDD-förband i FS 16 samt 17. Genomfört miljöinsatser i Falun, Umeå samt Gävle. Mottagit Jägaren från MarinB. Utbildat vpl röjdykare.	Målen uppnådda
2.amfibiebataljonen	Stockholm / Berga	Utbildningsomgång 09/10 genomfört termin 1. Befälsutbildning genomförd. Upprätthållit 1 pluton i Strategisk Reserv II	Målen uppnådda
17.bevakningsbåtskomp	Stockholm / Berga	Genomfört ME01 med VPD (Vessel Protection Detachment) samt sätter upp EMF (Embarked Military Force) till ME02	Målen uppnådda
Sjöinformationsbataljon	Karlskrona	Upprätthållit insatsverksamhet H24 Påbörjat avvecklingsarbete med SSK Karlskrona, Malmö samt Visby	Målen uppnådda
Marin basbataljon	Karlskrona	Genomfört stöd till ME01 samt ME02. Vidmakthållit insatsförmåga	Målen uppnådda

Flygvapenförband

Verksamheten har i huvudsak genomförts enligt plan och målsättningarna för flygvapenförbanden har i allt väsentligt uppnåtts med undantag för helikopterflottiljen och stridslednings- och luftbevakningsbataljonen. Angiven beredskap har upprätthållits.

Helikopterflottiljen har begränsats i sin verksamhet av försenade leveranser av och till materielsystemen HKP 14, HKP 15 och HKP 10B. Detta påverkar bland annat uppbyggnaden av de helikopterenheter vilka ska stå i beredskap för, eller delta i, internationella insatser. Avseende strilbataljonen har produktionen påverkats av oro hos personalen till följd av osäkerhet inför framtida omstruktureringar och den operationella order som med anledning av oron utfärdades för att säkerställa flygsäkerheten. Den begränsade tillgången på flygstridsledare, sambandsledare, tekniska systemoperatörer och luftbevakare har medfört färre flygstridsledda pass under året.

Transportflyget har genomfört insats SAE (Swedish Air Element) C-130 ISAF i Afghanistan. Exportstödsverksamhet har genomförts enligt plan. Flygtidsproduktionen sker i stort enligt plan, undantaget helikoptersystemen. De olika helikoptersystemen är planerade att delta i ett antal internationella insatser de kommande åren. Förberedelserna inför samtliga insatser med helikopterförband, förutom helikopterkomponenten i ME02 ATALANTA, är försenade på grund av sena materielleveranser.

Under året har 171. stridsflygdivision upprätthållit R10 beredskap för internationella insatser. 212. stridsflygdivision har genomfört förberedelser för att överta ansvaret för densamma under år 2010. 172. och 211. stridsflygdivision har under året genomfört verksamhet för att vidmakthålla förmåga PQ2. Ombeväpning till JAS 39 C/D har pågått under året. F 21 är nu fullt omskolat och opererar en ensad flygplanspark JAS 39C/D.

F7 tre utbildningsenheter JAS 39 har under året genomfört utbildning i CT/CRT (Conversion Training/Combat Readiness training) med elevomgång 041 och 061 samt genomfört utbildning av två omgångar ungerska flygförare. Förberedelser har genomförts i syfte att under år 2010 ta emot den första thailändska elevomgången.

Avseende förmågeutveckling så är lufttänkingsförmågan under fortsatt utveckling, bland annat har lufttänkingsutbildning genomförts med fransk tanker som baserat Kallax under en vecka. NVG (Night Vision Goggles) har introducerats på förband och NVG-flygningsveckor genomförs nu regelbundet vid förbanden. Uppbyggnaden av strategisk samt begränsad taktisk fotospaning är fördröjd på grund av förseningar med introduktionen av spaningskapsel på förband. Vingmålsskjutning har under året återinförts för förbanden.

Insats SAE C-130 ISAF har genomförts, insatsen var framgångsrik. Nya lastmästare, befälhavare och taktik- och systemoperatörer TP 84 har utbildats och utvecklar Transport- och Specialflygenheten (TSFE) vidare enligt Handlingsplan TP 84.

ASC 890 (Airborne Surveillance and Control) har levererats till Försvarmakten. Utveckling av förbandet och flygplanet har genomförts. Under hösten har förbandet deltagit i övningen Northern Coast (Tyskland). Förbandet är anmält till styrkeregistret fr.o.m. 2010-01-01.

Statsflyget har under EU-ordförandeskapet varit hårt belastat. Extra resurser för denna verksamhet har utgjorts av regionalt transportflyg samt omfördelning av resurser från signalspanning till statsflyg.

För regionalt transportflyg har FOB (Forward Operating Base) Ronneby avvecklats fram till årsskiftet.

Personal ingående i den svenska kontingenten i HAW (Heavy Airlift Wing) i Ungern har genomfört utbildning i bl.a. USA. F7 har utgjort ett stöd för den svenska kontingenten i samband med förbandsuppbyggnaden i Ungern.

Helikopterbataljonen arbetar i ny organisation, vilken är en utveckling i positiv riktning. Dock har verksamheten, på grund av yttre faktorer, präglats av omplanering vilket negativt påverkat Hkpflj möjligheter till måluppfyllnad. Dessa faktorer är bland annat leveransförseningar, modifieringar, brister i materielförsörjningsprocessen, avsaknad av fastställda CONOPS och reglementen samt materielfel.

HKP 14 är ej levererad till Försvarmakten. Detta tillsammans med kraftiga flygtidsproduktionsstörningar på HKP10B och HKP 15 på grund av materiel- och leveransproblem påverkar uppbyggnaden av HE ISAF, HU för BG11 och delvis helikopterkomponenten i ME 02 ATALANTA II.

FRÄD (Flygräddning) har med undantag för en kort period i början av året genomförts enligt plan.

SHG (Special Helicopter Group) har från 2009-07-01 övertagit uppgiften nationell beredskap enligt FM BerO.

HKP14 pilotutbildning i Tyskland är återupptagen, men delar av utbildningen är senarelagd från 2009 till 2010.

FTS (Flygtaktisk stab) metodförsök att kombinera incidentberedskap med förbandsproduktion har genomförts och utvärdering pågår.

Materielsystemkontor Flyg (MSK Flyg) har etablerats under F7 ledning, med ansvar för FM samtliga flygande system.

Den under året inledda avvecklingen av Ärna flygplats har tills vidare avbrutits. Avvecklingen av Byholma är avslutad.

Flygvapenförbanden har deltagit i och genomfört följande internationella övningar: COLD RESPONSE (Norge), LOYAL ARROW (Natoövning/Sverige), TOXIC TRIP (Uppsala),

PALNATOKE (Danmark), LION EFFORT (Ungern), Arctic Fighter Meet (Finland), Northern Coast (Tyskland) samt NIGHT HAWK (Danmark) med bra resultat.

Nationella övningar av större dignitet som Flygvapenförbanden deltagit i är: DAGNY II (beredskapsövning), INDIAN SUMMER (marinövning) och GRIPEN utvecklingsövning TTP JAS 39 (Technical Tactical Procedures).

Stridflygdivisionerna genomför kontinuerlig övningsverksamhet, CROSS BORDER TRAINING, med förband från Bodö och Rovaniemi. Verksamheten upplevs som mycket positiv för divisionernas interoperabilitet. Därtill har samverkan skett med skvadronen på HMS Illustrious i samband med fartygets förflyttning ut ur Östersjön.

Generellt kan personalsituationen beskrivas som något ansträngd vid flygvapenförbanden, särskilt vid 218.flygbasbataljon avseende tekniker, 3.helikopterskvadron och StrilBat. Vid denna har oro för en eventuell omstrukturering medfört dels ovan nämnda operationella order, dels att anställda har börjat söka sig utanför Försvarmakten.

Rekrytering av personal till transportflygenheten (SAE) till stöd för FS 19 är påbörjad och intresset för detta är på vissa förband stort.

Brist på utbytesenheter/reservdelar samt role-change equipment JAS 39C/D har medfört extra stor arbetsbelastning på flygunderhållskompanierna. Avseende brist UE/RD härrör sig detta främst till problem hos en leverantör att genomföra service och reparationer på inskickad materiel. Avseende role-change equipment så utgör antalet upphandlade och levererade utrustningar en begränsning.

Helikopterverksamheten påverkas starkt av försenade leveranser HKP 15, HKP 14, HKP 10B, uppdragsmateriel och reservdelar. Möjligheterna att utbilda och vidmakthålla personal på dessa system är begränsad.

Beslutet om AMP-modifiering Tp84 har upphävts under året.

Vid halvårsskiftet övertog SAAB drift och förvaltning av materielsystemet SK 60 i och med OPS-avtal SK 60 ikraftträdande från och med 2009-07-01. I och med detta är det SAAB som fortsättningsvis ansvarar för flygplanunderhåll SK 60 samt tillser att materielsystemet bibehåller luftvärdighetsgodkännande. Samarbetet med SAAB angående OPS SK 60 har överlag fungerat bra. Anledningen till avvikelser mellan SK 60 planerad flygtid och utfall 2009 är inte knutet till OPS-avtalet utan beror till största delen på utebliven TEAM 60 verksamhet samt ogynnsamma väderbetingelser i slutet av året.

Under 2009 har Försvarsmakten mottagit följande större materielleveranser inom PG03 Flygvapenförband:

Under 2009 har 5 st JAS 39 Gripen modifierade från A/B-version till C/D-version levererats. Flygplanen flygs i FMV T & E:s regi till dess materielsystemversion 19 för JAS 39 är introducerad i FM, vilket planeras till mars 2010. Stridsflyg har dessutom under 2009 kompletterats med 10 st internationellt anpassade igenkänningsutrustningar, IFF Mk XII (Identification Friend or Foe Mk II) samt 64 st kommunikationsutrustningar, CDL 39 (Communication and data link 39) för JAS 39.

Vidare har 10 st. EW-system (Electronic Warfare) för JAS 39-systemets egenskyddsförmåga, facklor och remsor kompletteringsanskaffats.

Akanammunition har anskaffats dels som komplettering för övningsammunition, dels som interimslösning p.g.a. användarförbud på tidigare typ av akanammunition.

Närstridsförmågan och dess prestanda har ökat för stridsflyget då jaktstridsrobotsystem RB 98 inkl. strids- och övningsrobotar samt testutrustning har levererats (ej slutlevererat) av FMV. Med RB 98 följer även en utvecklingspotential i kombination med system som Helmet Mounted Display (HMD)) vilket planeras införas i JAS 39-systemet.

Under året har 2 st HKP 14 mottagits av FMV från leverantören NHI (NH Industries). Inga HKP 14 har dock ännu överlämnats till FM. I avvaktan på FMV verksamhetstillstånd för att bedriva flygning i Sverige med HKP 14 flygs ej helikoptrarna överhuvudtaget.

De beställda 20 st HKP 15 har slutlevererats.

Under 2009 har FM lagt beställningar i form av systemstöd för JAS 39, strilcentraler och basverksamhet. Vidare har FM beställt Basplattan, Robusthet minimerad logistik för JAS 39 samt Projektledning HKP 14. Sammantagen beskrivning av dessa beställningar är att de kan ses som förutsättningsskapande för respektive materielsystem.

FM har under 2009 erhållit leverans av 3 st NBG-anpassade HKP 10B, vilka efter leverans nyttjas som utbildningsplattformar inför ISAF. Vid leverans var helikoptrarna behäftade med ett relativt stort antal restriktioner vilka ska åtgärdas. FM har beställt ytterligare modifiering för HKP10 i syfte att erhålla en anpassad hkp. Detta innebär att de 3 NBG-anpassade helikoptrarna under 2010 åter kommer att genomgå modifiering och samtidig restriktionsavveckling.

Inom flygplats och trafikledningsområdet har Försvarsmakten beställt omsättning av landningssystem vilket medför att de flygoperativa stridskrafterna säkerställs i ett allvädersperspektiv med avseende på start- och landningsmöjligheter.

Under 2009 överfördes ansvaret för uppdraget MIDCAS (Mid Air Collision Avoidance System) från Mark till FLYG inom PROD. Därefter har "Option MIDCAS" beställts. MIDCAS

är ett internationellt samarbetsprojekt för att ta fram teknologier syftande till att undvika kollisioner i luften mellan flygfarkoster.

Redovisning per produkt (PG03)

Krigsförband/Produkt	Ort	Delar som har utbildats under år 2009	Resultat
171. stridsflygdivisionen	Ronneby	½ Divisionen har utbildats och ½ har vidmakthållit förmågan enligt PQ4	Målsättningen är i huvudsak uppnådd
172. stridsflygdivisionen	Ronneby	Divisionen har vidmakthållit förmågan enligt PQ2	Målsättningen är uppnådd
211. stridsflygdivisionen	Luleå	Divisionen har omskolats till förmåga enligt PQ2	Målsättningen är uppnådd
212. stridsflygdivisionen	Luleå	½ divisionen har vidmakthållit förmågan enligt PQ4 och ½ enl. PQ3	Målsättningen är i huvudsak uppnådd
162. stridsledningsbataljonen 04	Uppsala	Sensorkompani	Målsättningen är ej uppnådd
73. signalspaningsflygdivisionen S 102B	Såtenäs (Malmslätt)	Utbildats med målsättning att vidmakthålla förmågan enligt PQ4	Målsättningen är uppnådd
172. flygbasbataljonen 04	Ronneby	Insatskompani och Flygbasjägerplut	Målsättningen är delvis uppnådd
218. flygbasbataljonen 04	Luleå	Insatskompani	Målsättningen är i huvudsak uppnådd
71. transportflygdivisionen TP 84	Såtenäs	Utbildats till PQ3. Beredskap och insatser enligt PQ4	Målsättningen är i huvudsak uppnådd
72. ledningsflygdivisionen S 100B	Såtenäs (Malmslätt)	Utbildats med målsättning att utveckla förmågan enligt PQ3	Målsättningen är uppnådd
73. centraltransportflygdivisionen TP 102	Såtenäs (Stockholm)	Utbildats med målsättning att vidmakthålla förmågan enligt PQ4	Målsättningen är uppnådd
171. transportflygdivisionen TP 100	Såtenäs (Ronneby)	Utbildats med målsättning att vidmakthålla förmågan enligt PQ3	Målsättningen är uppnådd
212. regionala transportflygdivisionen TP 100	Såtenäs (Luleå)	Utbildats med målsättning att vidmakthålla förmågan enligt PQ3	Målsättningen är uppnådd
Helikopterbataljonen	Linköping	Högvaktskompani	Målsättningen är uppnådd
		Utbildning HKP 10B	Målsättningen är delvis uppnådd
		Utbildning HKP 14	Målsättningen är ej uppnådd
		Utbildning HKP 15 mot ME 02	Målsättningen är delvis uppnådd
		Utbildning HKP 15 mot HU02/NBG11	Målsättningen är ej uppnådd
		Vidmakthålla förmåga HKP 9	Målsättningen är i huvudsak uppnådd men vht avslutad
		Vidmakthålla förmåga HKP 10A	Målsättningen är i huvudsak uppnådd.

Lednings- och underrättelseförband

Verksamheten har genomförts och målen för 2009 bedöms i huvudsak ha uppnåtts. Anbefalld beredskap har upprätthållits.

Prioriterade verksamheter, såsom utbildningar och annat stöd till utlandsstyrkan samt beredskap har genomförts utan begränsningar.

Brist på effektbestämmande materiel och personella vakanser, beroende på ouppfyllda be-
manningsuppdrag, tjänstledigheter och tjänstgöring i utlandsstyrkan, har tvingat fram flera
omplaneringar för att utbildningsverksamheten skulle påverkas så lite som möjligt och för att
utbildningsmålen ändå ska kunna nås efter termin 2. Personalläget är generellt sett ansträngt
men har vid Ledningsregementet (LedR) under hösten förbättrats. "Singulära kompetenser"
och brist på framför allt driftpersonal ökar känsligheten för störningar i produktionen.

LedR har deltagit i CJSE09 (Combined Joint Staff Exercise, internationell ledningsöv-
ning/Sverige), DAGNY II (beredskapsövning/Sverige), BALTOPS (Marin NATO-
övning/Östersjön), LOYAL ARROW (Nato-övning/Sverige), COMBINED ENDEAVOUR
(materiell interoperabilitet/flera länder), CWID (Coalition Warrior Interoperability Demon-
stration, ledningssysteminteroperabilitet/flera länder).

FMTM har lämnat tekniskt stöd till ett stort antal övningar.

(F)HQ har etablerats vid LedR. Vid årets slut var endast ett fåtal befattningar vakanta.

Ledningsträningssentrum (LTC) har genomfört verksamhet enligt uppdrag. Dock har LTC
inte kunnat uppfylla alla behov om ledningsträning som kommit från förbanden.

Utbildning av värnpliktiga avsedda för stridsgruppstabskompani, sambandspluton och –tropp,
och stabsassistenter för IO 14 samt för (F)HQ stabskompani har genomgått termin 1 med i
huvudsak uppnådda mål.

Utvecklingsverksamheten har främst koncentrerats till införande av det tekniska ledningsstö-
dssystemet SWECCIS (Swedish Command, Control and Information System), systemsamord-
ning "av gammalt och nytt", införande av PRIO, målsättningsarbete, utredning Gemensam
Lägescentral med Network operation Centre, (GLC/NOC) och utredning "Drift och Förvalt-
ning Ledningssystem".

Insatsrelaterad verksamhet har kontinuerligt genomförts i form av utbildningsstöd till utlands-
styrkan, rotationsutbildning samt genom upprätthållande av beredskap.

***Under 2009 har Försvarsmakten mottagit följande större materielleveranser inom
PG04 Lednings- och underrättelseförband:***

Tekniskt ledningsstöd för staber

Nytt tekniskt ledningsstöd för insatsledning vid Högkvarteret (SWECCIS INSL) och Nordic
Battlegroup 11 (NBG11) har levererats. Beträffande SWECCIS INSL bedöms den nya mate-

rielen, efter genomförd utbildning, ge operativ effekt under andra halvåret 2010. Ledningsmateriel avsedd för NBG 11 bedöms ha full operativ kapacitet i slutet av 2010 men här finns en konkurrens mellan leveranser till NBG 11 och leveranser till utlandsstyrkan.

Sambandsmateriel

Kortvågssambandssystem HF 2000 har driftöverlämnats. Basleveranser samt reservmateriel-satser har levererats vilket bl. a. har inneburit att systemet användes under operation Atalanta (ME 01).

51 st radioapparater IGR2/Ra1570 (Intern Grupp Radio 2) avsett för markförband har levererats och ytterligare 200 st Ra 1570 (för fordonsmontering) ur denna beställning kommer att levereras under våren 2010.

527 st RAKEL-terminaler, (RAdioKommunikation för Effektiv Ledning/Ra 1434), har levererats men ej ännu fördelats. Ytterligare leveranser av denna radiomateriel kommer under 2010.

Geografiskt underlag

Nationell Militär kartserie, vilken är NATO-interoperabel, har levererats till 50 %. Resterande leveranser bedöms ske under första halvåret 2010. Framtagning av system för "Snabb Geografisk Informationsförsörjning" (SGIF) pågår. FMV har levererat statusredovisning omfattande utkast till helhetslösning och kostnads-/nyttoanalys. Analysen fullföljs under första halvåret 2010.

Vädertjänst

Framtagning av nytt meteorologiskt observationssystem (METOS) har skett. Systemet driftsätts under 2010.

Sensorer

Radardataöverföringssystemet Sendnet har levererats. Systemet används sedan våren 2009 för övervakningen av vårt luftrum och sedan hösten 2009 även för övervakningen av sjöterritoriet. Ledningscentralerna har därmed fått tillgång till avsevärt förbättrad radarinformation vilket effektiviserat vår territoriella övervakning i luften och till sjöss.

Åtta fjärrspaningsradar PS-861 har levererats 2009-09-09. Radarsystemet kan, efter uppgradering av strilradaranläggning 861, gå i obemannad drift med fjärrövervakning. PS-861 ger förbättrad räckvidd samt har bl. a. bestyckats med moderna störskyddsmottagare. PS-861 bedöms efter denna modifiering kunna verka i ytterligare 10 år.

Telekrigsmateriel

Telekrigsmaterielen har vidmakthållits genom statusåterställning, modifiering, och reservdelsanskaffning. Telekrigssystem HF har driftöverlämnats (fordon, hytter mm). Modulära lättare telekrigssystem har utvecklats genom uppgradering av mjukvara, slutlig anpassning av 2 st RG 32 EW, framtagning av demonstratorer och förbättrade antenner. PSYOPS-förbandet har tillförts högtalarutrustning, tryckeri- och radiostudiohytter.

Viktigare materielbeställningar

Initial beställning på taktiska datalänkar (TDL) har lagts i syfte att täppa till det s.k. ”förmågeglappet”. Efter det att regeringsbeslut erhållits, kommer ytterligare beställningar att göras.

Redovisning per produkt (PG04)

Krigsförband/Produkt	Ort	Delar som har utbildats under första halvåret 2009	Resultat
HKV med stabsförband	Stockholm	Inklusive FM VÄDC. (inga soldater ingår)	Målen uppnådda
(F)HQ med stabsförband	Enköping	Etablering av staben genomförd.	Målen uppnådda
11. Ledningsplatsbataljonen (1-3.strgrpstabskomp)	Enköping	Betjäningsförband anpassat till IO 14 och NBG11 behov (inryckning juli 2009). Två vakt- och eskortplutoner.	Målen i delvis uppnådda Målen uppnådda
12. Taktiska sambandsbataljonen	Enköping	Reducerat kompani anpassat för IO 14 och NBG11 behov. (inryckning juli 2009)	Målen delvis uppnådda
13. Telekrigsbataljonen	Enköping	Telekrigspluton, närskyddspluton Infosoldater.	Målen uppnådda
10. PSYOPS-plutonen	Enköping	Under utveckling 2009.	Målen i huvudsak uppnådda
FMTM (Försvarsmaktens telenät- och markteleförband)	Örebro	Förbandet är ständigt insatt i sin helhet. (inga soldater ingår)	Målen uppnådda
NUE (Nationell UnderrättelseEnhet)	Stockholm	Under utveckling 2009.	Målen uppnådda

Logistikförband

Verksamheten har genomförts enligt plan och målen för 2009 har uppnåtts.

FMLOG har fortsatt sitt arbete med att insatsorganisera förbandet.

FMTS, FömedC och TrängR har med en allt ökande grad av samordning, genomfört ett intensivt stöd till samtliga arenors logistikverksamhet i syfte att var och en inom sitt specialområde ska bidra till att effektivisera logistikverksamheten. De har bl.a. samordnat arbetet omfattande all insatslogistik och funktionsmålsättningar mot övningsserien 2010 och mot NBG 11.

Beläggningen inom FMLOG tjänsteområden har varit hög. Trots detta fortsätter FMLOG genomföra såväl rationaliseringar som effektiviseringar. Förbandet har omstrukturerats och divisionsnivån har tagits bort. Införandet av ett nytt försörjningskoncept pågår och Försvarsmaktens centrallager har invigts. Huvuddelen av Främre Underhållsstöd (FUS) är infört, endast en garnison kvarstår. Konsolidering av ekonomiredovisning och löneadministration till Boden och koncentrerings av svarsställen till Karlsborg är genomförd.

Stöd till övriga organisationsenheter har lämnats främst genom utbildning, deltagande i planläggning och genomförande av övningar, genomförande av kurser, lärarinsatser nationellt och internationellt. Parallellt med detta arbete har förbanden lämnat stöd i utvecklingsarbete och studier till Högkvarteret, FMV samt andra arena- och funktionscentra. Samtliga förband har utarbetat nya publikationer och utbildningsunderlag. Förbanden har genomfört internutbildning och erfarenhetsinhämtning både nationellt och vid insatser internationellt.

Internationellt samarbete har genomförts med ett flertal länder såsom Norge, Finland, Danmark, Holland och Tyskland. Exempel på verksamheter som berörts är; omhändertagande av stridsfordon (Norge), teknisk utbildning på nya helikoptrar (Tyskland) och gemensam övning i transport- och konvojttjänst (norska kadetter). Logistikförbanden deltar dessutom i arbeten inom NORDEFKO.

Utbildning av enheter till NBG 11 påbörjades under kvartal 3.

Rekrytering till logistikbefattningar i NBG 11 har påbörjats. Försörjningen av kvalificerad medicinsk personal till insatser har och kommer även fortsättningsvis vara ett särskilt fokusområde. Informations- och rekryteringsverksamhet vid nationella hälso- och sjukvårdsmässor har genomförts. Arbetet med medicinsk insatspool (MedInpool) har fördjupats i samverkan med Sahlgrenska universitetssjukhuset. Rutiner för rotationstjänstgöring i Sydafrika är strukturerade och ingår numera i linjeverksamheten. Trots detta är rekryteringsmöjligheterna av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal begränsade av nuvarande princip att rekrytering enbart sker till aktuellt behov för pågående insatser. Ett system som möjliggör någon form av beredskapssättning av kvalificerad personal bör utarbetas i samverkan med myndigheter och landsting.

Implementering av FM Sjukvårdssystem har stabiliserats genom deltagande i olika funktionsövningar, stabsövningar m.m. vid utbildningsförbanden.

Logistikförbanden har deltagit i CJSE09 (Combined Joint Staff Exercise, internationell ledningsövning/Sverige) och i Dagny II (beredskapsövning/Sverige). Elfborgsgruppen har deltagit i P4 KFÖ.

Under 2009 har Försvarsmakten mottagit följande större materielleveranser inom PG05 Logistikförband:

Under 2009 har leverans skett av 8 elverk till bl.a. insatsförband C-130, 5 tanksemitrailers med dragbilar till logistikbataljon, 3 batteriladdningsstationer till insatsförband, stor mängd fältutrustning, system för spårning av gods avsett för internationella insatser och taktiskt tältsystem för NBG 11.

Av de större beställningar avseende materielproduktion som Försvarsmakten verkställt kan nämnas personlig utrustning till kvinnor med leverans 2010 och högvaktsutrustning med leverans 2010. Vidare har beställts tankcontainers och tankningsfordon med leverans 2010-2011, ersättare NiCd-batterier till miljövänligare alternativ med leverans 2010-2013 och beställning av Taktiskt tält för utökad expeditionär förmåga med leverans 2010-2012. De första, av två,

sjukhus- respektive sjukvårdsförstärkningskompanierna inom Role2 har beställts med leverans 2010-2011. Sjuktransportförmågan har förstärkts genom anskaffning av flygtransportabla ambulanser med leverans 2010. Planerad leverans av kroppsskyddssystem är försenad till 2011.

Under året har Försvarsmakten omförhandlat flygunderhållssystem FENIX p.g.a. utökat exportstöd samt beställt fortsatt vidmakthållande av logistikstödsystem. Fältposttjänsten har avvecklats efter 378 år.

Redovisning per produkt (PG05)

Krigsförband/Produkt	Ort	Delar som har utbildats under 2009	Resultat
1.Logbat	Skövde	Lednplut, uhplut + enheter till NBG 11	Målsättningen är uppnådd.
1.Sjvkomp	Skövde	Enheter till NGB 11	Målsättningen är uppnådd.
1.Sjvförstkomp	Skövde	Enheter till NBG 11	Målsättningen är uppnådd.
1.Tekbat	Halmstad	Teknisk pluton + enheter till NBG 11	Målsättningen är uppnådd.

Hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna

Verksamheten har genomförts enligt plan varvid angivna målsättningar i huvudsak uppnått.

Verksamheten har kännetecknats av genomförandet av KFÖ (krigsförbandsövning) vid hemvärnsbataljonerna. KFÖ har genomförts med minst en hemvärnsbataljon per utbildningsgrupp (ca 30 hvbat av 60) omfattande en veckas sammanhållen förbandsutbildning. Under 2010 inför KFÖ-systemet (SÖB-KFÖ-SÖF) fullt ut samt nytt avtalssystem kompletterat med ett reviderat ersättningssystem. Utfallet 2009 visar att konceptet ger ett ökat antal deltagare vid övningarna och bättre samtrimmade enheter, främst inom grupper/plutoner.

Ett antal funktionsövningar har också genomförts vid övriga hemvärnsbataljoner. Ett allsidigt sammansatt hemvärnsinsatskompani från Norrbottens regementes utbildningsgrupper har med bra resultat deltagit i övningen COLD RESPONSE (Norge). Att under en längre period samöva hemvärnsinsatskompani inom ramen för aktuell övningsorganisation, upplevdes som betydelsefullt. P4 har genomfört övning Nationellt skydd, med medverkan från tre utbildningsgrupper och fyra hemvärnsbataljoner.

Under september genomfördes rikshemvärnschefens insatsövning på Gotland. Skapandet av ett tillfälligt sammansatt hemvärnsinsatskompani med plutoner från övriga Sverige fungerar väl. Norge deltog även med en pluton. Under Beredskapsövning DAGNY II deltog en insatspluton på Gotland, tre insatsplutoner i Göteborg och två reducerade bataljonstablar. Övningen belyste behovet av att kontinuerligt träna agerande på den nationella arenan och ledningsprinciper av hemvärnsförbanden.

Uppfyllandet av inriktningen mot ökad förmåga att genomföra strid i bebyggelse har fortsatt. I ett flertal fall har denna utbildning bedrivits inom ramen för hemvärnsinsatskompani och vid SIB -anläggning (Strid I Bebyggelse). Den under 2008 starkt reducerade förbandsutbildningen av insatskompani har under 2009 till delar kunnat återtas. Fortfarande föreligger ett generellt utvecklingsbehov av förmågan att verka i förbandsenheter över plutonsnivå vilket till del kommer att tillgodoses genom införandet av KFÖ-systemet.

Övrig genomförd utbildning har främst omfattat kompetenshöjande åtgärder mot befattning eller instruktör samt till del nivåhöjande utbildning (gruppchefsutbildning). Baskrav och förnyelse av skyddsvaktscertifieringar har genomförts. Introduktionsutbildning av nyrekryterad personal har genomförts i huvudsak enligt angivna rekryteringsmål. Kompetens avseende ledning och stabsarbete vid hemvärnsbataljonsstab har utvecklats genom central utbildning i HvSS och LedR regi.

Ett intensivt arbete har genomförts avseende rekrytering och planering inför de tre månaders grundutbildning som startar under 2010 på ett tiotal platser i landet. Arbetet har genomförts på stor bredd med stöd från Pliktverket och gett ett mycket gott resultat. Cirka 3 000 intresseanmälningar har inkommit och resursbokförts varav närmare 800 slutliga ansökningar föreligger till de 588 utbildningsplatserna. Första inryckning sker vid Dalregementsgruppen, Livgrenadjärgruppen och Gotlandsgruppen under januari-februari. Rekryteringåtgärder som tillsättandet av central rekryteringsgrupp (HvSS), lokala rekryteringsråd och genomförandet rekryteringsseminarier har vidtagits för att vidareutveckla och öka rekryteringen till hemvärnsförbanden.

Eftersökning och övrigt stöd till samhället har genomförts vid ca 50 tillfällen omfattande främst eftersök och brandbekämpning. Hemvärdet har genomfört beredskapstjänst med beredskapstroppar vid P 4, Amf 1, Lv 6 och Hkpflj med en omfattning om totalt ca 30 veckor. Stöd till räddningstjänst och samhälle har uppgått till ca 45 000 timmar och kostnad 8 400 tkr.

Frivillig försvarsutbildning riktad mot Försvarsmaktens behov, främst hemvärdets behov av avtalspersonal, har i stort genomförts enligt plan. Den verksamhet som genomförts har omfattat bl.a. ungdomsutbildning, totalförsvarsutbildning (TFU) samt utbildning i specialistfunktionerna såsom stabstjänst, sambandstjänst, fordons/fartygstjänst och trosstjänst. Genomförd verksamhet har genomförts med kvalitativt bra resultat. Dock är antalet deltagare vid utbildningarna för lågt, vilket innebär att tillförsel av personal från Frivorg. till hemvärnsförbanden sannolikt kommer att underskrida behoven.

Rikshemvärnsting genomfördes under november på MSS Kvarn. Under tinget dialogiserades bland annat införandet av nytt utbildningssystem, nya avtal, reviderade ersättningar och förbandsutveckling samt materielförsörjning med därtill inkomna motioner.

P 4 (Skaraborgsgruppen) och LG (Dalregementsgruppen) har under året genomfört fordonsförsök för att ersätta terrängbil 11-13 och terrängbil 20 vid insatsplutoner och kompanier. Resultaten visar framförallt på behovet av att kunna lasta personal och gruppustrustning inom gällande regler för vikter och behörigheter för fordonsförare.

Den personliga utrustningen för hemvärnssoldaterna har förbättrats under året och ytterligare åtgärder överses.

Personal- och bemanningsläget vid utbildningsgrupper är i huvudsak bra.

Avtalsuppfyllnaden avseende personal placerade på befattning i förband har ökat med 5% . Drygt 1 000 personer har avregistrerats under året. Jämfört med 2008 är det ca 10 % färre avgångar. För första gången inom överskådlig tid har nyrekryteringen överstigit antalet avregistreringar.

Redovisning per produkt (PG06)

Krigsförband/Produkt	Ort	Delar som har utbildats under året	Resultat
60 hemvärnsbataljoner med ca 50 hemvärnsinsatskompanier, samt 8 hvundkompanier.	Revingehed, Växjö, Halmstad, Göteborg, Skredsvik, Skövde, Eksjö, Linköping, Örebro, Gotland, Strängnäs, Haninge, Enköping, Stockholm, Gävle, Falun, Umeå, Östersund, Härnösand, Boden, Kiruna, Karlskrona	Samtliga olika delar ingående i hemvärnsbataljonerna. Målsättningen för utbildningen är väpnad strid i plutons ram. Huvuduppgiften för plutonerna är att skydda objekt. Hemvärnsinsatspluton och hemvärnspluton mot PQ 4/KDU4 och för hemvärnsinsatskompani mot PQ3/KDU3.	Målen i huvudsak uppnådda. Satsningen på rekrytering och det påbörjade införandet av KFÖ systemet med bl.a. ändrat ersättningsystem (från 1+-01-01), har inneburit en ökning av avtalsuppfyllnad på 5% och att netto-rekrytering skett först gången inom överskådlig tid.

Verksamhetsgrenen 3 Utveckling

Verksamhetsgrenens produkter

Verksamhetsgren 3, VG 3, omfattar produktgrupp 10, Forskning och teknikutveckling samt studier och produktgrupp 11, Materiel- och organisationsutveckling. Den sammantagna verksamheten kan ses som ett antal instrument och länkar i utvecklingskedjan från forskning och teknikutveckling via studier, konceptutveckling och experiment till organisations- och metodförsök eller materielförsök och -utveckling. Resultaten avtappas löpande till insats- och produktionsledningarna.

Produktgrupp 10 finansieras till övervägande del ur anslaget 1:5. Enligt tidigare fastlagd inriktning reducerades anslaget med 100 miljoner kronor år 2009, till motsvarande nivå som för 2008, då en utgiftsbegränsning infördes inom anslag 1:5.

En ny strategi för forskning och utveckling (Försvarens FoU-strategi) fastställdes av ÖB i februari 2009. Som ett led i tillämpningen av strategin har verksamheten inom VG 3 fått ett allt tydligare fokus mot leverans och resultatöverföring till insatsorganisationen. Under året genomförda leveranser av resultat och kunskap, till förband och materielförsörjningsprocessen, ger effekt på såväl kort som lång sikt och är resultat även av tidigare investeringar inom verksamhetsgrenen.

Försvarens medverkan i det nationella flygtekniska forskningsprogrammet, NFFP, har fortsatt i den nya fas, NFFP 5, som startade under året. Trots en reduktion av Försvarens ekonomiska andel, har programmet fortsatt bidra till en viktig såväl civil som militär nytta för statligt satsade FoU-medel. Statens medel inom NFFP går i huvudsak till finansiering av doktorander och forskning vid universitet och högskolor. Programmet stärker, genom sin konstruktion, Försvarens koppling till samhällets civila forskningsaktörer.

För att accelerera överföringen av de mest lovande resultaten från Försvarens forskning och teknikutveckling till insatsorganisationen har det så kallade Transferprogrammet utökats och ett flertal nya transferprojekt startats. De genomförs för närvarande inom flera av insatsorganisationens prioriterade behov. Transferprogrammets samlade projekt spänner fortsatt över samtliga arenor. Tyngdpunkten ligger på markarenan, vilket är naturligt med tanke på programmet tidsperspektiv. Flera projekt slutredovisas inom markarenan samt inom C-IED under våren 2010. Andra projekt fortsätter under 2010 och 2011, som t.ex. projekt för stöd för rekrytering av personal till den nordiska stridsgruppen som står i beredskap år 2011, NBG 11. Under året har också en urvalsprocess genomförts tillsammans med insatsstaben vid Högkvarteret, där ytterligare ett antal projekt, vilka påbörjas under 2010 med leverans under 2011, valts ut för att stödja insatsorganisationens utveckling inom prioriterade områden.

Studier har genomförts för att lösa kunskapsbehov för Försvarens perspektivplanering, för mark-, sjö- och luftarenorna samt lednings-, informations- och logistikområdena. Resultaten av studierna har gett efterfrågat beslutsunderlag för behov och frågeställningar i olika tidsperspektiv, främst i syfte att utveckla operativ förmåga.

Försvarsmaktens enhet för konceptutveckling och experiment, FMKE, har utifrån gjorda erfarenheter från bl.a. tidigare utvecklingsprojekt, vidareutvecklat Försvarsmaktens behov av koncept för insatsförmågor på militärstrategisk, operativ och högre taktisk nivå. Under året har arbetets tyngdpunkt legat på koncept för expeditionär förmåga, operativ ledning, informationshantering, logistikledning samt personaltjänstrelaterade frågor.

Produktgrupp 11 omfattar produkterna organisations-, metod- och materielutveckling för arméförband, marinförband, flygvapenförband, lednings- och underrättelseförband, logistikförband samt för insatsorganisationen gemensamt. Här utgör samordning av arena- och funktionsvisa utvecklingsplaner en viktig del. Avseende organisations- och metodutveckling så har ett antal målsättningsdokument (TOEM, TTEM) för olika förbandstyper fastställts under året. Avseende materielutveckling och materielförsök har ett antal försök genomförts. Exempel på områden är utveckling av demonstrator JAS 39 EF, försök med modifierad bandvagn 206 för bland annat jägarbataljon och provturskommando av korvettsystem Visby.

Verksamhet av gemensam karaktär inom VG 3

En omfattande verksamhet har genomförts avseende internationell samverkan inom EU EDA⁹, LOI¹⁰, Nato m.fl. multilaterala organisationer. Fortsatt medverkan i EDA-program kring Force Protection kan särskilt framhållas. Vidare så har inom ramen för EU-samarbetet bl.a. arbete med EU:s interoperabilitetsstudie avslutats under hösten. Annan verksamhet av särskild betydelse är samarbetet inom ramen för Euroatlantiska partnerskapsrådet avseende bland annat Nato Committee for Standardization (NCS) samt utvärdering av antagna partnerskapsmål.

I samband med att Nato har reviderat sin standardiseringspolicy har också en översyn av Försvarsmaktens policy genomförts. I tillägg till den nya policyn har en ny process för godkännande och implementering av standarder arbetats fram. Policyn och processen är planerade att fastställas under första kvartalet 2010, efter inarbetning av inkomna remissvar.

Verksamhet har också genomförts inom ramen för andra utvecklingssamarbeten inom Nato, EU och multilateralt samt bilateralt med främst USA.

Under året har arbetet inom det nordiska samarbetet NORDEFECO utvecklats vidare och de första resultaten inom området Analys och Utveckling har producerats. Inom VG 3 är det främst avseende CD & E (Concept Development & Experimentation) som samarbetet med Norge har utvecklats, gemensam utbildning har genomförts och en gemensam handbok har producerats. Därtill har samverkan skett kring en studie av gemensamma strategiska intressen. En analys av möjlig samverkan inom andra delområden har initierats, i enlighet med de övergripande besluten för det nordiska samarbetet.

Verksamheten inom Multi National Experiment 6 (MNE-serien) genomfördes under 2009 med många viktiga resultat för förmåge-, koncept- och doktrinutveckling. MNE 6 kommer att

---

⁹ EDA – European Defence Agency.

¹⁰ LOI – Letter of Intent – sexnationerssamarbetet inom försvarssektorn mellan Frankrike, Italien, Tyskland, Spanien, Storbritannien och Sverige.

slutföras under 2010. Under 2009 har fokus legat på att skapa förutsättningar för att leverera produkter till insatsförbanden.

Målet för MNE 6 är att förbättra möjligheten till att under komplexa förhållanden kunna genomföra allomfattande insatser (Comprehensive Approach). Detta innebär att civil kompetens måste vara en naturlig del av bidraget. Försvarmakten har ingått ett samarbete med Folke Bernadotteakademien för att säkerställa denna aspekt. En synergieffekt av samarbetet är att den nationella förmågan av att genomföra allomfattande insatser stärks.

Förutom ovan nämnda bidrag har Försvarmakten också deltagit i projekt inom ramen för MNE 6 som bland annat avhandlar logistik, marin lägesuppfattning och strategisk kommunikation. Arbetet har genomförts med partnerländer, som deltar i samma insatser som Försvarmakten, vilket i sin tur har förbättrat förmågan till interoperabilitet. Inom främst logistikområdet, men också avseende marin lägesuppfattning, har arbetet inneburit att Sverige har kunnat samarbeta nära med NATO, vilket ökat möjligheten att verifiera denna interoperabilitet.

Verksamhetsgrenens bidrag till den operativa förmågan (effekter)

Enligt Försvarmaktens nya FoU-strategi kan de viktigaste målen och medlen för utvecklingsverksamheten uttryckas på följande sätt:

1. Försvarmaktens FoU-verksamhet skall stödja den fortsatta realiseringen av ett flexibelt och tillgängligt insatsförsvaret.
2. Försvarmaktens FoU-verksamhet skall bidra till handlingsfrihet inför framtida beslut.
3. Nyttiggörande av FoU-verksamheten inom Försvarmaktens insatsverksamhet skall stärkas.
4. Försvarmakten skall process- och ansvarsmässigt organisera en integrerad FoU-verksamhet för att kunna prioritera innehåll samt skapa en spårbarhet från behovsidentifiering till resultatavtappning.
5. Studieverksamhet skall genomföras i syfte att ta fram beslutsunderlag och ge kunskapsuppbyggnad avseende Försvarmaktens utveckling både på kort och längre sikt.
6. Konceptdriven utveckling skall vara ett sätt att öka nyttiggörandet av forsknings- och studieresultat och leda till att lösningar snabbare kan tas fram för insatsförbandens behov.

Den ominriktning som FoU-strategin beskriver är en del av transformationen och syftar till ökad effekt i det närtida förmågeperspektivet. Forsknings- och teknologitransferprogrammet utgör ett tydligt exempel på denna förändring.

Leveranser och resultat från FoU-verksamheten är genomgående av hög kvalitet. Inom flera områden håller forskningen internationell toppkvalitet och möjliggör därmed en viktig del av informations- och kunskapsutbytet med andra länder och organisationer. Betydelsen och behovet av det internationella samarbete ökar, såväl bi- som multilateralt, samtidigt som dess omfattning behöver prioriteras hårdare av resursskäl.

Exempel på leveranser från forskning och teknikutveckling med överföring till insatsorganisationen under 2009 är bl.a. information och mätresultat avseende laserskydd och verkan, vidare så har det rörande skydd mot pansarbrytande ammunition överförts resultat från verksamheten som ligger till grund för uppgraderingsprojekt av pansarterrängbil 203.

Ytterligare leveranser är exempelvis teknik för IED-skydd för markplattformar, som har införts på stridsfordon 90C och personterrängbil Galten i Afghanistan. Inom transferprogrammet har projektet *C-IED utbildning och träning* demonstrerats och överlämnats till insatsorganisationen.

Exempel på leveranser från studieverksamheten är bland annat studien *Skydd av stridskrafter - Force Protection*. Den redovisar i en delstudie specifika åtgärder i form av metoder, materiel och skyddsnivåer för skydd mot IED. Studien *Verkan i den maritima arenan* har gett resultat avseende luftmålsbekämpning som planeras nyttjas vid kravställningen på nästa fartygstyp. *Arenastudie Luft* har i en delstudie redovisat förslag till förändringar av personalförsörjningssystemet för insatsorganisationen i ny behovsbild. Studierna inom ledningsområdet har gett direkt avkastning vid optimering av uppbyggnaden av insatsenheter (telekrig, radarprognoser och psyops) för insatser i Afghanistan och Adenviken. Inom logistikområdet har studien *Luftburen försörjning* gett resultat som kan bidra till vidareutveckling av befintlig förmåga till ett tredimensionellt försörjningskoncept och utbildning för NBG 2011. Inom studien för utveckling av *Expeditionär operativ förmåga* har en delstudie levererats.

Konceptutvecklingsverksamheten har koncentrerats på att stödja de i Försvarmaktens utvecklingsplan 2009-2011 fastställda målsättningarna. En viss omfokusering har genomförts baserat på behov av kunskapsöverföring till (F)HQ för BG11. Det mest prioriterade området under året har varit utvecklingen av en metod som stödjer multifunktionella och multinationella operationer. Kunskap från denna utveckling, främst vad avser operativ planering samt kunskaps- och informationshantering inom underrättelseverksamhet, har överförts till insatsorganisationen. (F)HQ BG11 har genom utbildningsinsatser samt stöd vid träning fått ökad förmåga att planera insatser i komplexa situationer.

Som ett stöd till utvecklingen av metoder för multinationella och multifunktionella operationer har Försvarmakten bidragit till den vidare utvecklingen av allomfattande operationer (Comprehensive Approach), tillsammans med andra myndigheter. Stöd har även lämnats till utvecklingen av området inom EU och FN. Ett aktivt deltagande i internationellt utvecklings-samarbete, främst MNE, har också bidragit till att utveckla en ökad förmåga att agera i områden där irreguljära hot förekommer. Kunskapen har inarbetats i konceptutvecklingen avseende operativ ledning. Det internationella samarbetet har även utgjort en integrerad del av det övriga konceptutvecklingsarbetet. En viktig målsättning har varit att stärka förmågan till interoperabilitet, bl.a. genom samarbete med NATO.

Under året har stort fokus lagts på en studie och konceptutveckling rörande Försvarets framtida expeditionära förmåga, bl.a. som grund för utvecklingen av den strategiska doktrinen. Härutöver har utvecklingsverksamheten bidragit med stöd för uttagning av personal till BG11, utvecklade säkerhetsmålsättningar vad avser Försvarets ledningssystem samt genomfört det inledande planeringsarbetet avseende övningen VIKING 11.

Verksamhetsgrenen 4 Övrig verksamhet

Den verksamhet som bedrivs inom verksamhetsgrenen är i huvudsak styrd av författningar. De specifika uppgifterna, att lämna exportstöd och att medverka i den statsceremoniella verksamheten med bl.a. högvakt m.m., regleras i Försvarets instruktion.

Verksamhetsgrenens produkter

Verksamhetsgrenens produkter är tjänster inom olika områden som inte faller inom de övriga verksamhetsgrenarna.

Exportåtagande till FMV har genomförts i samband med försäljningen av JAS 39 till Tjeckien, Ungern och Thailand. Exportstöd avseende JAS 39 har genomförts till FMV mot Brasilien, Schweiz, Indien, Sydafrika och Malaysia. Via FMTS har inom ramen för JAS 39 utbildats ungerska flygförare i Ungern (ACS - Aircraft Cross Servicing, klargöring av flygplanet), utbildats tjeckiska flygförare och tekniker i Tjeckien (ACS), utbildats thailändska ingenjörer och lärare på FMTS (Familiarization course, allmän teknisk kurs), förevisats utbildningsplattformen JAS för brasilianska officerare samt genomfört utbildning av 20 st. ungerska flygtekniker.

Exportåtagande till FMV har genomförts i samband med försäljning av ubåtar till Republic of Singapore Navy (RSN) och genom utbildning av officerare i Karlskrona inom ramen för Projekt Northern Lights. Utöver detta kommer stöd att lämnas i samband med provturskommando under 2010.

Exportstöd har via Artilleriregementet lämnats till BAE Systems Bofors och Saab Microwave avseende artillerilokaliseringsradar (ARTHUR) mot Tjeckien och Malaysia.

Vid I 19 har vinterutbildning "Basic/tactical Winter Course" genomförts med 55 elever från Nederländerna. Vinterutbildning med svenska kunder har genomförts med elever från Luleå tekniska universitet, Botkyrka gymnasium samt Umeå universitet.

SkyddC har stöttat Umeå universitet med utbildning av B instruktörer för FN.

Högvakt har genomförts av såväl grundutbildningsförband som enheter ur hemvärnet med bra resultat.

Försvarets musikkårer (såväl värnpliktiga som anställda kårer och hemvärnsmusikkårer) har genomfört spelningar och uppträdanden enligt plan. Arméns Trumkår är avvecklad 2009-

06-30. Totalt 24 hemvärnsmusikkårer är godkända för statsceremoniell verksamhet. Totalt har Försvarmusiken genomfört 171 vaktparader med hel kår och 24 vintervaktparader. FöMusC som egen organisationsenhet är avvecklad 2009-12-31 och ingår numera i LG.

Rekryteringsåtgärder har genomförts bl.a. vid Göteborg Aeroshow, kirurgiveckan i Göteborg och Dreamhack i Jönköping,

Stöd har lämnats till internationella militära tävlingar.

Försvarmakten har genomfört åtta transiteringar (eskorter) av förband eller materiel genom Sverige till tredje land.

Uppvisningsgruppen Arméns lejon har efter lång tid av tjänstgöring avvecklats.

Verksamhetsgrenen 5 Fredsfrämjande insatser

Verksamhetsgrenens produkter

Verksamhetsgrenens produkter är enskilda insatser inom den fredsfrämjande verksamheten.

Försvarmakten har rekryterat, utbildat och utrustat den personal som regeringen beslutat ställa till förfogande för internationell freds-, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande verksamhet samt genomfört de insatser som regeringen beslutat om. Försvarmaktens bidrag består av ett antal militärobservatörer, rådgivare och monitorer vilka normalt arbetar i mindre team i en multinationell miljö för att bistå i det internationella krishanteringsarbetet. Under året har förändringar av bidragen skett på grund av avveckling av insatser samt förändringar i personalstrukturen.

Enskilda insatser har i huvudsak varit kopplade till FN med något undantag. Vid utgången av år 2009 deltog 32 officerare i enskilda insatser. Detta är en minskning med cirka tio officerare i relation till vad som var planerat inför 2009. Nedan redovisas pågående och avslutade insatser.

Insats	Område	Styrka	Anm
UNTSO	Mellanöstern	6 Milobs, 1 Stabsoff	
UNAMA	Afghanistan	2 Rådgivare	Begränsad rörlighet p.g.a. säkerhetsläget.
NNSC	Korea	5 Delegater	
UNMIS	Sudan	3 Milobs, 2 Stabsoff	Stora problem med viseringar.
UNMOGIP	Indien/Pakistan	5 Milobs, 1 medpers	Ansträngt säkerhetsläge.
UNMIN	Nepal	2 Monitorer	Osäkerhet om mandatförlängning.
MONUC	Kongo-Kinshasa	5 Milobs	Snabba förändringar i säkerhetsläget framför allt i norra Kivu-området.
EUSEC	Kongo-Kinshasa	(1) Rådgivare	Ingen personal f.n. Svårt att finna lämplig personal med goda språkkunskaper i franska. Rekrytering pågår.
UNIFIL	Libanon	3 Stabsoff	Verkställdes aldrig.
MINURCAT	Tchad	2 Stabsoff	Avslutades enligt ingången överenskommelse.
UNOMIG	Georgien	3 Milobs	Avvecklad p.g.a. utebliven rysk mandatförlängning.
OSSE	Georgien	2 (1) Monitorer	Avslutad enligt ingången överenskommelse
UNAMID	Darfur/Sudan	3 Stabsoff	Neddragning av FN (2 befattningar), 1 befattning tilldelades truppbidragande land.

Erfarenheter från 2009

Stödet med personella resurser och kompetenser bedöms generellt ha givit ett bra resultat för mottagarna och Försvarmakten. Verksamheten har givit möjligheter till svensk insyn och påverkan. Insatser med fler än en person bör eftersträvas utifrån ett säkerhets- och skyddsperspektiv. Det är önskvärt, att minst fem officerare tjänstgör inom varje insats.

Fördröjande omständigheter har varit att Travel Authorization (TA) handlingar från FN i New York ofta är sena eller uteblir. Detta får negativ inverkan på personalen som ska resa, på mottagande myndighet inom FN och i slutändan återkravshanteringen. Denna problematik innebär som regel merkostnader och ett onödigt merarbete. Visumhanteringen i Sudan är komplicerad och tar lång tid. Detta har medfört onödiga personalkostnader eftersom personalen är kontrakterad men inte kunnat inställa sig i insatsområdet. Tecknade anställningsavtal betraktas som gällande och löner har utbetalats till personal som omplacerats till annan verksamhet inom Försvarmakten till dess visum utfärdats.

Verksamhetsgrenens bidrag till den operativa förmågan

Deltagande som militärobservatör, stabsofficer, övervakare m.fl. ger Försvarmakten och dess personal erfarenheter som sträcker sig utanför förbandsinsatsernas ramar. Internationellt stabsarbete (metodik), samverkan med andra organisationer, internationella som nationella ger en bred och nödvändig kunskap.

Sammantaget bidrar svenska officerare med att utveckla krishanteringsförmågan såväl internationellt som nationellt.

Verksamhetsgrenen 6 Stöd till samhället

Verksamhetsgrenens produkter

Verksamhetens produkter är främst stöd till det civila samhället i fredstid inom ramen för olika författningar. Stödet är en relativt omfattande del av Försvarmaktens nationella verksamhet.

Sammanfattningsvis har 87 insatser genomförts i enlighet med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor och förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor och 248 insatser har genomförts i enlighet med förordningen (2002:375) om Försvarmaktens stöd till civil verksamhet. Försvarmaktens resurser har vid 2 tillfällen lämnat stöd avseende röjning av gamla minor och andra vapeneffekter till sjöss. Marinen har deltagit i 31 sjöräddningsuppdrag. Under året har en flygning genomförts för stöd till Karolinska sjukhuset.

Generellt har nationella insatser minskat något gentemot föregående år, detta beror i huvudsak på färre genomförda brandbekämpningsinsatser.

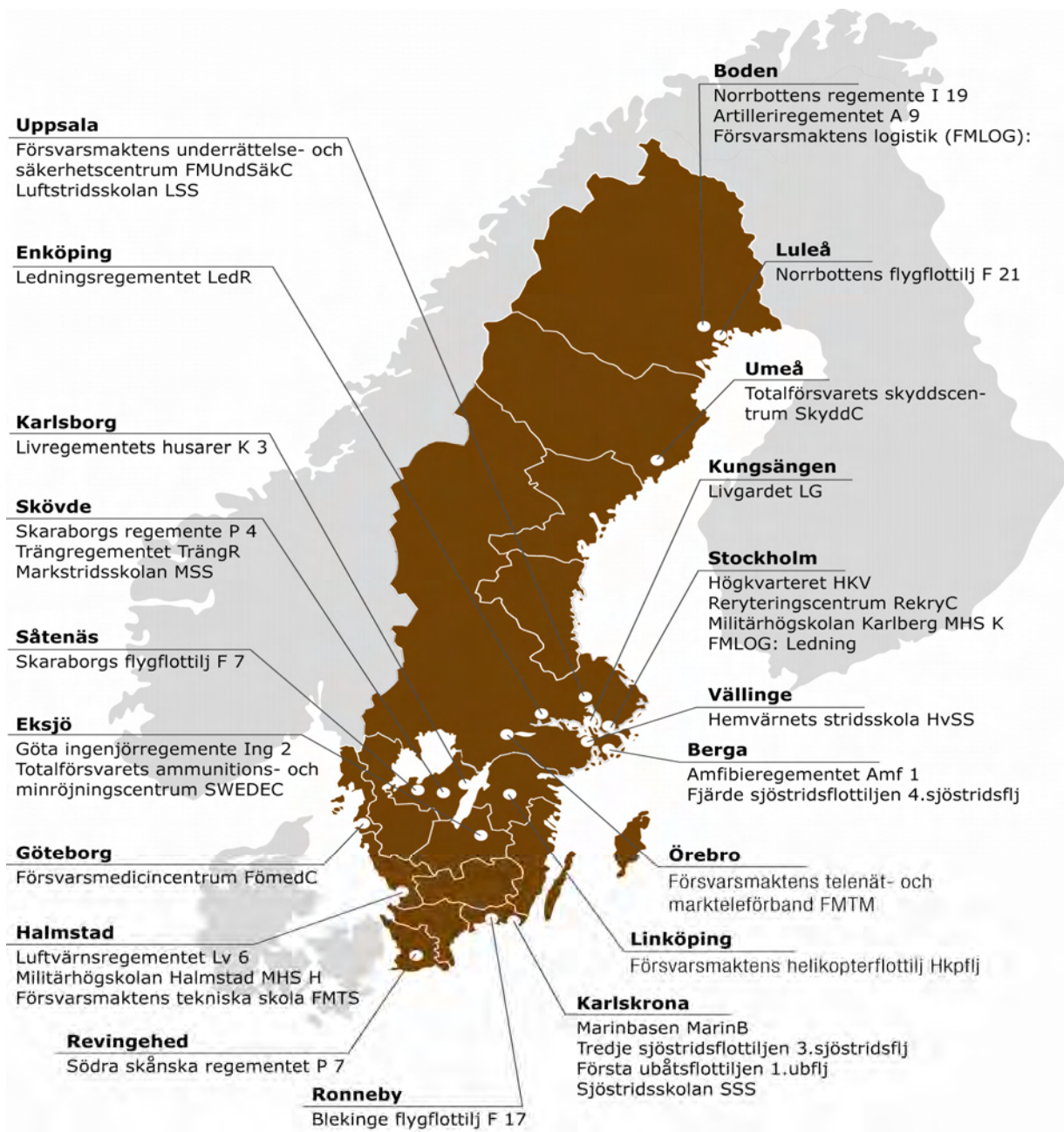
Ekonomiskt resultat och analys

Produktion och grundorganisation

Personal, materiel, anläggningar, mark och lokaler är de resurser som används för produktionen. Resurserna finns normalt i grundorganisationen. Produktionen skapar de produkter som nyttjas i verksamheten, främst insatser och insatsförband. Detaljerade redovisningar av produktionen i form av personalförsörjning, materiel- och anläggningsförsörjning, viss övningsverksamhet, m.m. framgår av bilagor till årsredovisningen.

Av nedanstående karta framgår Försvarmaktens grundorganisation

Personalförsörjning

Kompetensförsörjning

Utvecklingen av personalförsörjningssystemet har fortsatt. Tvåbefälssystemet infördes den 1 januari 2009. Det ger möjlighet till flera karriärer, såväl akademiska som fördjupade praktiska. Detta ger en breddning av kunskaperna och medger ett mer flexibelt användande av personalen.

I linje med propositionen, Ett användbart försvar, har Försvarsmakten påbörjat ett utvecklingsarbete syftande till att skapa förutsättningar för en personalförsörjning som bygger på frivillig grund från den 1 juli 2010.

Den nya organisationen möjliggör ett bättre nyttjande av personalresurserna utifrån de operativa kraven. En bra grund finns nu för att gå vidare med att omsätta personalförsörjningsstrategin i praktiken.

Försvarsmakten har genomfört det första året med en förändrad organisation och ett förändrat arbetssätt inom HR-området med målet att skapa ett enhetligare och enklare HR-stöd till lägre kostnad jämfört med tidigare. Under andra kvartalet 2009 lämnades HR-transformationen över till linjen.

Attraktion och rekrytering

Attraktion och rekrytering är centrala begrepp i den personalförsörjningsreform som regeringen initierat. Det är särskilt tydligt i fråga om de kontinuerligt och tidvis tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän (GSS) som successivt kommer att fylla insatsorganisationen. Dessa individer måste vara beredda på att ta aktiv del i Försvarsmaktens verksamhet, både inom och utom vårt lands gränser. Betydelsen av attraktions- och rekryteringskraft har också lyfts fram i det strategiska styrdokument som beslutades den 17 december 2009. Målsättningen med Försvarsmaktens attraktionsprocess är *att vara* och *att vara känd* som en attraktiv arbetsgivare.

Försvarsmaktens arbete med att utveckla attraktions- och rekryteringsprocesserna har visat vikten av en försvarsmaktsgemensam strategi och att hålla samman arbetet. Det handlar inte enbart om rekryteringsmål som beskrivs i olika numerärer, utan också om kompetenser. Försvarsmaktens inställning är vidare att inflödet av personal så långt det är möjligt bör återspegla den svenska befolkningen. Konkurrensen med den civila arbetsmarknaden kommer att bli en utmaning.

För att trygga personalförsörjningen är det nödvändigt att antalet sökande till olika yrkeskategorier ligger på en hög nivå. De åtgärder som vidtagits har gett positiva resultat. Inom vissa bristkompetenser krävs dock även fortsättningsvis särskilda åtgärder.

Den civila personalen är väsentlig för att Försvarsmakten ska kunna nå verksamhetsmålen. De kommande pensionsavgångarna bland civilanställda och det behov av kompetens som därigenom uppstår är en utmaning för Försvarsmakten.

Omställning

Majoriteten av yrkesofficerarna bör vara specialistofficerare. Förutom den nyutbildning som sker inom ramen för specialistofficersutbildningen bör ett flertal av dagens officerare ges en utveckling som motsvarar specialistofficerarnas. Formerna för detta övervägs för närvarande.

HR-transformationen fortsätter inom Försvarmakten genom styrning av personaltjänstens utveckling inom linjeorganisationen. Transformationen innebär ett ändrat arbetssätt på lokal och central nivå, men omfattar också en i grunden förändrad chefs- och arbetsgivarroll.

I maj 2009 upphörde möjligheten att anställa med stöd av avtalen för beredskaps- och förstärkningssoldater. Intill dess att resultatet av personalförsörjningsutredningens arbete och de förhandlingar som Arbetsgivarverket inlett kan överblickas kommer anställningarna av GSS att ske inom ramen för de möjligheter som lagen om anställningsskydd (LAS) ger.

Samverkansprojektet, "Värderingar som styrmedel" har avslutats. Arbetet med att skapa en gemensam värdegrund har gått över till linjeorganisationen.

Värdegrundsarbetet har i huvudsak bedrivits på lokal nivå. Syftet har varit och är att skapa ett försvarsmaktsgemensamt förhållningssätt till normer, attityder och värderingar. Försvarsmaktens värdegrund har förtydligats i det strategiska styrdokument som Försvarsmaktens ledningsgrupp beslutade i december. Särskild uppmärksamhet har ägnats åt hur vårt agerande påverkar vårt sätt att lösa uppgifter effektivt och säkert utifrån värdegrunden. Nya former för att följa upp och kontinuerligt mäta effekten av värdegrundsarbetet kommer att studeras.

Produktgruppernas kostnader och intäkter

Utfall kostnader & intäkter – 2009 (Mkr)	Intäkter	Direkta kostnader				Indirekta kostnader	Netto
		Personal	Värn- pliktiga	Materiel	Övrigt		
1 Insatser							
Insatsgemensamt							
07 Internationella insatser	-74,7	874		-56	482	1 282	2 508
09 Nationella insatser	-0,2	1 250	341	-8	220	1 245	3 048
Totalt insatser	-74,9	2 124	341	-64	702	2 528	5 555
2 Uppbyggnad av IO och Beredskap							
08 För Insats org. gemensamt	-393,2	73	1		316	6	3
01 Arméförband	-0,4	1 380	238	3 504	734	1 454	7 308
02 Marinförband	-5,1	1 540	155	1 404	-34	980	4 039
03 Flygvapenförband	-58,2	3 952	40	6 031	-744	1 459	10 680
04 Lednings- och undförband	-6,7	460	24	566	122	227	1 393
05 Logistikförband	-97,9	198	56	-377	107	168	56
06 Nationella skyddsstyrkorna	-1,2	494		95	492	529	1 608
Totalt IO/Beredskap	-562,7	8 097	514	11 223	993	4 823	25 087
3 Utveckling							
Utveckling gemensamt							
10 Forskning och utveckling	-1,3	44		1 428	11	46	1 527
11 Materiel-/Organisationsutveckling	-30,4	202		772	58	162	1 164
Totalt utveckling	-31,7	246		2 200	69	209	2 692
4 Övriga verksamheter							
12 Övriga produkter	-583,1	526	16		359	199	517
5 Int. fredsfrämjande verksamhet							
13 Fredsfrämjande verksamhet	-0,6				71		70
6 Stöd till samhället							
14 Stöd till samhället	-0,5	2			11		12
Försvarsmakten totalt	-1 253,6	10 993	871	13 359	2 206	7 758	33 934*

*Not: Differensen mellan redovisat utfall i tabell ovan och nästföljande tabell med produktgruppsfördelat *anslagsutfall* beror på att det finns undantag vid övergången till kostnadsmässig anslagsavräkning. T.ex. undantas avskrivningar på beredskapstillgångar, såsom krigsmateriel.

Utgångspunkter

Rutiner och ekonomisystem är ännu inte fullt ut anpassade för att stödja tillämpningen av redovisning och budgetering i produkttermer, vilket kommer att kunna ske fullt ut när resurs- och ekonomiledningssystemet PRIO införts. Tolkning av kostnads- och utgiftsutfall, framförallt i jämförelse med tidigare redovisade underlag, bör därför ske med stor försiktighet. Se även här vad som sagts under det inledande avsnittet "Om redovisningen".

Intäkter

Med intäkter avses huvudsakligen avgifter som tas ut med stöd av avgiftsförordningen.

Direkta kostnader

Med direkta kostnader avses kostnader som direkt kan hänföras till en specifik produkt eller produktgrupp inom verksamhetsgrenarna 1-6. Produkterna utgörs främst av insatsförband och insatser. Underindelning sker i direkta kostnader för personal, värnpliktiga, materiel och övrigt verksamhet. Personalkostnaden utgörs främst av grundlön och fasta lönetillägg. Värnpliktskostnaden utgörs av kostnad för dagersättningar, resor samt hälso- och sjukvård. Materielkostnaden består av kostnader inom anslag 1.3 för anskaffning och inom anslag 1.4 för vidmakthållande, utveckling och avveckling av materiel. Även anslag 1.5 forskning och teknikutveckling belastar i sin helhet materielkostnader.

Indirekta kostnader

Med indirekta kostnader avses kostnader som inte direkt kan hänföras till en specifik produkt. Dessa kostnader hänförs till den försvarsmaktsinterna verksamhetsgrenen 0 för att sedan fördelas med olika fördelningsnycklar till verksamhetsgrenarna 1-6. Fördelningen sker med planerad arbetstid. De indirekta kostnaderna utgörs av exempelvis kostnader för lokaler, anläggningar, stödverksamhet, personalutbildning, drift av försvarsmaktsgemensamma skolor och centrum samt central och lokal ledning och administration.

Produktgruppernas anslagsförbrukning

Anslagsutfall – 2009 (Mkr)	1.1.1, 1.1.3 och 1.1.4			1.2.1	1.3	1.4	1.5	Summa
	Personal	Hyror	Övrigt					
1 Insatser								
Insatsgemensamt								
07 Internationella insatser	810	225	-130	1 627				2 533
09 Nationella insatser	1 158	322	1 581					3 061
Totalt insatser	1 968	548	1 451	1 627				5 594
2 Uppbyggn. av IO och beredskap								
08 För Insatsorg. gemensamt	68	19	-83		989	2 055		3 048
01 Arméförband	1 279	356	2 174		813	841		5 463
02 Marinförband	1 427	397	816		2 419	1 011		6 070
03 Flygvapenförband	3 663	1 020	-24		3 471	2 208		10 337
04 Lednings- och undförband.	427	119	283		79	349		1 256
05 Logistikförband	184	51	198		67	-55		446
06 Nationella skyddsstyrkorna	457	127	885					1 470
Totalt IO/Beredskap	7 504	2 089	4 249		7 838	6 409		28 089
3 Utveckling								
Utveckling gemensamt								
10 Forskning och utveckling	41	11	48				977,4	1 077
11 Materiel-/Organisationsutveckling	187	52	154		790	188	-0,4	1 371
Totalt utveckling	228	63	202		790	188	977	2 448
4 Övriga verksamheter								
12 Övriga produkter	487	136	-105					518
5 Int. fredsfrämjande verksamhet								
13 Fredsfrämjande verksamhet								
6 Stöd till samhället								
14 Stöd till samhället	1		11					12
Försvarsmakten totalt	10 189	2 836	5 808	1 627	8 629	6 597	977	36 662*

*Not: Differensen mellan ovan redovisat anslagsutfall på produkter och faktiskt anslagsutfall, som redovisas i de finansiella dokumentet, avser anslagsavräknade poster som inte går att härleda till årets verksamhet och därmed inte påverkar resultaträkningen och dess produkter. Vidare inkluderas inte anslagsposterna för 1.10 Stöd till friv. Försvarsorg. och UD Fredsfrämjande verksamhet.

Analys

Försvarsmaktens produktorienterade redovisning har nu anpassats för att ge en rättvisande bild av produktgruppernas totala utfall. Den restlösa kostnadsfördelning detta bygger på är ännu inte nedbruten till att spårbart visa olika kostnadslag inom respektive produktgrupp. Utgifterna för personal, hyror och övrigt under 1.1.1 har därför fördelats efter hur personalkostnaderna fördelar sig i kostnadsredovisningen, vilket torde vara den mest rättvisande fördelningsgrunden.

Den anslagsfinansierade verksamheten inom verksamhetsgren 4 Övriga verksamheter består av statsceremoniell verksamhet, högvakt, museiverksamhet, exportstöd, suveränitetsstöd, etc. och utgifterna finns främst inom anslag 1.1.1.

Fortsatt utveckling av budgetering, styrning och uppföljning

Under 2009 fortskred den stegvisa implementeringen av Försvarmaktens ekonomimodell (FEM). Med start 2009 har Försvarmakten påbörjat införandet av ett nytt integrerat resursledningssystem (PRIO) i syfte att på sikt med god kvalitet kunna planera och följa upp samtliga produkter med avseende på såväl anslag, kostnader och utgifter. Det kommer även att möjliggöra en spårbar planering och uppföljning av olika kostnadslag inom produkter och produktgrupper.

Anslagsförbrukning samtliga anslag 2009

	Anslag/Anslagspost (tkr)	Årets tilldelning inklusive anslags- sparande från 2008	Utfall 2009	Anslags- sparande (+) /kredit (-)
Fö	Förbandsverksamhet och beredskap m.m.			
1.1.1	Förbandsverksamhet m.m.	19 087 126	17 890 067	1 197 059
1.1.3	Förbandsverksamhet - STÅP	418 510	418 510	0
1.1.4	Förbandsverksamhet MUST	569 785	555 971	13 814
1.1	Anslag 1.1 summa	20 075 421	18 864 548	1 210 873
1.2	Fredsfrämjande förbandsinsatser inkl. äldre 6.1.2 från 2008	2 528 900	1 663 725	865 175
1.3	Anskaffning materiel & anläggning inkl. äldre 6.2.2 från 2008	8 832 141	8 628 647	203 494
1.4	Vidmakthåll materiel & anläggning inkl. äldre 6.2.4 från 2008	6 765 011	6 596 957	168 054
	Summa materiel	15 597 152	15 225 604	371 548
1.5	Forskning och teknikutveckling	983 364	976 966	6 398
1.10	Stöd till friv. Försvarsorg.	45 272	45 272	0
UD	Fredsfrämjande verksamhet			
1.2.1	Försvarmakten	78 980	70 520	8 460
	Summa Försvarmakten	39 309 089	36 846 635	2 462 454

Analys**Anslag 1.1**

Inom Förbandsverksamhet och beredskap (anslagspost 1.1.1) har krav och målsättningar för utbildningsverksamheten uppfyllts, vilket inneburit att utbildningen bedrivits på en nivå så att rekryteringsgrunden till internationella insatser samt till officers- och specialistofficersutbildningen har kunnat säkerställas. De begränsningar som funnits i produktionen har främst berott på vissa försenade leveranser av materiel.

Utfallet för 2009 blev 18 864 miljoner kronor vilket innebär ett anslagssparande om 1 210 miljoner kronor. Planeringen för 2009 har från början varit att från åren 2008 och 2009 anslagsspara 800 miljoner kronor för att förstärka åren 2010 och 2011 när verksamhetsvolymen och kostnaderna stiger då Försvarsmakten övergår till frivilligt anställda och kontrakterade soldater och sjömän. De 400 miljonerna högre anslagssparande än planerat beror till hälften på inför året okända förhållanden och till andra hälften på lägre utgifter för verksamheten.

Anslag 1.2

Försvarsmakten har genomfört Fredsfrämjande truppinsatser enligt riksdag och regerings beslut. Under året har de flesta missionerna genomgått förändringar, i form av ändrat personalantal och förändrat verksamhetsansvar. Av regeringen beslutade missionsramar summeras till 1 965 miljoner kronor varav Försvarsmakten totalt utnyttjat 1 664 miljoner kronor. Försvarsmakten underskridande av tilldelad ram beror på att reserver inte behövt utnyttjas och att vissa resurser har blivit billigare än budgeterat (t. ex. transport- och drivmedelskostnader samt löner) med cirka 300 miljoner kronor. Relativt totalt tillgängligt anslag har regeringen inte tilldelat Försvarsmakten 500 miljoner kronor och därför blir det totala anslagssparandet 865 miljoner kronor.

En detaljerad ekonomisk redovisning per genomförd mission framgår av bilaga 3.

Anslagen 1.3 och 1.4

Verksamheten inom anslagen 1.3 Anskaffning av materiel och anläggningar och 1.4 Vidmakthållande av materiel och anläggningar har under 2009 genomförts enligt inriktningen för anslaget. Under året har anslag 1.3 haft en utgiftsbegränsning där 200 miljoner kronor inte fått användas vilket innebär att Försvarsmaktens anslagssparande är 3 miljoner kronor. Under året har anslag 1.4 haft en utgiftsbegränsning där 160 miljoner kronor inte fått användas vilket innebär att Försvarsmakten anslagssparande är 8 miljoner kronor.

Anslag 1.5

Anslaget 1.5 har under året fortsatt anpassningen till den lägre nivå, cirka 860 miljoner kronor, som gäller för anslaget från 2010. Detta innebar att ett flertal omprioriteringar och reduktioner genomfördes under året.

Utrikesdepartementens anslagspost 1.2.1

Försvarsmakten har genomfört fredsfrämjande verksamhet enligt regeringens beslut. Det underutnyttjande som redovisas beror på att beslut om antalet observatörer som sänts ut, inte motsvarat tillgängliga medel. Dialog med UD har genomförts under året.

En detaljerad ekonomisk redovisning av anslagsposten framgår av bilaga 3.

Särskilt om forsknings- och teknikutvecklingsanslaget

Nedanstående tabell visar i sammanfattning verksamhetsutfallet 2009 (tkr)

Verksamhet	2009	2008	2007
Forskning vid Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI	407 950	406 599	537 627
Forskning vid Förvarshögskolan, FHS	51 568	52 270	49 644
Forskning vid Kungliga Tekniska Högskolan, KTH och andra leverantörer	6 896	Ej med 2008	Ej med 2007
Forskning vid Karolinska institutet, KI	12 450	4 100	Ej med 2007
Nationella flygtekniska forskningsprogrammet, NFFP 1)	19 988	20 065	20 030
Teknikutveckling	313 595	321 292	477 212
Forsknings- och utvecklingssamarbete inom den Europeiska försvarsbyrån, EDA 1)	5 387	4 699	4 616
Koncernstödsuppdrag, inkl. FLSC och OA-stöd	131 590	134 995	45 197
Studier 2)	27 553	35 081	15 288
Totalt	976 977	979 101	1 149 614

1) Enligt RB finansiella villkor.

2) Studieprogrammet ingår ej i Försvarmaktens FoT-program men finansieras ur anslag 1:5

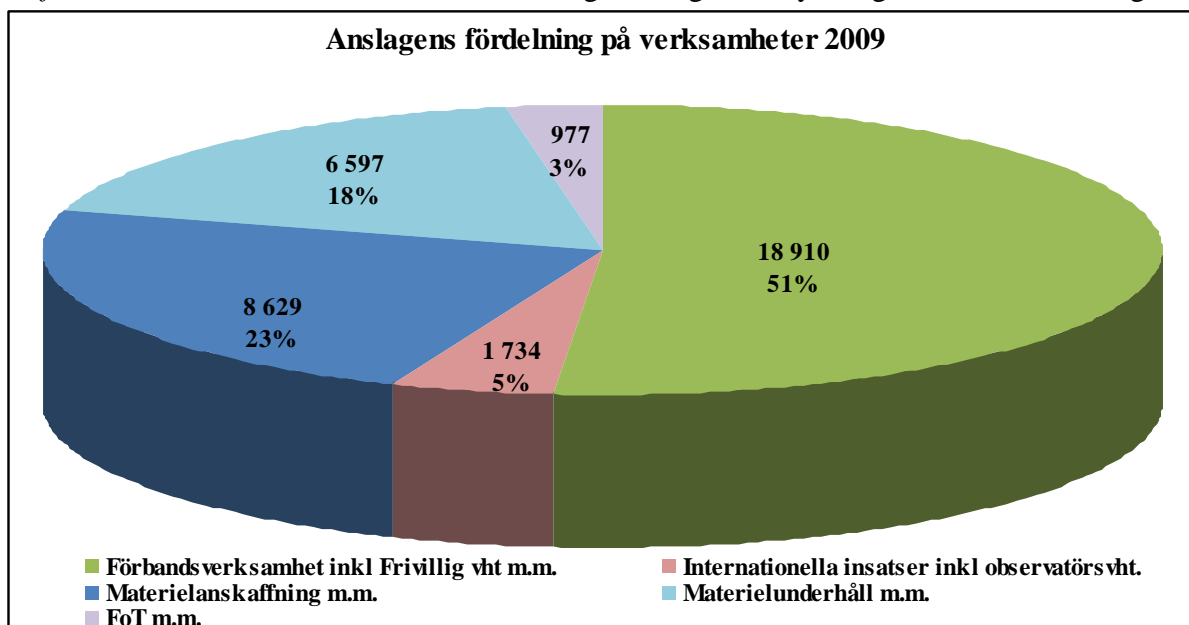
Nedanstående tabell visar utfallet i tusentals kronor av forskning och teknik-utveckling, fördelat på s.k. FoT-områden, koncernstödsuppdrag samt studier.

FoT-område	Forskning 2009	Teknikutv. 2009	Totalt 2009
Modellering och simulering	17 373	9 359	26 732
Ledning och MSI 1)	69 941	13 209	83 150
Ledarskap	19 959		19 959
Sensorer och signaturanpassning	65 550	25 480	91 030
Undervattens teknik	36 550	7 273	43 823
Vapen och skydd	52 000	27 173	79 173
Telekrig	69 000	14 022	83 022
Försvarsrelaterad medicin	24 350	870	25 220
Fordonsteknik		2 991	2 991
Flygteknik	19 900	127 725	147 625
CBRN och miljö 2)	76 710	2 384	79 094
Logistik		11 057	11 057
Krigsvetenskap	5 350		5 350
Temaområden	5 281		5 281
Forsknings- och teknologitransfer		44 852	44 852
Strategiska forskningskärnor	16 900		16 900
Särskilda FoT-programmet 3)		27 200	27 200
EDA	5 387		5 387
Nationella flygtekniska forskningsprogrammet, NFFP 4)	19 988		19 988
Koncernstödsuppdrag, inkl. FLSC och OA-stöd			131 590
Studier			27 553
Totalt	504 239	313 595	976 977

- 1) MSI = människa och systeminteraktion.
- 2) Begreppet CBRN omfattar skydd mot kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära stridsmedel.
- 3) Särskilda FoT-programmet syftar till att stärka Försvarens handlingsfrihet, bl.a. genom tillvaratagande av generisk forskning och teknikutveckling samt nyttjande av civil kunskap och kompetens.
- 4) Nationella flygtekniska forskningsprogrammet (NFFP) genomförs i samverkan mellan Försvarens, VINNOVA och industrin (Saab, VAC och SMF), på uppdrag av regeringen.

Anslagens fördelning på verksamheter

Av figuren nedan framgår hur anslagens utfall fördelas på olika verksamheter i Försvarens under 2009. För att kunna genomföra *internationella insatser*, vilka utgör ca 5 % av Försvarens verksamhet, krävs ett omfattande arbete i Sverige. Detta genomförs inom ramen för *förbandsverksamheten* i form av utbildning, övningar, rekrytering och förrådshållning etc.

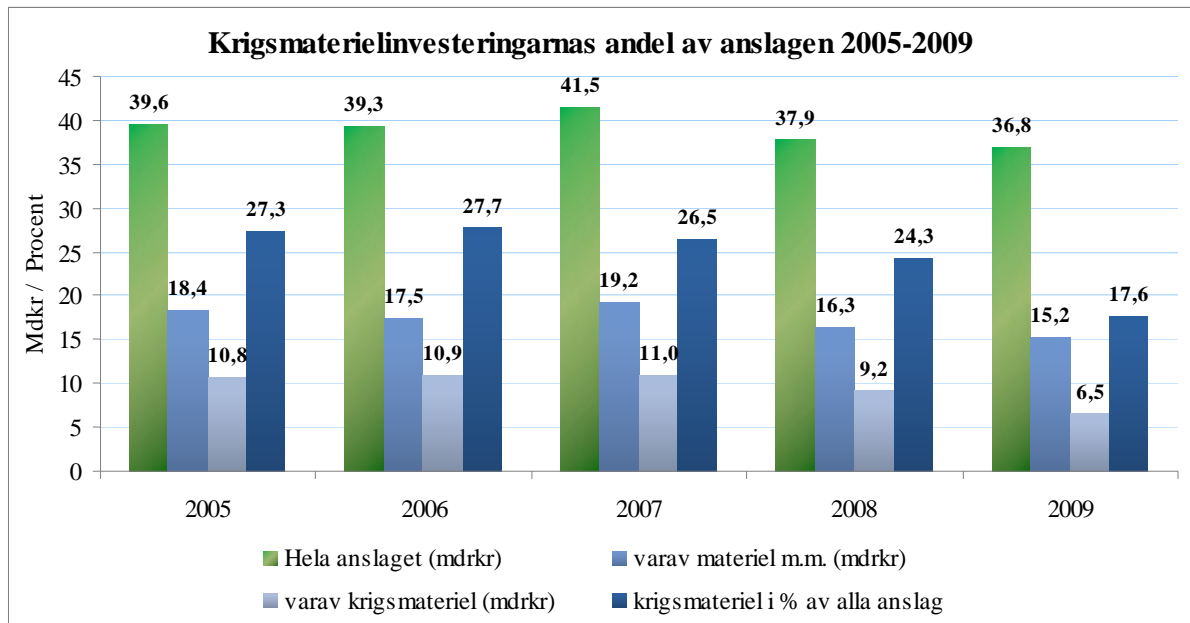
Särskilt om investeringarna i krigsmateriel

Investeringarna i krigsmateriel och dess andel av Försvarens totala anslagsförbrukning framgår av diagram nedan.

Det som i diagrammet betecknas som "krigsmateriel" är utgifterna som hamnar inom anslaget 1:3.1 och äldre anslaget 6:2.2 avseende anskaffning av materiel som aktiveras och förs upp i balansräkningen. Dessa utgifter relateras till Försvarens totala anslagsförbrukning.

Investeringarna i krigsmateriel har de senaste fem åren utgjort ett snitt om ca 25% av den totala anslagsförbrukningen. Fluktuationerna hänför sig till förskjutningar i materielleveranserna.

Långsiktigt har Försvarsmakten, sedan de stora omstruktureringarna som inleddes 2001, bibehållit en rimligt hög investeringsnivå på krigsmateriel. Dock är utfallet för 2009 lågt p.g.a. försenade materielleveranser.

Avgiftsfinansierad verksamhet

Inkomster

Enligt regleringsbrevet för år 2009 får Försvarsmakten utöver vad som anges i 4 § avgiftsförordningen även disponera inkomster från:

- a) Inkomster från hyror avseende elev- och befälshotell
- b) Inkomster från extern verkstadsverksamhet
- c) Inkomster från försäljning av reservmateriel
- d) Inkomster från försäljning av drivmedel
- e) Inkomster från extern transportverksamhet
- f) Inkomster från personalbutiksverksamhet
- g) Inkomster från marketenteri
- h) Inkomster från övrig förplägnadsverksamhet
- i) Inkomster av mindre ekonomisk omfattning
- j) Inkomster med anledning av verksamhet enligt förordningen (2002:375) om militär medverkan i civil verksamhet”
- k) Inkomster avseende tillhandahållande av utbildnings- och övningsresurser i och utom Sverige och
- l) Inkomster i samband med andra länders nyttjande av utlandsstyrkans drift i Campverksamhet.
- m) Inkomster vid tillhandahållande av internationell militär test-, övnings- och utbildningsverksamhet (ITÖ).

Avgiftsintäkter utöver 4 § avgiftsförordningen som redovisas mot anslag

(tkr)

	2007	2007	2008	2008	2009	2009
	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader
Verkstadsverksamhet	217 616	215 194	289 286	287 891	251 312	241 761
Reservmateriel	97 339	104 466	87 362	87 362	104 681	103 856
Utb och övningsintäkt	250 103	214 131 ¹	212 515	204 551	281 812	252 660
ITÖ-verksamhet	671	860	2 356	2 343	3 156	2 594
Flygtransporter	26 096	52 644	27 308	30 528	12 580	18 500
Statsflyget ²					20 245	64 472
Övr. transportverksamhet	9 205	9 166	8 831	8 814	9 190	4 080
Marketenteriverksamhet	7 429	9 013	1 499	1 455	534	33
Övriga avgiftsintäkter ¹	121 880	123 297	93 047	92 621	89 712	75 071
Summa	730 339	728 771	722 204	715 565	773 222	763 027

1) I övriga avgiftsintäkter ingår intäkter från a), d), f), h), i), j) och l)

2) Statsflyget särredovisas f r o m 2009-01-01 och har ett timpris enligt Regleringsbrev på 14 000 kr

Analys

Intäkter från uppdragsverksamhet har ökat med 51 018 tkr jmf med motsvarande period föregående år. Merparten av ökningen (69 297 tkr) ligger inom verksamhetsområde Övnings- och utbildningsintäkter och är främst relaterade till ökade intäkter från export åtaganden. Försäljning av reservmateriel har ökat, med 17 319 tkr.

Om resultatindikatorerna

Resultatmått är direkt kopplade mot åiterrapporteringskravet 11 "Effektivitet och god hushållning". Utveckling av nedan redovisade resultatmått påbörjades under 2005 och föranledde justeringar vad avsåg då befintliga resultatmått och redovisades i årsredovisningen för 2005. Den påbörjade utvecklingen har fortsatt under 2009. Ett antal s.k. volymmått redovisas härutöver. De utgör, tillsammans med nyckeltalen, en viktig grund för att analysera Försvarsmaktens verksamhet.

Organisationsstyrning**Hushållning**

Försvarsmakten följer upp hushållningen med statens resurser genom bl.a. återkommande uppföljning av fem nyckeltal inom verksamhetens olika delar. Dessa nyckeltal speglar resursförbrukning inom såväl insatsförband och grundutbildningsplattformar som såväl inom myndighetens lednings- och stödfunktioner. Uppföljningen av nyckeltal och övrig analys av resurshushållning sker årligen i samband med budgetdialoger mellan Högkvarteret och förband, skolor och centrum.

Sammanfattning

Mot bakgrund av analys av nyckeltal och övriga resultatmått bedömer Försvarmakten att såväl effektiviteten som resurshushållningen har varit god under 2009.

Nyckeltal

Sammansättningen av nyckeltalen har två huvudsyften:

1. att visa utvecklingen av resurshushållning i olika delar av myndigheten. Detta ökar möjligheten att jämföra t.ex. ledning och stöd med andra myndigheter.
2. att beskriva effektiviteten i omställningen från invasions- till insatsförsvaret. Detta syftar till att visa riktning och styrka i myndighetens utveckling. Effekten av detta mäts inte som eget nyckeltal då jämförbarhet är svår att nå. Däremot kommenteras omställningen som en aspekt i analysen av respektive nyckeltal.

De fem nyckeltalen redovisas nedan med förklaringar till hur nyckeltalet är beräknat, skälen till att använda det, bedömningskriterier, resultat, kommentarer kring jämförbarhet och trender samt analys av resultatet. Nedan kommenteras den sammanvägda bilden av effektivitet och resurshushållning i myndighetens verksamhet under 2009. Alla utgifter anges i löpande penningvärde och i tusental kronor.

1. Utbildning (C PROD)			
- Beskrivning	Totalutgift för Försvarmaktens utbildningsplattformar (alla förband utom HKV/1034)/antal helårsutbildade (värnpliktiga, kontraktsanställda soldater, reservofficerare, yrkesofficerare och civila).		
- Motiv	Utbildning är kärnan i Försvarmaktens verksamhet. Förband, skolor och centra (utbildningsplattformarna) har många uppgifter vid sidan av att utbilda. Mark, sjö- och luftstridskrafter består i olika grad av anställd och värnpliktig personal varför båda kategorier bör ingå i mätningen. Detta nyckeltal bidrar till att visa hur omställningen av Försvarmakten går.		
- Bedömningskriterier	<p>Nyckeltalet stiger:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utbildning som andel av total verksamhet sjunker. Detta innebär att avveckling, omställning och utveckling ökar mer än direkt produktion av insatsförband. Resultatet är bra om strukturella förändringar (t.ex. FB-04) har prioriterats framför produktion. <p>Nyckeltalet sjunker:</p> <ul style="list-style-type: none"> - större andel av total verksamhet går till utbildning och därmed direkt produktion av insatsförband. Ett bra resultat om produktion av insatsförband har prioriterats före omställning. 		
- Resultat	2009: 2317 tkr/årsutbildad	2008: 1454 tkr/årsutbildad	2007: 1956 tkr/årsutbildad
- Jämförbarhet (trend)	Volym individer värnpliktiga är ungefär samma som 2008. Omfattar dock endast termin 1. Målsättningen är höjd från PersQ 2 2008 till PersQ 4 2009. Övningsverksamheten har markant ökat mellan år 2008 till 2009.		
- Analys av resultat	Verksamheten har nått uppställda mål. Fokus har varit på insatsorganisationens behov, byggandet av nästa BG (11) och ökad interoperabilitet. En markant ökad övningsverksamhet har bidragit till detta. Nyckeltalet för 2009 visar på en satsning mot utökad volym utbildning och övningar. Nyckeltalet behöver revideras/överses till uppbyggnad och definition.		

2. Produktion av insatsförband (C PROD)			
- Beskrivning	Volym registerförband samt i utlandet insatta förband/ total volym officerare samt värnpliktiga. Volym värnpliktiga mäts ett år bakåt i tiden (för 2005 års nyckeltal används volym vpl under 2004). Med volym avses antal årsarbetskrafter.		
- Motiv	Det insatta insatsförsvaret är Försvarsmaktens målbild. Registerförband och insatta förband är i detta avseende färdiga och efterfrågade produkter. Detta som andel av total volym visar framförallt personalstrukturens effektivitet. I nyckeltalet visas förmågan att rekrytera såväl officerare som värnpliktiga till antingen Utlandsstyrkan eller registerförband.		
- Bedömningskriterier	<p>Nyckeltalet stiger:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bra. Större andel soldater och officerare ingår i redan insatta eller direkt användbara insatsförband. Indikerar att personalstrukturen och de förband som utbildas stämmer överens med det som insatsförsvaret efterfrågar. <p>Nyckeltalet sjunker:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dåligt. Mindre andel soldater och officerare ingår i redan insatta eller direkt användbara insatsförband. 		
- Resultat	2009: 10 %	2008: 16 %	2007: 10 %
- Jämförbarhet (trend)	Jämförbarheten mellan åren är relativt god men ingen trend kan urskiljas.		
- Analys av resultat	Resultatet är sämre jämfört med 2008 vilket innebär en mindre andel individer inom Försvarsmakten är involverade i insatsverksamhet. 2008 års relativt höga värde för nyckeltalet beror på den beredskap som Nordic Battlegroup utgjorde.		

3. Genomförande av internationell insats (C INSATS)			
- Beskrivning	Kostnad för internationella insatser / Antal insatta soldater (årsarbetskraft)		
- Motiv	Försvarsmaktens deltagande i internationella insatser är en påtaglig nytta som levereras. Utgift per person ökar när man delar upp personalvolymen på flera mindre insatser. Detta med anledning av skalfördelar.		
- Bedömningskriterier	<p>Nyckeltalet sjunker:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lägre utgift och/eller högre årsarbetskraft. Kostnaden per soldat sjunker . <p>Nyckeltalet stiger:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Högre utgift och/eller lägre årsarbetskraft. Kostnaden per soldat stiger . 		
- Resultat	2009: 1868/1146=1,63	2008: 1844/984=1,87	2007: 1934/1058=1,83
- Jämförbarhet (trend)	Utgifterna för återställning av materiel efter insatsen i Tchad uppgick till ca 41 mnkr för 2009 och utgifterna för ATHENA uppgick till ca 9 mnkr. Dessa utgifter är ej medräknade i nyckeltalsberäkningarna. Grundlönen för försvarsmaktsanställd personal är återförd till utgiftsområde 6 anslag 1.2 i syfte att kunna göra en relevant jämförelse mellan åren. Särutgiftsmodellen tillämpades först för 2008 års nyckeltal. På grund av den begränsade förändringen av prisläge sedan 2008, har utgifterna för 2007 och 2008 ej omräknats till 2009 års prisläge. Detta bedöms inte påverka nyckeltalet i någon avgörande omfattning.		
- Analys av resultat	Nyckeltalet för 2009 har minskat med ca 0,24 jämfört med 2008. Vid en jämförelse mellan åren 2008 och 2009 kan konstateras att utfallet på antalet årsarbetskrafter har ökat med ca 160. Utfallet i ekonomiska termer är endast ca 24 mnkr högre 2009 än 2008 vilket gör att nyckeltalet sjunker. En anledning är att logistik- och transportkostnader blivit lägre än planerat för 2009. En annan anledning är att ökningen av antal årsarbetskrafter till stor del utgörs av ökning av antal soldater, ej specialister eller mer kvalificerad personal. Till viss del beror de lägre kostnaderna även på effektivisering och samordning.		

	Nyckeltalet värderar inte den totala effekten av insatserna, eftersom effekten inte kan mätas i enbart monetära termer. Syftet med nyckeltalet är att värdera resurs-hållningen avseende insatsverksamheten. I sammanfattande form pekar nyckeltalet för 2009 på ett effektivare resursutnyttjande.
--	---

4. Ledning (C PROD)			
- Beskrivning	Antal anställda i Högkvarteret (HKV) / totalt antal anställda i Försvarmakten. Antal beräknat på snittårsarbetskrafter.		
- Motiv	Ledning är en funktion som kan jämföras med andra myndigheter. För myndigheten gemensamma utgifter kan ibland vara svåra att skilja från utgifter för ledning. Därför bedöms utgifter vara svårare att jämföra mellan olika år och myndigheter än antal anställda.		
- Bedömningskriterier	Nyckeltalet stiger: - Dåligt. En större andel anställda krävs för ledning. Nyckeltalet sjunker: - Bra. En mindre andel anställda krävs för ledning.		
- Resultat	2009: 9 %	2008: 6,9 %	2007: 5,9 %
- Jämförbarhet (trend)	Jämförbarheten mellan åren är god. Nyckeltalet tar inte hänsyn till användning av externa konsulter.		
- Analys av resultat	Antalet årsarbetskrafter i Högkvarteret är i princip oförändrat jämfört med 2008. Dock har totalt antal anställda i Försvarmakten sjunkit vilket gör att nyckeltalet stiger. En av orsakerna till det förhållandevis höga antalet årsarbetskrafter är att program PRIO inräknas i Högkvarteret.		

5. Stöd (C PROD)			
- Beskrivning	FMLOG's debiteringsgrad / FMLOG's andel omkostnader.		
- Motiv	Här redovisas en sammanslagning av de två tyngre nyckeltal som FMLOG styr med. Stöd är det verksamhetsområde inom Försvarmakten där mest arbete läggs ner på hushållning med resurser samt ökning av effektivitet. Stora strukturella åtgärder som t.ex. outsourcing eller centralisering av gemensamma funktioner sker löpande med sänkta kostnader som mål. Effektivitetsvinster från outsourcing kräver särskild uppföljning och behandlas inte här.		
- Bedömningskriterier	Nyckeltalet stiger: - Bra. Innebär sänkt andel omkostnader och/eller höjd debiteringsgrad. Effektiviteten ökar i verksamheten. Nyckeltalet sjunker: - Dåligt. Innebär höjd andel omkostnader och/eller sänkt debiteringsgrad. Effektiviteten minskar i verksamheten.		
- Resultat	2009: 2,41	2008: 2,59	2007: 2,4
- Jämförbarhet (trend)	Jämförbarheten mellan åren är inte fullt möjlig m.a.a. införandet av Försvarmaktens nya resursledningssystem (PRIO).		
- Analys av resultat	Nyckeltalen är omräknade från bruttoarbetstid till nettoarbetstid. Nyckeltalet visar en nedgång för 2009. Huvudsaklig orsak till den negativa utvecklingen är initiala problem i samband med införandet av FM nya resursledningssystem (PRIO) som införts 2009 i FMLOG. Därvid har omkostnadsgraden som del i nyckeltalet påverkats negativt p.g.a. felaktigheter i PRIO vad gäller prissättning av timkostnader och hantering av avskrivningskostnader.		

2010-02-19

23 386: 51392

Sida 57
(89)

Vissa volymmått

Antalet totalförsvarspliktiga som påbörjat värnpliktsutbildning, antalet avgångar uppdelat på kön och förband kalenderåret 2009.

	Inryck- ta	Avgång- ar	Tot. Avg. %	Inry · män	Avg. män	Avg. män %	Inry kvinnor	Avg. kvin- nor	Avg. kvin- nor %
K 3	337	45	13,4%	332	43	13,0%	5	2	40,0%
A 9	169	21	12,4%	152	19	12,5%	17	2	11,8%
Lv 6	244	17	7,0%	219	14	6,4%	25	3	12,0%
P 7	586	60	10,2%	540	57	10,6%	46	3	6,5%
Ing 2	275	23	8,4%	261	18	6,9%	14	5	35,7%
P 4	613	43	7,0%	554	35	6,3%	59	8	13,6%
P 4 Kvarn	166	15	9,0%	151	15	9,9%	15	0	0,0%
LG	748	78	10,4%	623	63	10,1%	125	15	12,0%
I 19	530	56	10,6%	511	55	10,8%	19	1	5,3%
I 19/AJB	247	52	21,1%	240	51	21,3%	7	1	14,3%
SkyddC	65	3	4,6%	53	2	3,8%	12	1	8,3%
MarinB	227	22	9,7%	208	19	9,1%	19	3	15,8%
MarinB/Malmö	43	7	16,3%	40	6	15,0%	3	1	33,3%
MarinB/Gbg	102	5	4,9%	96	5	5,2%	6	0	0,0%
MarinB/Muskö	67	2	3,0%	53	1	1,9%	14	1	7,1%
MarinB/Visby	32	3	9,4%	24	3	12,5%	8	0	0,0%
SSS	9		0,0%	9		0,0%	0	0	0,0%
Amf 1	814	115	14,1%	787	108	13,7%	27	7	25,9%
1.ubflj	57	1	1,8%	49	1	2,0%	8	0	0,0%
3.sjöstridsflj	45	1	2,2%	41	1	2,4%	4	0	0,0%
4.sjöstridsflj	62	5	8,1%	56	5	8,9%	6	0	0,0%
Hkpfly	213	20	9,4%	205	20	9,8%	8	0	0,0%
F 17	324	29	9,0%	289	25	8,7%	35	4	11,4%
F 17/H	56	3	5,4%	51	3	5,9%	5	0	0,0%
LSS	365	36	9,9%	344	33	9,6%	21	3	14,3%
F 21	67	8	11,9%	65	8	12,3%	2	0	0,0%
Led R	490	43	8,8%	412	37	9,0%	78	6	7,7%
TrängR	262	33	12,6%	235	29	12,3%	27	4	14,8%
FMTS	63	3	4,8%	63	3	4,8%	0	0	0,0%
FÖMUSC	34	0	0,0%	21	0	0,0%	13	0	0,0%
FMUndSäkC	27	1	3,7%	18	1	5,6%	9	0	0,0%
FM Totalt	7339	750	10,2%	6702	680	10,1%	637	70	11,0%

Kommentar

En del av de utryckande år 2009 ryckte in år 2008, en del av de inryckande år 2009 rycker inte ut förrän år 2010.

Avgångarna totalt är de lägsta som noterats under överskådlig tid. Data är hämtad ur Pliktverkets datasystem (PLIS) 2010-01-07.

Volymer värnplikt*Grundutbildning- antal inryckta*

	2009	2008	2007	2006	2005
Arméstridskrafter	4 862	6 537	2 205	7 251	7 592
Marinstridskrafter	1 458	1 012	1 586	1 659	963
Flygstridskrafter	1 025	359	939	1 219	670
Totalt	7 345 *	7 908 *	4 730 *	10 129 *	9 225 *

*PROD FÖRB, PROD LOG och PROD LED adderade till Arméns volymer

Källa: TPV.

Grundutbildning – antal krigsplaceringsbara

	2009	2008	2007	2006	2005
Arméstridskrafter	5 084	1)	5 883	6 166	8 326
Marinstridskrafter	1 317	1)	803	1 507	1 644
Flygstridskrafter	848	1)	271	1 280	1 492
Totalt	7 249*	2 534	6 957*	8 953*	11 462

* PROD FÖRB, PROD LOG och PROD LED adderade till Arméns volymer

1) Inga detaljuppgifter för år 2008 förelåg vid frågetillfället 2010-01-20

Källa: TPV

Grundutbildning- avgångsprocent

	2009	2008	2007	2006	2005
Arméstridskrafter	10,1%	12,0%	13,8%	13,4%	13,4%
Marinstridskrafter	11,0%	8,7%	7,3%	10,9%	9,0%
Flygstridskrafter	9,4%	11,5%	8,5%	11,5%	10,3%
Totalt	10,2% *	11,5% *	11,4% *	12,5% *	12,6%

* PROD FÖRB, PROD LOG och PROD LED adderade till Arméns volymer

Kommentar

Då kalenderår och utbildningsår inte sammanfaller och då terminssystemet innebär att volymerna mellan de olika utbildningsåren varierar stort är en direkt jämförelse mellan de olika kalenderåren svår att göra.

Källa: TPV

Antal som har rekryterats till tredje termin med därefter följande tjänstgöring eller beredskap

Inga uppgifter föreligger för att kunna redogöra detta vid upprättandet av årsredovisningen 2009.

Antal studerande på i huvudsak "nivåhöjande" personalutbildning

Program	2009	2008
Yrkesofficersprogrammet 06/09	309*	309
Officersprogrammet 07/10	107	112
Officersprogrammet 08/11	117	100
Officersprogrammet 09/12	163	
Specialistofficersutbildning 07/08		283*
Specialistofficersutbildning 08/09	269*	270
Specialistofficersutbildning 09/10	317	
Anpassad officersutbildning 07/08		9*
Anpassad officersutbildning 08/09	4*	4
Anpassad officersutbildning 09/10	5	
Reservofficersutbildning MED 07/08		23*
Reservofficersutbildning 09		
Taktisk utbildning 07/08		190*
Taktisk utbildning 08/09		75
Utbildning mot befattning OF-2 08/09	75	
Utbildning mot befattning OF-2 09/10	75	
Stabsutbildning 07/08		81*
Stabsutbildning 08 dec Armén		36
Stabsutbildning 08/09	84*	
Chefsprogrammet 06/08		40*
Chefsprogrammet 07/09	40*	46
Chefsprogrammet 08/10	48	46
Högre stabsofficersutbildning 09/11	46	
Chefsprogrammet teknisk inriktn. 06/08		7*
Chefsprogrammet teknisk inriktn. 07/09		5
Chefsprogrammet teknisk inriktn. 08/10		4
MPU 07/08		4*
MPU 08/09		2
Totalt	1 659	1 646

Tabell: Antal studerande på "nivåhöjande" personalutbildning 2009.

Anm: Tabellens kolumn redovisar antal studerande under pågående utbildning, med undantag för de markerade med *, vilket visar antal examinerade under 2009.

Yrkesofficersprogrammet

Yrkesofficersprogrammet 06/09 avslutades i och med examen år 2009.

Officersprogrammet

Officersprogrammet genomförs vid Försvarets högskolan (statlig högskola sedan 2008) som högskoleutbildning på grundnivå. Programmet leder till en officersexamen.

Specialistofficersutbildning

Inom specialistofficersutbildning 08/09 studerade 269 individer och samtidigt har 317 studerande påbörjat specialistofficersutbildning 09/10. Utbildningen genomförs under tre terminer.

Anpassad officersutbildning

Anpassad officersutbildning genomförs som individuellt anpassad utbildning för att komplettera individens civila kompetens, t.ex. meteorolog, läkare, eller ingenjör.

Utbildning mot befattning OF-2

Utbildning mot befattning OF-2 ersätter den f.d. taktiska utbildningen. Utbildningen genomförs som försvarsmaktsgemensamma kurser och försvarsgrensspecifik utbildning anpassat till organisationens och individens behov.

Stabsutbildning

84 individer avslutade stabsutbildning i september 2009.

Stabsutbildningen genomförs som ett antal kurser i sammanhållen form och i framtiden kommer denna utbildning förändras ytterligare och genomföras som enstaka kurser vilka kan vara i form av yrkes- och befattningskurser inom Försvarsmakten och som enstaka kurser vid t.ex. Försvarshögskolan.

Chefsprogrammet

Chefsprogrammet 08/10 inkluderar 4 studerande på teknisk inriktning (inklusive 4 studerande på teknisk inriktning 07/09 och 5 studerande från specialistinriktning 08/09). I och med chefsprogrammet 08/10 avslutas programmet och ersätts av högre stabsofficersutbildning.

Högre stabsofficersutbildning

Högre stabsofficersutbildning startade för första gången hösten 2009. Utbildningen genomförs som uppdragsutbildning vid Försvarshögskolan. Utbildningen omfattar ett spektrum av olika militära operationer, från storskaliga internationella operationer till småskaliga operationer, olika konfliktnivåer, olika typer av militära uppgifter och gränsytor samt samspel med civila beslutsorgan och organisationer. Den gemensamma operationen och centrala operativa problemställningar placeras i centrum, vilket gör att taktisk och militärstrategisk nivå samt relationer till civila aktörer betraktas.

Hemvärnsutbildning

Antal tje dagar	2009	2008	2007	2006	2005
Totalt	011	6 764*	5 340*	3 115*	0

* GU

---

¹¹ Ingen utbildning 2009

Körmil per stridsfordonstyp

Stridsfordonstyp	2009	2008	2007	2006	2005
Strv 122	830	1 500	3 300	3 600	3 500
Strv 121	*	0	0	0	900
Strf 90	7 780	9 200	15 600	16 300	17 700
Pbv 302	2 400	4 600	4 600	2 300	2800

*Strv 121 ingår i Strv 122

Flygtimmar per flygplans- och helikoptertyp

Flygplanstyp	2009	2008	2007	2006	2005
JAS 39	13 226	7 864	10 854	11 780	11 452
TP 84	2 351	2 686	3 030	2 663	2 950
Hkp 4	32	514	600	1 239	1 184
Hkp 9	1 140	2 434	3 200	4 105	4 773
Hkp 10	2 113	1 905	1 720	1 879	2 581
Hkp 14	0	0	0	0	0
Hkp 15	3 325	2 945	1 850	864	829

Gångtimmar per fartygstyp

Fartygstyp	2009	2008	2007	2006	2005
Korvett (Vby)	-	-	-	-	-
Korvett (Gbg)	2 131	866	3 747	3 782	3 515
Korvett (Sto)	4 393 ¹	1 220	1 369	1 932	²
Ubåt	4 595	2 850	4 250	5 490	3 514
Minjaktfartyg (Ldo)	3 893 ³	1 089	2 085	4 612	3 284
Minjaktfartyg (Sty)	2 581	1 522	2 787	4 121	3 284
Lednings/Minfartyg	2 069 ⁴	1 165	2 132 ⁵	1 691	

¹ ATALANTA

² Sammanslaget med Korvett (Gbg)

³ Inklusive minjaktfartyg typ Koster

⁴ Varav Trossö ATALANTA 1325

⁵ Sammanslaget Ckr 64, Vbg 743, Bel 804, Tro 521, Exkl Ori 4400

Införande av system PRIO

Året inleddes med att införande 1 av System PRIO produktionssattes den 19 januari. Under året bedrevs ett omfattande arbetet med att förbättra användandet av systemet och att vidta åtgärder för att rätta och förbättra det levererade systemets funktionalitet. Det vidtogs såväl kompletterande utbildningar och förbättring av användarinstruktioner som systemförändringar. Försvarmakten anser nu att införande 1 av System PRIO har avsedd funktionalitet.

Införande 2 förberedelserna inför produktionssättning 2010-04-06 har pågått hela året. Erfarenheterna från förberedelserna och produktionssättningen av införande 1 har successivt omhändertagits och införts i införande 2 förberedelser. Bland annat har införandegrupper vid samtliga förband, skolor, centra och staber etablerats för att skapa så goda förutsättningar som möjligt för ett bra mottagande av införande 2.

Förberedelserna för införande 3 och 4 har påbörjats i början av året och genomförts med ett brett deltagande från hela Försvarmakten under ledning av program PRIO. Dessa har genomförts parallellt med och som ett underlag för förhandlingarna med IBM Svenska AB avseende avropet av införande 3 och 4. Förhandlingarna avslutades 2009-12-30 med ett undertecknat avrop av införande 3 och 4 inom ramen för det 2007-05-02 med IBM tecknade Systemleveransavtalet (SYLA). Införande 3 och 4 startar 2010-04-01. Avropet innehåller förbehåll kopplat till såväl att slutförandet av införande 2 sker inom fastställd tidsplan som att förberedelserna för det kommande införandet är genomförda och godkända av Försvarmakten.

Ledningen och styrningen av PRIO-initiativet har fortsatt setts över för att säkerställa att förmågan att genomföra de åtgärder som införandet av system PRIO kräver kan genomföras. Åtgärder har, under året, successivt genomförts och de kommer att fortsätta kommande år. Åtgärderna grundar sig både på Statskontorets granskningar och på försvarmaktsinterna översyner av PRIO-initiativet genom bland annat Internrevisionens försorg.

Bedömning av intern styrning och kontroll

ÖB har 2010-02-05 beslutat om Försvarmaktens kontrollåtgärdsplan 2009 enligt förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll.

ÖB bedömer därvid att brister avseende den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten med högst riskfaktor föreligger på följande punkter:

Risk	Åtgärder
En sammanhållen strukturerad process för att skapa attraktionskraft kring Försvarmakten som arbetsgivare, är ej färdigställd, med risk att inte uppnå ansatt rekryteringsvolym.	Försvarmakten bör utarbeta ett arbetsgivarerbjudande för att säkerställa rekryteringen emot ansatta behov 2011.
Det finns ingen fungerande förvaltning eller förvaltningsplan avseende PRIO, vilket gör att det finns en risk att bokslutsarbetet, stabiliseringsåtgärder och förändringsärenden inte sker samordnat. Risk finns även att beslut fattas, men resurser saknas för genomförande.	Ett analysarbete behöver göras för att bestämma behovet av en förvaltningsorganisation, hur denna skall dimensioneras och var den skall inplaceras samt mandatområden.
Såväl internrevisionen som Riksrevisionen har rekommenderat Försvarmakten att bl.a. utveckla styrning och uppföljning för att uppnå en tillfredsställande kontrollnivå i rutin för egenrapportering. Riksrevisionen gav sin rekommendation i april 2008.	Försvarmakten måste fastställa vilka uppgifter löneenheten, förbanden och Högkvarteret har vad gäller olika kontrollmoment och vem som ansvarar för vad. Det är viktigt att beakta nya HR-centrums roll. Inför PRIO införande 2 pågår ett arbete från PERSS att bestämma vem som ansvarar för vad.

Övriga inrapporterade risker redovisas i den totala åtgärdsplanen, dnr 23 290:530 47

Ekonomisk översikt**EKONOMISK ÖVERSIKT**
SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER
(TKR)

Väsentliga uppgifter	2009	2008	2007	2006	2005	No t
Beviljad låneram	3 087 000	2 500 000	1 830 000	1 830 000	1 770 000	
Utnyttjad låneram vid årets slut	2 629 408	2 360 650	1 738 274	1 267 301	1 212 321	1)
Beviljade kontokrediter hos RGK	2 500 000	2 500 000	2 442 839	2 500 000	2 500 000	
Maximalt utnyttjade kontokrediter	0	1 021 702	0	0	0	
Räntekostnader på räntekonto	0	750	0	0	0	
Ränteintäkter på räntekonto	19 623	126 127	117 122	114 997	104 722	
Avgiftsintäkter, beräknat belopp i RB	720 000	650 000	820 000	780 000	1 105 000	
Avgiftsintäkter som mynd disponerar	1 201 614	1 069 072	1 039 738	1 232 642	1 503 109	2)
Anslagsavräkning anslagen 1:1 och 1:2	20 528 273	20 526 335	21 034 122	21 760 390	21 166 703	
Anslagsavräkning anslagen 1:3, 1:4 och 1:5	16 202 570	17 244 378	20 358 368	17 468 817	18 349 554	
Beviljad anslagskredit	1 392 127	1 379 344	1 483 144	1 333 721	300 000	3)
Utnyttjad anslagskredit	0	0	0	0	0	
Summa utgående reservationer	0	0	0	0	0	
Summa utgående anslagssparande	2 462 454	1 047 180	285 342	2 480 351	2 896 907	4)
Summa tilldelade bemyndiganden	42 250 000	40 540 000	44 270 000	59 200 000	68 500 000	5)
Totalt gjorda åtaganden	37 957 943	32 896 260	40 216 431	48 357 147	52 139 093	
Antalet årsarbetskrafter	15 240	14 767	15 682	17 013	18 575	
Medelantalet anställda	16 422	16 436	17 328	19 260	20 897	
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 854	1 970	1 835 28 780	1 717 29 204	1 798 33 400	
Driftkostnad	28 258 536	29 092 965	925	072	510	
Årets kapitalförändring	-3 696 314	-7 572 467	-8 334 606	-8 334 750	-15 443 020	
Balanserad kapitalförändring	-5 575	-4 716 301	-5 554 744	-6 593 094	-4 029 472	

Noter (2009)

- 1) I utnyttjad låneram vid årets slut ingår finansiell leasing med 0 tkr 2009, 0 tkr 2008, 15 tkr 2007, 26 tkr 2006, samt 53 tkr 2005.
- 2) I avgiftsintäkter som myndigheten disponerar ingår intäkter av avgifter enligt 4§ avgiftsförordningen med 361 197 tkr, medan beräknat belopp i RB är exklusive 4§-intäkter.
- 3) Anslagskrediterna för anslaget 1:1 ap. 1 uppgår till 572 497 tkr, ap 4 till 17 093 tkr, för anslaget 1:2 ap. 1 till 300 000 tkr, för anslaget 1:3 ap.1 till 264 070 tkr, för anslaget 1:4 ap. 1 till 209 089 tkr och för anslaget 1:5 ap.1 till 29 378 tkr.
- 4) Utgående anslagssparande avser anslagen 1:1, 1:2, 1:3, 1:4 och 1:5.
- 5) Summan av tilldelade bemyndiganden avser beställningsbemyndiganden för materiel och anläggningar. Totalt gjorda åtaganden jämföras i Försvarmakten med utnyttjat bemyndigande, dvs volymen av ännu ej betalade beställningsbelopp inom ovan angivna områden.

Ledande befattningshavare i Försvarmakten 2009

Lön och övriga ersättningar har av Försvarmakten utbetalats till ledande befattningshavare under 2009 enligt nedanstående tabell.

Titel	Namn	Individuell lön	Andra ersättningar, inkl förmånsvärde	Total lön
General	Håkan Syrén ¹	1 437 300	160 456	1 597 756
General	Sverker Göranson ²	1 314 573	58 755	1 373 328
Generaldirektör	Ulf Bengtsson	1 023 204	23 351	1 046 555
Generallöjtnant	Jan Salestrand	1 006 679	29 861	1 036 540
Konteramiral	Jörgen Ericsson	906 500	31 946	938 446
Ekonomidirektör	Lars Eriksson	859 893	16 570	876 463
Generallöjtnant	Göran Mårtensson	930 925	55 426	986 351
Personaldirektör	Lars Norrström ³	1 007 022	25 402	1 032 424
Brigadgeneral	Patrik Dahle ⁴	818 565	29 225	847 790
Generallöjtnant	Anders Lindström	988 666	89 816	1 078 482
Informationsdirektör	Erik Lagersten	882 770	60 514	943 284
Chefsjurist	Stefan Ryding-Berg	868 847	14 108	882 955

¹ Håkan Syrén ÖB t o m mars 2009

² Sverker Göranson ÖB fr o m april 2009

³ Lars Norrström PERSDIR t o m juni 2009

⁴ Patrik Dahle tfj PERSDIR fr o m juli 2009

Tabell 18 Ersättningar till ledande befattningshavare i Försvarmakten (FML)

Övrig återrapportering

En detaljerad redovisning inom ett stort antal övriga områden framgår av *bilaga 4*.

Finansiella dokument**Resultaträkning**

Belopp (tkr)	2009	2008	Not
Verksamhetens intäkter			
* Intäkter av anslag	30 166 605	28 536 189	1
* Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1 201 614	1 069 072	2
* Intäkter av bidrag	13 338	22 580	3
* Finansiella intäkter	38 646	132 476	4
Summa Verksamhetens intäkter	31 420 203	29 760 316	
Verksamhetens kostnader			
* Kostnader för personal	-10 708 297	-11 042 735	5
* Kostnader för lokaler	-2 329 772	-2 189 418	6
- Värnplikts- och HV-kostnader	-965 431	-1 254 309	7
- Materiel- och varukostnader	-1 420 491	-3 197 450	8
- Tjänster m.m.	-12 834 544	-11 409 053	9
* Summa övriga driftkostnader	-15 220 466	-15 860 812	
* Finansiella kostnader	-30 085	-75 956	10
* Avskrivningar och nedskrivningar	-6 828 344	-8 163 997	11
Summa Verksamhetens kostnader	-35 116 964	-37 332 917	
Verksamhetsutfall	-3 696 761	-7 572 601	
Uppbördsverksamhet			12
Intäkter av avgifter m.m. samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten	25 531	1 523	
Medel som tillförts statsbudgeten från uppbor- dsverksamhet	-25 084	-1 389	
Saldo	447	134	
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansie- ring av bidrag	70 964	146 813	
Lämnade bidrag	-70 964	-146 813	13
Saldo	0	0	
Årets kapitalförändring	-3 696 314	-7 572 467	14

Balansräkning

Tillgångar (tkr)	Utgående balans 2009-12-31	Utgående balans 2008-12-31	Not
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	992 367	755 879	15
Rättigheter och andra immateriella tillgångar	23 050	41 914	15
Summa Immateriella anläggningstillgångar	1 015 417	797 792	
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	303 847	303 821	16
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	1 106 853	1 259 504	16
Pågående nyanläggningar	63 802	1 591	16
Beredskapstillgångar	97 551 917	94 836 617	17
- Varav beredskapsinventarier	81 806 804	81 650 196	17
- Varav beredskapsvaror i lager	15 745 113	13 186 421	17
Summa Materiella anläggningstillgångar	99 026 419	96 401 533	
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	270 960	388 461	18
Pågående arbeten	50 079	4 647	19
Förskott till leverantörer	100	100	
Summa Varulager m.m.	321 139	393 209	
Fordringar			
Kundfordringar	97 487	84 027	
Fordringar hos andra myndigheter	522 786	498 212	
Övriga fordringar	18 658	25 831	
Summa Fordringar	638 931	608 069	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	31 534	18 565	20
Övriga upplupna intäkter	77 922	6 546	21
Summa Periodavgränsningsposter	109 456	25 111	
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	1 989 708	-749 566	22
Summa Avräkning med statsverket	1 989 708	-749 566	
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	6 272 470	3 858 497	23
Kassa och bank	19 608	19 233	
Summa Kassa och bank	6 292 078	3 877 729	
Summa Tillgångar	109 393 148	101 353 876	

Balansräkning (forts)

Kapital och Skulder (tkr)	Utgående balans 2009-12-31	Utgående balans 2008-12-31	Not
Myndighetskapital			
Statskapital	101 376 929	103 107 153	24
Balanserad kapitalförändring	5 575	-4 716 301	25
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	-3 696 314	-7 572 467	
Summa Myndighetskapital	97 686 190	90 818 386	
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	634 555	1 066 423	26
Övriga avsättningar	1 382 073	1 532 374	27
Summa Avsättningar	2 016 628	2 598 797	
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	2 629 408	2 360 650	28
Skulder till andra myndigheter	4 179 935	3 057 594	
Leverantörsskulder	1 189 131	965 166	
Övriga skulder	234 300	215 486	
Summa Skulder m.m.	8 232 774	6 598 896	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	1 455 561	1 335 673	29
Oförbrukade bidrag	1 975	2 100	30
Övriga förutbetalda intäkter	20	25	
Summa Periodavgränsningsposter	1 457 556	1 337 798	
Summa Kapital och Skulder	109 393 148	101 353 876	

Ansvarsförbindelser

Övriga ansvarsförbindelser

Noter och kommentarer

Beskrivning av redovisningsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Försvarsmaktens bokslut verifieras av 42 delbokslut och däri underliggande redovisning. Interna transaktioner mellan de olika redovisningsenheterna har helt eliminerats. Belopp anges i tusen kronor (tkr) om ej annat anges särskilt.

Värdering av anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar består av programvaror, licenser och utveckling som är av väsentligt värde för verksamheten under kommande år. Programvaror och licenser aktiveras i de fall anskaffningsutgiften överstiger 10 tkr. Utveckling aktiveras om de sammanlagda utgifterna överstiger 1 000 tkr.

Avskrivningstider för immateriella anläggningstillgångar:

3 år	Licenser till dataprogram
3-5 år	Egenutvecklade IT-system

Materiella anläggningstillgångar

Alla anskaffningar (undantaget beredskapstillgångar) med en ekonomisk livslängd om minst tre år och ett anskaffningsvärde av minst 10 tkr redovisas som anläggningstillgång. På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning utifrån den bedömda ekonomiska livslängden.

Avskrivningstider för materiella anläggningstillgångar för verksamheten:

25 år	Fartyg
15 år	Båtar
10 år	Verkstads- o tillverkningsutrustning, telefonväxlar, utbildningsanläggningar, simulatorer, tävlingsvapen, viss köksutrustning, tyngre transportmedel, förbättring på annans fastighet, datornät, stordatorer, möbler och inredning
5 år	Lätta transportmedel, kommunikationsmedel, minidator, kontorsapparater, djur, övrigt
3 år	Persondator med kringutrustning

Beredskapstillgångar

Förnödenheter för krigsändamål och beredskap, som har anskaffats för att klara landets behov vid kris och krig, definieras som beredskapstillgångar. Beredskapstillgångarna indelas i beredskapsinventarier och beredskapsvaror. Beredskapsinventarier skrivs av linjärt på anskaffningsvärdet i förhållande till den bedömda ekonomiska livslängden. För beredskapsinventarier är gränsen för aktivering 250 tkr.

Avskrivningstider för beredskapsinventarier:

15 år/25 år	Stridsfordon, fartyg, flygplan samt helikoptrar (individredovisade materielsystem)
10 år	Modifiering av materiel
10 år/5 år/3 år	Övriga beredskapsinventarier

Beredskapsvaror i lager värderas enligt principer för lagerredovisning trots att dessa ingår under rubriken anläggningstillgångar. Redovisning sker i enlighet med 5 kap. 10 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Försvarsmakten tillämpar först- in - först -ut (FIFU) principen.

Varulager

Varulager värderas huvudsakligen till anskaffningsvärde, men till "verkligt värde för verksamheten" om detta värde är lägre än anskaffningsvärdet.

Pågående arbeten

Pågående arbeten värderas till upparbetade kostnader som senare ska faktureras.

Fordringar

Fordringar värderas till det belopp som bedöms komma att inflyta.

Periodavgränsningsposter

Som periodavgränsningspost bokförs huvudsakligen belopp överstigande 50 tkr.

Tillgångar och skulder i utländsk valuta

Tillgångar och skulder i utländsk valuta redovisas i bokslutet omräknade till balansdagskurs. Valutakursdifferenser redovisas som finansiella intäkter respektive kostnader.

Avsättningar

Avsättning för pensionsförpliktelser redovisas till det försäkringstekniska värdet av pensionsåtaganden beräknade med ledning av den beräkningsmodell SPV fastställt.

Avsättningar för framtida utgifter för omstrukturering är angivna i dagens prisläge utan nuvärdesberäkning.

Ändrade redovisningsprinciper

Från och med januari 2009 tillämpar Försvarmakten kostnadsmässig anslagsavräkning i enlighet med ändrade bestämmelser i 16 § anslagsförordningen (1996:1189), vilka ska tillämpas från och med 1 januari 2009.

Undantag från EA-regler

Följande undantag från EA-regler gäller enligt regleringsbrev för 2009.

1. Försvarmakten undantas från 16 § anslagsförordningen (1996:1189) enligt nedan.

a) Försvarmakten får, vad avser förstagångsanskaffning (dvs. första lageruppbyggnad) för nya materielsystem, anskaffa ammunition, reservdelar m.m. under anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar*. Efter hand som förbrukning av förnödenheterna sker i förbandsverksamheten ska kostnaden för detta föras mot anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* och motsvarande belopp föras som intäkt mot anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar*. Denna princip får även tillämpas vad gäller förnödenheter, inklusive drivmedel, anskaffade före 1 januari 2008.

b) När Försvarmakten förbrukar ammunition m.m. i den fredsfrämjande verksamheten ska kostnaden för detta föras mot anslaget 1:2 *Fredsfrämjande förbandsinsatser* och motsvarande belopp föras som intäkt mot anslagen 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* eller 1:4 *Vidmakthållande och avveckling m.m. av materiel och anläggningar*.

c) Försvarmakten får vad avser tjänster som genomförs inom verksamhetsgrenarna Insatser, Uppbyggnad av insatsorganisationen och beredskap, Utveckling samt Övrig verksamhet, och där slutprodukten finns planerad och beslutad inom någon annan av dessa verksamhetsgrenar, föra kostnaden för tjänsten till det anslag där slutprodukten finns planerad och beslutad, samt föra intäkten till det anslag som bekostar den verksamhetsgren inom vilken tjänsten utförts.

2. När Försvarmakten tillämpar de principer för redovisning av beredskapstillgångar som framgår av regeringsbeslut den 7 december 2000 (Fö nr 11) får myndigheten direktavskriva beredskapsinventarier i de fall anskaffningsutgiften per styck understiger 250 000 kronor.

3. Försvarmakten behöver inte finansiera investeringar i anläggningstillgångar som används eller kommer att användas i samband med fredsfrämjande förbandsinsatser med lån i Riksgäldskontoret enligt 5 § kapitalförsörj-

ningsförordningen (1996:1188).

Noter till resultaträkningen

1. Intäkter av anslag

Posten består av de kostnader och intäkter som avräknats mot anslag i Försvarmaktens redovisning. Utgifter för anskaffning av beredskapsinventarier redovisas mot statskapital och utgifter för lämnade bidrag redovisas mot medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag.

2. Intäkter av avgifter och andra ersättningar

(tkr)	2009	2008
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1 201 614	1 069 072
Varav avgifter som har tagits ut med stöd av 4 § Avgiftsförordningen (1992:191)	361 197	270 867
Varav övriga ersättningar som har tagits ut med stöd av 15 a § Kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188)	67 195	76 000

Intäkterna (tkr) har erhållits från	2009	2008
Försvarets materielverk ¹⁾	655 554	624 831
Fortifikationsverket	19 693	28 031
Luftfartsverket	39 739	11 402
Regeringskansliet	21 236	20 204
Polisorganisationen	15 993	15 437
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	8 747	9 049
Försvvarshögskolan ²⁾	84 773	25 901
Statens räddningsverk	0	1 811
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	12 042	0
Kriminalvården	31 525	0
Övriga statliga myndigheter	16 496	26 688
Summa statliga myndigheter	905 798	763 354
Övriga kunder	295 816	305 718
Summa	1 201 614	1 069 072

1) 140 774 tkr (254 216 tkr) av posten består av intäkter där Försvarmakten både varit beställare och underleverantör till Försvarets materielverk.

2) Försvarmakten och Försvvarshögskolan har träffat överenskommelse som innebär att Försvarmakten tillhandahåller en verksamhetsförlagd utbildning.

3. Intäkter av bidrag

Intäkterna (tkr) har erhållits från	2009	2008
Arbetsförmedlingen	6 384	12 949
Folke Bernadotteakademin	3	25
Försäkringskassan	158	33
Regeringskansliet	2 376	6 486
Statens försvarshistoriska museer	35	0
Svenska Institutet	225	0
Statens maritima museer	2 400	3 080
Karlskrona kommun	984	1 054
Beridna Högvakten	190	292
Hägglunds	0	40
Kavallerifond	0	60
RiksHvC	0	150
Svenska Kyrkan	458	446
Utvecklingsrådet	0	183
Övriga bidrag	0	15
Summa	13 213	24 813
Periodiseringsposter	125	-2 233
Summa	13 338	22 580

4. Finansiella intäkter

(tkr)	2009	2008
Ränta på konto hos Riksgäldskontoret	19 623	126 127
Övriga finansiella intäkter	19 023	6 350
Summa	38 646	132 476

Ränteintäkter på konto hos Riksgäldskontoret är lägre än föregående år på grund av att ränteläget 2009 har varit lägre än 2008. Av övriga finansiella intäkter är 2 768 tkr (3 049 tkr) valutakursvinster, 16 102 tkr (2 950 tkr) ränta från SPV och 47 tkr (283 tkr) dröjsmålsräntor.

5. Kostnader för personal

(tkr)	2009	2008
Lönekostnader exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	6 806 753	6 924 458
Sociala avgifter enligt lag och avtal samt pensionskostnader	3 416 848	3 763 943
Övriga personalkostnader	484 696	354 334
Summa	10 708 297	11 042 735

6. Kostnader för lokaler

(tkr)	2009	2008
Hyror	2 292 656	2 125 388
Övriga lokalkostnader	37 116	64 029
Summa	2 329 772	2 189 418

Kostnaderna har totalt ökat med 140 354 tkr jämfört med år 2008. Av dessa kan cirka 140 000 tkr hänföras till krediterade hyreskostnader avseende 2007 som återbetalades under 2008.

7. Värnplikts- och HV-kostnader

Kostnaderna har minskat jämfört med år 2008 med totalt 288 878 tkr. Minskningen beror i huvudsak på färre antal värnpliktsdagar under 2009 (1,8 milj. tjänstgöringsdagar) jämfört med 2008 (2,8 milj. tjänstgöringsdagar).

8. Materiel- och varukostnader

Minskningen mellan 2009 och 2008 beror i huvudsak på en korrigeringspriset för viss typ av ammunition (se även not 17).

9. Tjänster m.m.

Kostnaderna har totalt ökat med 1 425 491 tkr jämfört med år 2008. Ökningen förklaras till största delen av ca. 349 000 tkr i reparationer och underhållskostnader av materiel och ca. 1 025 000 tkr för konsulter och externa tjänster.

10. Finansiella kostnader

(tkr)	2009	2008
Ränta på räntekonto hos Riksgäldskontoret	0	750
Ränta på lån hos Riksgäldskontoret	16 060	77 247
Övriga finansiella kostnader	14 025	-2 041
Summa	30 085	75 956

Räntekostnader på lån hos Riksgäldskontoret är lägre än föregående år på grund av att ränteläget under 2009 har varit lägre än 2008. Av övriga finansiella kostnader består 5 567 tkr (3 204 tkr) av valutakursförluster, 1 808 tkr (1 046 tkr) av kostnader för dröjsmålsränta och 9 988 tkr (4 547 tkr) av räntekostnader till andra myndigheter varav 9 915 tkr (4 243 tkr) avser SPV. I övriga finansiella kostnader ingår även aktivering av finansiella kostnader i samband med egen utveckling av System PRIO med -3 377 tkr (-10 980 tkr).

11. Avskrivningar och nedskrivningar

(tkr)	2009	2008
Anläggningstillgångar för verksamheten		
Lånefinansierade immateriella tillgångar	207 520	33 831
Anslagsfinansierade anläggningstillgångar anskaffade 1993/94	0	82
Lånefinansierade anläggningstillgångar (inkl finansiell leasing)	365 370	356 028
Summa Anläggningstillgångar för verksamheten	572 890	389 940
Beredskapsinventarier ¹⁾	6 255 454	7 472 234
Beredskapsvaror i lager ²⁾	0	301 822
Summa	6 828 344	8 163 997

1) Under 2008 gjordes nedskrivning av värdet på beredskapsinventarier med 225 805 tkr.

2) Under 2008 gjordes nedskrivning av värdet på beredskapsvaror i lager avseende reservmateriel med 301 822 tkr.

12. Uppbördsverksamhet

(tkr)	2009	2008
Ersättning från Förenta Nationerna ¹⁾	25 531	1 523
Summa	25 531	1 523

1) I beloppet ingår 447 tkr (134 tkr) upplupna uppbördsintäkter avseende krav som Förenta Nationerna ännu ej betalat.

13. Lämnade bidrag

(tkr)	2009		2008	
	Lämnat	Regleringsbrev/motsv.	Lämnat	Regleringsbrev/motsv.
Anslag 1:10.1				
Bidrag till frivilliga försvarsorganisationer	43 712	43 712	44 041	44 023
Bidrag till militära tidskrifter och idrottsförbund	1 560	1 560	1 542	1 560
Anslag 1:1.1				
Folke Bernadotteakademien	700	0	700	0
Regeringskansliet	39	0	0	0
Statens Haverikommission	2 471	2 680	2 145	2 240
Totalförsvarets forskningsinstitut	0	0	59 417	150 000
Totalförsvarets pliktverk	0	0	26 566	28 000
Föreningen Sveriges Infanteribrigadmuseum i Värmland	2 500	0	0	0
Frivilligorganisationens stödande verksamhet i Ukraina och Ryssland	0	0	1 690	7 000
Förbandsmuseum	0	0	70	0
Geneva Center for Security Policy (GCSP)	400	400	400	400
Internal Security Sector Review (SSR)	5 968	12 000	5 552	10 000
Internationella helikopterfonden	6 248	0	0	0
Svenska Soldathemsförbundet	6 000	0	4 500	0
Sveriges reservofficersförbund	1 200	0	0	0
Övrigt under anslag 1:1.1	166	0	190	0
Summa	70 964	60 352	146 813	243 223

14. Årets kapitalförändring

Årets kapitalförändring utgörs av förändring av beredskapsvaror i lager, avskrivningar och nedskrivningar på beredskapsinventarier samt periodisering av uppbördsverksamhet.

Noter till balansräkningen**15. Immateriella anläggningstillgångar**

(tkr)	Rättigheter och andra immateriella tillgångar		Balanserade utgifter för utveckling ¹⁾	
	2009	2008	2009	2008
IB Anskaffningsvärde	109 311	60 215	805 724	276 986
Årets anskaffningar	1 048	49 308	424 356	528 738
Årets försäljningar/utrangeringar	-1 548	-212	0	0
UB Anskaffningsvärde	108 811	109 311	1 230 080	805 724
IB Ackumulerade avskrivningar	-67 397	-43 034	-49 846	-40 584
Årets avskrivningar	-19 653	-24 569	-187 867	-9 262
Årets försäljningar/utrangeringar	1 289	206	0	0
UB Ackumulerade avskrivningar	-85 761	-67 397	-237 713	-49 846
Summa	23 050	41 914	992 367	755 879

1) Huvuddelen av beloppet avser utveckling av System PRIO.

16. Materiella anläggningstillgångar för verksamheten

(tkr)	Förbättringsutgifter på annans fastighet		Maskiner, inventarier, installationer m.m.		Pågående nyanläggningar	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
IB Anskaffningsvärde	446 610	395 395	4 055 604	4 066 131	1 591	3 628
IB invärderade	0	0	65 898	99 758		
Årets anskaffning	81 604	56 179	197 371	282 973	63 557	1 008
Omföring från pågående nyanläggningar till färdigställda	485	0	861	3 044	-1 346	-3 044
Årets försäljningar/utrangeringar	-43 150	-4 964	-412 160	-330 404		
UB Anskaffningsvärde inkl. invärderade	485 549	446 610	3 907 574	4 121 502	63 802	1 591
IB Ackumulerade avskrivningar	-142 790	-99 072	-2 861 999	-2 878 807		
Årets avskrivningar	-69 041	-48 659	-296 329	-307 451		
Årets försäljningar/utrangeringar	30 129	4 942	357 607	324 259		
UB Ackumulerade avskrivningar	-181 702	-142 790	-2 800 721	-2 861 999		
Summa	303 847	303 821	1 106 853	1 259 504	63 802	1 591

17. Beredskapstillgångar

Beredskapsvaror i lager till exempel ammunition, reservmateriel och beklädnadsmateriel redovisas i balansräkningen som beredskapstillgång. De omsätts i varierande grad i förbandsverksamheten och hanteras därför med nödvändighet som omsättningstillgång i den löpande redovisningen. Årets lagerförändring ingår i Årets kapitalförändring men omförs i början av nästa år till statskapital.

Sverige har genom Försvarsmakten ingått ett avtal med flera europeiska länder om att samfinansiera och förvalta tre stycken transportflygplan. Transportflygplanen är gemensamma tillgångar och har i Försvarsmaktens redovisning bokförts som beredskapsinventarier till ett värde motsvarande Sveriges andel av anskaffningsvärdet.

(tkr)	Beredskapsinventarier		Beredskapsvaror i lager	
	2009	2008	2009	2008
IB Anskaffningsvärde	141 069 851	133 627 211		
IB Bokfört värde lager			13 186 421	13 926 690
Årets anskaffning	6 540 312	9 199 350		
Årets försäljningar/utrangeringar	-220 991	-1 756 710		
Årets lagerändring ¹⁾			2 558 692	-438 447
UB Anskaffningsvärde	147 389 172	141 069 851		
IB Ackumulerade avskrivningar	-59 419 655	-53 646 098		
Årets avskrivningar/nedskrivningar ^{2) 3)}	-6 255 454	-7 472 234		-301 822
Årets försäljningar/utrangeringar	92 741	1 698 677		
UB Ackumulerade avskrivningar	-65 582 368	-59 419 655		
Summa	81 806 804	81 650 196	15 745 113	13 186 421

1) Under 2009 har korrigerat värderingspris för viss typ av ammunition ökat lagervärdet avseende beredskapsvaror i lager med 2 882 438 tkr.

2) Under 2008 gjordes nedskrivning av värdet på beredskapsinventarier med 225 805 tkr.

3) Under 2008 gjordes nedskrivning av värdet på beredskapsvaror i lager avseende reservmateriel med 301 822 tkr.

18. Varulager och förråd

(tkr)	2009	2008
Trycksaker	37 173	39 408
Drivmedel	207 724	312 871
Övrigt	26 063	36 183
Summa	270 960	388 461

19. Pågående arbeten

Ökningen beror i huvudsak på att FMLOG under 2009 har redovisat pågående arbete med 43 436 tkr. 2008 delfakturerade FMLOG alla sina kunder i slutet av året i stället för att redovisa pågående arbete. Detta för att underlätta FMLOG övergång från system FS till system PRIO.

20. Förutbetalda kostnader

Av de förutbetalda kostnaderna avser 641 tkr (6 964 tkr) förutbetalda hyreskostnader och 30 893 tkr (11 601 tkr) övriga förutbetalda kostnader varav 11 188 tkr avser försäkringspremier till Kammarkollegiet.

21. Övriga upplupna intäkter

Av de övriga upplupna intäkterna avser 71 376 tkr exportstöd till Försvarets materielverk i samband med försäljningen av JAS 39 till Tjeckien och Ungern och 6 022 tkr krav på Förenta Nationerna.

22. Avräkning med statsverket

(tkr)	2009	2008
Uppbörd		
Ingående balans	0	-22 961
Redovisat mot inkomsttitel (-)	-25 084	-1 389
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	25 084	1 389
Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel (+)	0	22 961
Fordringar/Skulder avseende uppbörd	0	0
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	84 336	445 830
Redovisat mot anslag (+)	1 779 517	1 776 259
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-1 589 900	-2 137 753
Fordringar/Skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	273 953	84 336
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans ¹⁾	-232 311	-41 142
Redovisat mot anslag (+)	37 578 501	36 106 093
Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-37 227 676	-36 897 262
Återbetalning av anslagsmedel (+)	757 773	0
Fordringar/Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	876 287	-832 311
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	1 006 317	0
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-162 650	0
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	843 667	0
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
Ingående balans	-1 591	-5 956
Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	308 088	152 260
Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-1 875 512	-2 284 259
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar (+/-)	1 564 816	2 136 364
Saldo	-4 199	-1 591
Belopp under utredning	0	0
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken	-4 199	-1 591
Summa	1 989 708	-749 566

1) Under 2009 har 600 000 tkr som 2004 omfördes från avräkning med statsverket till balanserad kapitalförändring återförts till avräkning med statsverket i samråd med ESV. De 600 000 tkr avser indragen likviditet från räntekontot enligt regeringsbeslut 3 år 1997 (FO97/904/ESU) och Försvarsmakten redovisar därför en fordran motsvarande den indragna likviditeten under avräkning med statsverket (se även not 25).

I huvudsak beror förändringen av utgående balans dels på att från och med 2009 redovisas fordran avseende semesterlöneskuld som inte redovisats mot anslag med 843 667 tkr under posten avräkning med statsverket (tidigare redovisades denna under posten balanserad kapitalförändring), dels att 646 277 tkr av det medgivna överskridandet (av totalt 2 511 383 tkr) avseende övergångseffekten för Försvarsmakten under 2009 har överförts från Riksgäldskontoret. Resterande medel (1 865 106 tkr) kommer att överföras under åren 2010 – 2013.

23. Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret

Beviljad räntekontokredit enligt regleringsbrev uppgår till 2 500 000 tkr.

24. Statskapital

(tkr)	2009	2008
IB Statskapital		
Beredskapsinventarier	89 180 463	90 799 365
Beredskapsvaror i lager	13 926 690	12 281 487
Summa IB Statskapital	103 107 153	103 080 852
Årets förändring		
Årets anskaffning beredskapsinventarier	6 540 312	9 199 350
Avskrivningar och avyttringar föregående år	-7 530 267	-10 818 252
Förändring beredskapsvaror i lager föregående år	-740 269	1 645 203
Summa Årets förändring	-1 730 224	26 301
UB		
Beredskapsinventarier ¹⁾	88 190 508	89 180 463
Beredskapsvaror i lager ²⁾	13 186 421	13 926 690
Summa UB	101 376 929	103 107 153

1) Utgående balans motsvarar beredskapsinventariers bokförda värde i föregående helårsbokslut med tillägg av årets anskaffning och årets invärdering och med avdrag för inventarier som under året, utan ersättning, överförs till annan myndighet. Avskrivningar och avyttringar bokförs mot statskapital först påföljande år.

2) Utgående balans motsvarar beredskapsvarors i lager bokförda värde i föregående helårsbokslut plus årets invärdering.

25. Balanserad kapitalförändring

(tkr)	2009	2008
Underskott till följd av indragen likviditet från räntekontot enligt regeringsbeslut 3 år 1997 (FO97/904/ESU) ¹⁾	0	-600 000
Övrigt (till och med föregående bokslut ackumulerade periodiseringsdifferenser) ^{2), 3)}	5 575	-4 116 301
Summa	5 575	-4 716 301

1) Underskottet som omfördes under 2004 från avräkning med statsverket till balanserad kapitalförändring har under 2009 (i samråd med ESV) återförts till avräkning med statsverket (se även not 22).

2) Minskningen av balanserad kapitalförändring beror i huvudsak på att övergångseffekten av kostnadsavräkning har avräknats direkt mot balanserad kapitalförändring med 2 511 383 tkr. I övrigt har fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag under 2009 omförts med 1 006 317 tkr till posten avräkning med statsverket (se även not 22).

3) Under 2009 har en differens avseende balanserad kapitalförändring hänförlig till tidigare år avräknats mot anslag med -93 893 tkr.

Disposition av föregående års kapitalförändring (tkr)

Årets kapitalförändring i RR 2008-12-31	7 572 467
Överfört till balanserad kapitalförändring	698 069
Överfört till statskapital (avser 2008 års avskrivningar och avyttringar beredskapsinventarier)	-7 530 267
Överfört till statskapital (avser lagerförändring 2008 i beredskapsvaror i lager)	-740 269
Återstår	0

26. Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

(tkr)	2009	2008
IB Avsättningar för pensioner	1 066 423	1 615 594
Periodens pensionskostnad	104 896	146 079
Periodens pensionsutbetalningar	-536 764	-695 250
UB^{1) 2)}	634 555	1 066 423

	2009	2008
1) Beräknat av Statens Pensionsverk för dem där utbetalning har påbörjats	597 057	1 037 523
1) Beräknat av Försvarsmakten för fattade beslut utan påbörjad utbetalning	37 497	28 899
2) Antal personer där utbetalning har påbörjats	1 261	1 904
2) Antal personer där utbetalning ännu ej har påbörjats	57	53
2) Summa antal personer	1 318	1 957

27. Övriga avsättningar

Avsättningar har gjorts för framtida utgifter avseende omstrukturering på grund av FB 04 och andra regerings- eller myndighetsbeslut.

(tkr)	Årets förändring	2009	2008
Ändamål:			
Avveckling av materiel	-169 061	1 070 239	1 239 300
Sanering	0	145 000	145 000
Rivning	7 000	51 000	44 000
Hyra	-25 000	62 000	87 000
Personal under avveckling	23 078	27 030	3 952
Engångspremier för uppsagd personal	13 682	26 804	13 122
Summa	-150 301	1 382 073	1 532 374

28. Lån i Riksgäldskontoret

(tkr)	2009	2008
IB	2 360 650	1 738 259
Nya lån	819 889	1 037 389
Amorteringar	551 131	414 998
UB	2 629 408	2 360 650
Beviljad låneram	3 087 000	2 500 000

29. Upplupna kostnader

(tkr)	2009	2008
Ledighetsskuld och övrig upplupen lön	892 426	824 362
Sociala avgifter på ledighetsskuld och övrig upplupen lön	446 026	406 602
Övriga upplupna kostnader	117 109	104 710
Summa	1 455 561	1 335 673

30. Oförbrukade bidrag

(tkr)	2009	2008
Statliga myndigheter	1 975	2 100
Summa	1 975	2 100

31. Övriga ansvarsförbindelser

I övriga avsättningar (se not 27) ingår avsättning om 145 000 tkr (145 000 tkr) för utgifter under åren 2010 – 2017 för sanering av förorenade områden. Försvarsmakten kommer även efter år 2017 att ha utgifter för att sanera förorenade områden. Utgifterna för sanering efter år 2017 är dock osäkra till både tidpunkt och belopp.

Anslagsredovisning

Anslag (tkr)	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl. regleringsbrev	Not	Omdisponerade anslagsbelopp	Utnyttjad del av medgivet överskridande	Indragning (-)	Totalt disponibelt belopp	Utfall (netto)	Utgående överföringsbelopp
Anslag inom Försvarsdepartementets utgiftsområde nr 6									
1:1.1	493 841	19 041 323	(1)	-31 467	0	-416 571	19 087 126	17 890 067	1 197 059
1:1.2	202 753	0	(2)	0	0	-153 853	48 900	48 900	0
1:1.3	0	387 043	(3)	31 467	0	0	418 510	418 510	0
1:1.4	0	569 785	(4)	0	0	0	569 785	555 971	13 814
1:2.1	0	2 480 000	(5)	0	0	0	2 480 000	1 614 825	865 175
1:3.1	0	8 802 340	(6)	0	0	0	8 802 340	8 598 846	203 494
1:4.1	0	6 795 637	(7)	0	0	-229 706	6 565 931	6 397 877	168 054
1:5.1	4 093	979 271	(8)	0	0	0	983 364	976 966	6 398
1:10.1	0	45 583	(9)	-311	0	0	45 272	45 272	0
6:2.2	29 801	0	(10)	0	0	0	29 801	29 801	0
6:2.4	304 575	0	(11)	0	0	-105 495	199 080	199 080	0
Anslag inom Utrikesdepartementets utgiftsområde nr 5									
1:2.1	12 116	76 700	(12)	0	0	-9 836	78 980	70 520	8 460
Anslag inom Finansdepartementets utgiftsområde nr 26									
1:4.38	0	0	(13)	0	2 511 383	0	2 511 383	2 511 383	0
S:a	1 047 180	39 177 682		-311	2 511 383	-915 462	41 820 472	39 358 019	2 462 454

Redovisade anslag

- 1:1.1 Förbandsverksamhet och beredskap
- 1:1.2 Fredsfrämjande truppinsatser - 2008 Äldre anslag
- 1:1.3 Förbandsverksamhet - STÅP
- 1:1.4 Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten
- 1:2.1 Fredsfrämjande förbandsinsatser
- 1:3.1 Anskaffning av materiel och anläggningar
- 1:4.1 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar
- 1:5.1 Forskning och teknikutveckling
- 1:10.1 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret
- 6:2.2 Anskaffning av materiel och anläggningar - 2008 Äldre anslag
- 6:2.4 Materiellnära verksamhet samt avveckling - 2008 Äldre anslag
- 1:2.1 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet (UD)
- 1:4.38 Övergångseffekter av kostnadsmässig avräkning (Fi)

Noter till anslagsredovisningen

- 1) Regeringsbeslut 2009-12-17 Fö2009/461/MIL (slutligt) Fö2009/1506/MIL m.fl.
- 2) Regeringsbeslut 2008-12-18 Fö2006/2663/EPS Fö2006/2782/EPS Fö2007/2616/MIL(delvis) m.fl.
- 3) Regeringsbeslut 2009-07-02 Fö2009/1378/EPS (delvis)
- 4) Regeringsbeslut 2008-12-18 Fö2006/2663/EPS Fö2006/2782/EPS Fö2007/2616/MIL(delvis) m.fl.
- 5) Regeringsbeslut 2008-12-18 Fö2006/2663/EPS Fö2006/2782/EPS Fö2007/2616/MIL(delvis) m.fl.
- 6) Regeringsbeslut 2008-12-18 Fö2006/2663/EPS Fö2006/2782/EPS Fö2007/2616/MIL(delvis) m.fl.
- 7) Regeringsbeslut 2009-07-02 Fö2009/1378/EPS (delvis)
- 8) Regeringsbeslut 2008-12-18 Fö2006/2663/EPS Fö2006/2782/EPS Fö2007/2616/MIL(delvis) m.fl.
- 9) Regeringsbeslut 2009-04-23 Fö2008/3223/MIL(delvis) Fö2009/512/MIL(delvis)
- 10) Regeringsbeslut 2009-04-23 Fö2008/3223/MIL(delvis) Fö2009/512/MIL(delvis)
- 11) Regeringsbeslut 2009-04-23 Fö2008/3223/MIL(delvis) Fö2009/512/MIL(delvis)
- 12) Regeringsbeslut 2008-12-18 UF2008/14588/PLAN
- 13) Regeringsbeslut 2009-05-28 dnr Fi 2009/4428

Redovisning mot inkomsttitel

Inkomsttitel (tkr)	Beräknat belopp	Inkomster
4525 Återbetalning av lån för svenska FN-styrkor	0	25 084

Återredovisning av finansiella villkor i regleringsbrevet för 2009

Anslag (tkr)	Anslagskredit	Ram	Utnyttjat	Överdrag
1:1.1 Förbandsverksamhet och beredskap	572 497		0	0
1:1.2 Fredsfrämjande truppinsatser - 2008 Äldre	0		0	0
1:1.3 Förbandsverksamhet - STÅP	0		0	0
1:1.4 Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten	17 093		0	0
1:2.1 Fredsfrämjande förbandsinsatser	300 000		0	0
1:3.1 Anskaffning av materiel och anläggningar	264 070		0	0
1:4.1 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	209 089		0	0
1:5.1 Forskning och teknikutveckling	29 378		0	0
1:10.1 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret	0		0	0
6:2.2 Anskaffning av materiel och anläggningar - 2008 Äldre anslag	0		0	0
6:2.4 Materielnära verksamhet samt avveckling -	0		0	0
1:2.1 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	0		0	0
1:4.38 Övergångseffekter av kostnadsmässig avräkning	0		0	0
Låneram		3 087 000	2 629 408	0
Räntekontokredit		2 500 000	0	0
Bemyndiganderam 1:3.1		29 500 000	25 302 452	
Bemyndiganderam 1:4.1		12 750 000	12 655 491	

Redovisning av utnyttjade bemyndiganden

Anslag 1) (tkr)	Tilldelad bemyndig- anderam 2)	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden 3)	Utestående åtagandens fördelning per år				
		2009	2009	2010	2011	2012	2013	Efter 2013
1:3.1	29 500 000	28 787 281	25 302 452	11 606 737	5 768 400	4 301 844	2 808 404	817 067
1:4.1	12 750 000	4 108 979	12 655 491	6 498 809	3 664 939	2 031 624	427 316	32 803

1) Anslag: 1:3.1 Anskaffning av materiel och anläggningar

1:4.1 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar

2) Jml. RB 2009 i prisläge G09, avser det högsta belopp FM åtaganden får uppgå till vid utgången av året, vilka skall täckas med anslag som ännu inte tilldelats FM.

3) Omräknat till prisläge G10

Redovisning av utfall mot villkor i regleringsbrevet för 2009

Nr	Villkor för anslag	Utfall (kr)
1:1 ap.1 Förbandsverksamhet och beredskap		
6	600 000 000 kronor av tillgängliga medel på anslagsposten får först efter beslut av regeringen disponeras av Försvarsmakten.	0
7	Högst 2 450 000 kronor får användas till stöd för utländskt deltagande vid PFF-aktiviteter samt aktiviteter i andan av PFF och motsvarande i Sverige och utlandet. Detta inkluderar finansiering av internationell utbildningsverksamhet vid Swedint samt export av kurser till andra regionala träningscenter genom Nordcaps, t ex inom ramen för Afrikanska unionen (AU).	848 115
8	Högst 82 600 000 kronor får användas för ersättning till de frivilliga försvarsorganisationerna för deras utbildningsverksamhet, inklusive ungdomsverksamhet. I detta belopp får beräknas medel för verksamhet som bedrivs i Ryssland och Ukraina av de frivilliga försvarsorganisationerna.	71 728 682
9	Högst 2 000 000 kronor får användas för generalläkarens tillsynsverksamhet exklusive lönekostnader. Erforderlig personal ska ställas till generalläkarens förfogande så att tillsynsuppgiften kan lösas enligt lag och andra föreskrifter.	1 725 053
10	Högst 2 680 000 kronor får användas för betalning av administrativa kostnader till Statens haverikommission.	2 471 129
11	Högst 12 000 000 kronor får användas för SSR-verksamhet enligt regeringens närmare bestämmande.	8 412 220
12	Högst 400 000 kronor ska utbetalas efter faktura för stöd till Geneva Center for Security Policy (GCSP).	400 000
13	Försvarsmakten ska betala totalt 4 314 000 kronor till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som abonnemangsavgift för det gemensamma radiokommunikations-systemet Raket. Beloppet ska betalas efter fakturering från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.	4 314 000
14	Försvarsmakten får använda högst 11 000 000 kronor för grundavgiften för Strategic Airlift Interim Solution (SALIS).	10 712 181
15	Högst 500 000 kronor får användas för att anordna EU-staternas miljösamarbete (DEFNET) plenarmöte 2009.	168 699
16	Högst 42 000 000 kronor får användas för förberedelser för NBG 2011.	19 510 000
1:1 ap.3 Förbandsverksamhet – STÅP		
	För anslagsposten har 418 509 660 kronor beräknats för statliga ålderspensionsavgifter för totalförsvarspiktiga som fullgör värnplikt. Beloppet ska i enlighet med förordningen (1998:512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m. inbetalas till Försäkringskassan. <i>FM har erhållit anslaget om 418 510 000, vilket FM i sin tur betalar ut till</i>	418 510 000

Nr	Villkor för anslag	Utfall (kr)
	<i>FK.</i>	
1:2 ap.1 Fredsfrämjande förbandsinsatser		
1	För respektive insats får Försvarmakten använda högst följande belopp per insats (beloppen avser särutgifter)	
	ISAF	1 015 000 000 970 186 777
	Utveckling Camp/P.O.	80 000 000 78 981 801
	KFOR	445 000 000 369 742 401
	Atalanta	265 000 000 172 336 832
	Stabsofficerare ATALANTA	9 000 000 5 991 740
	Avveckling EUFOR Tchad/CAR	51 000 000 41 828 421
	Övrigt	40 000 000 15 642 551
2	Försvarmakten ska till Europeiska unionen (EU) inbetala belopp enligt de fakturor som kommer avseende både Sveriges nationella kostnader och Sveriges del av de gemensamma kostnaderna inom Athena. Högst 60 000 000 kronor får betalas för Athena under 2009.	9 014 765
1:3 ap.1 Anskaffning av materiel och anläggningar		
3	200 000 000 kronor av tillgängliga medel på anslagsposten får först efter beslut av regeringen disponeras av Försvarmakten.	0
1:4 ap 1 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar		
1	Försvarmakten ska efter rekvisition betala högst 405 000 kronor till Försvarets materielverk för tillsyn av efterlevnaden av förordningen (1993:1067) om elektromagnetisk kompatibilitet samt föreskrifter med stöd av förordningen.	420 721
4	160 000 000 kronor av tillgängliga medel på anslagsposten får först efter beslut av regeringen disponeras av Försvarmakten.	0
1:5 ap 1 Forskning och teknikutveckling		
1	Högst 20 000 000 kronor får användas för det strategiska samverkansprogrammet för flygteknisk forskning, i enlighet med de beslut som fattas inom ramen för programmet.	19 988 453
1:10 ap 1 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret		
1	Högst 1 560 000 kronor får användas för bidrag till vissa militära tidskrifter och till Försvarets civila idrottsförbund.	1 560 000

Finansieringsanalys

Belopp (tkr)	2009	2008	Not
Drift			
Kostnader	-28 674 707	-30 181 440	1
Finansiering av drift:			
Intäkter av anslag	30 166 605	28 536 189	
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1 201 614	1 068 848	2
Intäkter av bidrag	13 338	22 580	
Övriga intäkter	38 646	132 476	
Summa medel som tillförts för finansiering av drift	31 420 203	29 760 093	
Ökning (-)/minskning (+) av lager	117 502	68 137	
Ökning (-)/minskning (+) av beredskapslager	-2 558 692	740 269	
Ökning (-)/minskning (+) av kortfristiga fordringar	-160 193	249 566	3
Ökning (+)/minskning (-) av kortfristiga skulder	-608 245	590 817	4
Förändring av Myndighetskapital hänförlig till övergångs-effekten m.m.	4 023 807	0	5
Kassaflöde från/till drift	3 559 675	1 227 442	
Investeringar			
Investeringar i materiella tillgångar	-6 882 842	-9 539 510	
Investeringar i immateriella tillgångar	-425 403	-578 046	
Summa investeringsutgifter	-7 308 245	-10 117 556	
Finansiering av investeringar:			
Lån från Riksgäldskontoret	819 889	1 037 389	
- amorteringar	-551 131	-414 998	
Andra långfristiga lån	0	0	
- amorteringar	0	-15	
Ökning/minskning av statskapital med medel som erhållits från/tillförts statsbudgeten	6 540 311	9 199 350	
Försäljning av anläggningstillgångar	0	691	
Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar	6 809 069	9 822 417	
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder	2 093 124	-3 077 706	
Kassaflöde från/till investeringar	1 593 948	-3 372 846	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten	25 531	1 523	
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder	-447	-134	
Inbetalningar i uppbördsverksamhet	25 084	1 389	
Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet	-25 084	-1 389	
Kassaflöde från/till uppbördsverksamhet	0	0	
Transfereringsverksamhet			
Lämnade bidrag	-70 964	-146 813	
Utbetalningar i transfereringsverksamhet	-70 964	-146 813	
Finansiering av transfereringsverksamhet:			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag	70 964	146 813	
Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet	70 964	146 813	
Kassaflöde från/till transfereringsverksamhet	0	0	

Förändring av likvida medel	5 153 623	-2 145 404	
Belopp (tkr)	2009	2008	Not
Specifikation av förändring av likvida medel			
Likvida medel vid årets början	3 128 163	5 273 567	
Ökning (+)/minskning (-) av kassa och bank	376	4 605	
Ökning (+)/minskning (-) av tillgodohavande RGK	2 413 973	-1 024 672	
Ökning (+)/minskning (-) av avräkning med statsverket	2 739 274	-1 125 336	
Summa förändring av likvida medel	5 153 623	-2 145 404	
Likvida medel vid årets slut	8 281 786	3 128 163	

Noter till finansieringsanalysen

1. Kostnader (tkr)	2009	2008
Kostnader enligt resultaträkning	-35 116 965	-37 332 917
Avskrivningar och nedskrivningar enligt resultaträkning	6 828 344	7 862 175
Realisationsförluster	196 083	63 738
Förändring avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	-431 868	-549 171
Förändring övriga avsättningar	-150 301	-225 265
Summa	-28 674 707	-30 181 440

2. Intäkter av avgifter och andra ersättningar (tkr)	2009	2008
Intäkter av avgifter och andra ersättningar enligt resultaträkning	1 201 614	1 069 072
Realisationsvinster	0	-223
Summa	1 201 614	1 068 848

3. Ökning/minskning av kortfristiga fordringar (tkr)	2009	2008
Förändring av pågående arbete	-45 432	24 324
Förändring av förskott till leverantörer	0	-100
Förändring av fordringar	-30 863	203 246
Förändring av periodavgränsningsposter	-84 345	21 962
Justering för periodavgränsningsposter avseende uppbördsverksamhet	447	134
Summa förändring av periodavgränsningsposter	-83 898	22 096
Summa	-160 193	249 566

4. Ökning/minskning av kortfristiga skulder (tkr)	2009	2008
Förändring av skulder m.m.	1 633 879	-1 850 972
Justering för investeringslån	-268 758	-622 391
Justering för leverantörsskulder avseende anläggningstillgångar	-2 093 124	3 077 706
Justering för övriga långfristiga skulder	0	15
Summa förändring av skulder m.m.	-728 003	604 358
Förändring av periodavgränsningsposter	119 758	-13 541
Summa	-608 245	590 817

5. Förändring av Myndighetskapital hänförlig till övergångseffekten m.m. (tkr)	2009	2008
Övergångseffekten som under 2009 avräknats mot anslag (UO 26)	2 511 383	0
Fordran avseende semesterlöneskulld som inte har avräknats mot anslag	1 006 317	0
Underskott till följd av indragen likviditet från räntekontot har under 2009 återförts till avräkning med statsverket (se även balansräkningens noter 22 och 25)	600 000	0
Differens avseende balanserad kapitalförändring hänförlig till tidigare år som 2009 avräknats mot anslag	-93 893	0

Summa	4 023 807	0
-------	-----------	---

Bilagor

Bilaga 1 (kvalificerat hemlig) Värdering av Försvarsmaktens operativa förmåga m.m.

Bilagan är en detaljerad redovisning av värderingen av Försvarsmaktens operativa förmåga och måluppfyllnad vad avser huvuduppgifterna samt insatsorganisationens omfattning och beredskap och hur denna värderats.

Bilaga 2 (öppen) Personalberättelse

Bilagan är en detaljerad redovisning av personalområdet samt underbilaga 2.1 som sammanfattar personalläget i tabellform.

Bilaga 3 (öppen) Internationell verksamhet

Bilagan är en detaljerad redogörelse av den internationella verksamheten, inklusive insatser utrikes samt underbilaga 3.1 som visar internationell övningsverksamhet.

Bilaga 4 (öppen) Särskilda redovisningar

Bilagan omfattar redovisningar av ett stort antal återrapporteringskrav samt underbilaga 4.1 som visar återrapportering per organisationsenhet.

Bilaga 5 (öppen) Sökregister återrapporteringskrav

Bilagan är en förteckning över alla de återrapporteringskrav som framgår av regleringsbrevet, ändringar till regleringsbrevet samt särskilda regeringsbeslut samt var dessa krav och redovisningar återfinns i årsredovisningen jämte vilken avdelning och handläggare i Högkvarteret som upprättat rapporteringen.

FÖRSVARSMAKTEN